

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

III) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 10.

ÅREN

1901—1905.

NORRBOTTENS LÄN.

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet i allmänhet.

Länets gränser hafva under femårsperioden icke undergått någon förändring. Dess *areal* utgör 105,882 kvadratkilometer, med den fördelning å fögderier, socknar och städer, som finnes angifven uti femårsberättelsen för 1886—1890. Däremot har *länets indelning*, som åskådliggöres af *tabell A* (sid. 2), undergått en del förändringar under perioden.

Enligt nådiga brefvet den 25 maj 1900 hafva Piteå norra och Piteå södra länsmansdistrikt från och med 1901 års ingång delats i tre distrikt, sålunda att ett nytt distrikt med benämning Älfsby länsmansdistrikt bildats genom utbrytande dels från Piteå norra distrikt af Älfsby socken, dels ock från Piteå södra distrikt af Piteå sockens nordvästra del.

Vidkommande den *ecklesiastika* indelningen är att anteckna, att jämlikt Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse den 27 oktober 1903 Norrbottens jämte Västerbottens län utbrutits från Härnösands stift för att från och med den 1 januari 1904 bilda ett särskildt stift med benämningen Luleå stift och med biskopssäte i Luleå.

Från och med ingången af år 1901 utgör Piteå stad egen församling, utbruten från Piteå pastorat.

Genom nådigt bref den 4 december 1903 har Eders Kungl. Maj:t förordnat, att Korpilombolo kapellförsamling skall vid nuvarande kyrkoherdens i Öfver-Torneå afgang afskiljas från Öfver-Torneå pastorat för att bilda eget konsistoriellt gäll.

Vidare har genom nådigt bref den 31 mars 1905 förordnats, att vissa delar af Piteå landsförsamlings pastorat må, sedan inom de olika områdena kyrkor blifvit färdigbyggda, kyrkoherdeboställen anskaffade och begravningsplatser anordnade, afskiljas från nämnda församling för att bilda egna regala gäll, under benämning Norrfjärdens församling och Hortlax församling.

I fråga om länets *judiciella* indelning har under perioden den förändring ägt rum, att Enontekis tingslag och Juckasjärvi tingslag, som tidigare tillhört Torneå domsaga, samt Gällivare tingslag, förut tillhörande Kalix domsaga, på grund af nådiga brefvet den 26 juni 1903 från och med 1904 års ingång bildat en ny domsaga: Gällivare domsaga.

Under femårsperioden hafva 1 nytt *provinsialläkaredistrikt* och 3 nya extra provinsialläkaredistrikt blifvit inrättade. Enligt nådigt bref den 1 juni 1900 hafva nämligen Juckasjärvi och Enontekis lappmarkssocknar, hvilka jämte

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetat och utgivet af Statistiska centralbyrån – Stockholm, 1863-1912.

Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kungl. Maj:ts befallninghavande i Stockholms stad och i rikets 24 län avger underdåniga femårsberättelser av statistiskt innehåll.

Berättelserna består av två avdelningar.

Första avdelning består av följande rubriker:

- 1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet**
- 2. Innevånare**
- 3. Näringar**
- 4. Kommunikationsanstalter och varubyten**
- 5. Kameralförhållanden**
- 6. Politi.**

Andra avdelning är en tabellbilaga.

Statistiska centralbyrån samlar in och utger ett sammandrag för hela riket av samtliga femårsberättelsernas huvudsakliga innehåll.

Föregångare:

Kongl. maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1822-1851/55.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Underdånig berättelse	1-50.
1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet i allmänhet.....	1.
Tab. A. Norrbottnens läns indelning vid 1905 års slut.....	2.
2. Invånare.....	3.
Tab. B. De olika nationaliteternas fördelning i Norrbottens läns lappmarker samt antalet finnar inom länets nedre del den 31 december 1900 och 1905.....	4.
Tab. C. Lagsökningsmål inom Norrbottens län åren 1901-1905...	7.
Tab. D. Uppgift från länsfängelset och kronohäkterna inom Norrbottens län på antalet brott och förseelser, för hvilka ådömda straff blifvit verkställda under åren 1901-1905, samt brottens och straffens beskaffenhet m. m.....	8.
3. Näringar.....	9.
Tab. E. Skiftesverkets i Norrbottens län ställning vid 1905 års slut.....	23.
Tab. F. Ut- och införda skogseffekter åren 1901-1905.....	31.
Tab. G:I. Husslöjdsarbeten från Norrbottens län, af permanenta slöjdställningen i Luleå år 1904-05 kontant inköpta och försålda i kommission.....	32.
Tab. G:II. Fördelning på länets socknar af de i tabell G:I upptagna slöjdstalster.....	33.
Tab. H. Inom Norrbottens län bruten järnmalm åren 1901-1905..	33.
Tab. I. Från Norrbottens län exporterad järnmalm åren 1901-1905.....	33.
Tab. K. Utfärdade mutsedlar beträffande Norrbottens län åren 1901-1905.....	35.
4. Kommunikationer och varubyten.....	36.
5. Kameralförhållanden	39.
Tab. L. Taxering af fast egendom och af inkomst i Norrbottens län åren 1901-1905.....	40.
Tab. M. Till skatte omförda eller försålda hemman och nybyggen i Norrbottens län åren 1901-1905.....	40.
6. Politi.....	41.
Tab. N. Antal skolor i Norrbottens län vid 1905 års slut.....	42.
Tab. O. Patientantal, underhållsdagar och sjukvårdskostnader vid Norrbottens läns lasarett åren 1901-1905.....	46.
Tab. P. Rörelsen vid Riksbankens afdelningskontor i Luleå, Bankaktiebolaget Stockholm-Öfre Norrland och Härnösands enskilda banks kontor i Norrbottens län samt Aktiebolaget Luleå folkbank åren 1901 och 1905...	48.
Tab. Q. Sparbankerna i Norrbottens län år 1905.....	49.

	Sid.
Tabellbilagor	51-62.
Tab. 1. Folkmängden i Norrbottens län åren 1901-1905.....	51.
Tab. 2. Allmänna vägar och skjutsning i Norrbottens län åren 1901-1905.....	52.
Tab. 3. Hemman och lägenheter samt stadsjordar m. m. i Norrbottens län år 1905.....	54.
Tab. 4. Egendomar af fideikommissnatur i Norrbottens län år 1905.....	55.
Tab. 5. Egendomar tillhörande inhemska aktiebolag, i Norrbottens län år 1905.....	55.
Tab. 6. Egendomar tillhörande främmande maktens undersåtar, i Norrbottens län år 1905.....	58.
Tab. 7. Fromma stiftelser, stipendiefonder, pensionsanstalter, icke registrerade sjukkassor samt därmed jämförliga inrättningar i Norrbottens län år 1905.....	59.

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

III) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 10.

ÅREN

1901—1905.

NORRBOTTENS LÄN.

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet i allmänhet.

Länets gränser hafva under femårsperioden icke undergått någon förändring. Dess *areal* utgör 105,882 kvadratkilometer, med den fördelning å fögderier, socknar och städer, som finnes angifven uti femårsberättelsen för 1886—1890. Däremot har *länets indelning*, som åskådliggöres af *tabell A* (sid. 2), undergått en del förändringar under perioden.

Enligt nådiga brefvet den 25 maj 1900 hafva Piteå norra och Piteå södra länsmansdistrikt från och med 1901 års ingång delats i tre distrikt, sålunda att ett nytt distrikt med benämning Älfsby länsmansdistrikt bildats genom utbrytande dels från Piteå norra distrikt af Älfsby socken, dels ock från Piteå södra distrikt af Piteå sockens nordvästra del.

Vidkommande den *ecklesiastika* indelningen är att anteckna, att jämlikt Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse den 27 oktober 1903 Norrbottens jämte Västerbottens län utbrutits från Härnösands stift för att från och med den 1 januari 1904 bilda ett särskildt stift med benämningen Luleå stift och med biskopssäte i Luleå.

Från och med ingången af år 1901 utgör Piteå stad egen församling, utbruten från Piteå pastorat.

Genom nådigt bref den 4 december 1903 har Eders Kungl. Maj:t förordnat, att Korpilombolo kapellförsamling skall vid nuvarande kyrkoherdens i Öfver-Torneå afgang afskiljas från Öfver-Torneå pastorat för att bilda eget konsistoriellt gäll.

Vidare har genom nådigt bref den 31 mars 1905 förordnats, att vissa delar af Piteå landsförsamlings pastorat må, sedan inom de olika områdena kyrkor blifvit färdigbyggda, kyrkoherdeboställen anskaffade och begravningsplatser anordnade, afskiljas från nämnda församling för att bilda egna regala gäll, under benämning Norrfjärdens församling och Hortlax församling.

I fråga om länets *judiciella* indelning har under perioden den förändring ägt rum, att Enontekis tingslag och Juckasjärvi tingslag, som tidigare tillhört Torneå domsaga, samt Gällivare tingslag, förut tillhörande Kalix domsaga, på grund af nådiga brefvet den 26 juni 1903 från och med 1904 års ingång bildat en ny domsaga: Gällivare domsaga.

Under femårsperioden hafva 1 nytt *provinsialläkaredistrikt* och 3 nya extra provinsialläkaredistrikt blifvit inrättade. Enligt nådigt bref den 1 juni 1900 hafva nämligen Juckasjärvi och Enontekis lappmarkssocknar, hvilka jämte

Pajala socken och Tärenö kapellförsamling förut bildat Pajala provinsialläkaredistrikt, från och med 1901 års ingång afskilt från samma distrikt och bildat eget distrikt under benämning Vittangi provinsialläkaredistrikt. Extra provinsialläkaredistrikt hafva inrättats: ett inom Arjeplogs lappmarkssocken enligt nådigt bref den 24 januari 1902, ett inom Kiruna stationssamhälle inom Juckasjärvi socken enligt nådigt bref den 23 januari 1903 samt ett vid Gällivare malmberg enligt nådigt bref den 4 november 1904. Statens årliga bidrag till aflönande af extra provinsialläkare i Arjeplog och Kiruna har utgjort 1,500 kronor till dem hvardera, hvaremot intet statsbidrag utgått till aflönning af extra provinsialläkaren vid Gällivare malmberg.

Länets indelning för de allmänna skogarnes vård och bevakning har jämväl under perioden undergått förändring. Norrbottens län, som tidigare utgjort ett enda *öfverjägms-taredistrikt*, är från och med 1903 års ingång deladt på tvenne distrikt, nämligen: Luleå distrikt, omfattande Pajala, Torneå, Tärenö, Juckasjärvi, Gällivare, Råneträsks, Ängeså, Kalix, Råneå, Bodens, Storbackens, Pärälffvens och Jockmocks revir, samt Skellefteå distrikt, omfattande, förutom tre revir inom Västerbottens län, Varriså, Arjeplogs, Malmesjurs, Öfre Byske, Arvidsjurs, Älfsby och Piteå revir.

I samband med frågan om länets indelning torde här böra anmärkas, att Konungens Befallningshafvande genom

Tab. A.

Norrbottens läns indelning vid 1905 års slut.

Socknar, städer och kapellförsamlingar.	Kyrkoskrifven folkmängd den 31 december.		Folkmängdens ökning (+) eller minskning (-) i %.	Pastorat.	Kontrakt.	Tingslag.	Domsaga.	Länsmansdistrikt.	Fögderi.	Provinsial- och extra provinsialläkaredistrikt.			
	År 1900.	År 1905.											
<i>Nedre landet.</i>													
Piteå stad	2,655	2,763	+ 4.1	Piteå stad.	Västerbottens andra.	—	—	—	—	—			
Piteå landsförsamling . .	17,951	19,201	+ 7.0	Piteå landsförs.		Piteå.	Piteå.	Piteå södra, Piteå norra, Älfsby.	Piteå.	Piteå. Älfsby. ¹⁾			
Älfsby	4,995	5,335	+ 6.8	Älfsby.		Älfsby.							
Luleå stad	9,484	8,908	— 6.1	Luleå stad.	Västerbottens tredje.	—	—	—	—				
Neder-Luleå	12,166	12,696	+ 4.4	Neder-Luleå.		Neder-Luleå.	Luleå.	Neder-Luleå.	Luleå.	Neder-Luleå. ²⁾			
Öfver-Luleå	10,555	12,010	+ 13.8	Öfver-Luleå.		Öfver-Luleå.							
Edefors	2,415	2,519	+ 4.3	Edefors.		Råneå.	Kalix.	Råneå.	Kalix.	Råneå.			
Råneå	7,777	7,884	+ 1.4	Råneå.		Neder-Kalix.							
Neder-Kalix	12,946	14,189	+ 9.6	Neder-Kalix.	Öfver-Kalix.								
Öfver-Kalix	5,539	5,875	+ 6.1	Öfver-Kalix.	Öfver-Kalix.	Öfver-Kalix.	Öfver-Kalix.	Öfver-Kalix.	Öfver-Kalix.				
Neder-Torneå	3,056	3,566	+ 16.7	Neder-Torneå.	Västerbottens fjärde.	Neder-Torneå och Karl Gustaf.	Neder-Torneå och Karl Gustaf.	Neder-Torneå och Karl Gustaf.	Haparanda.				
Haparanda stad	1,568	1,330	— 15.2										
Karl Gustaf	2,403	2,383	— 0.8	Karl Gustaf.	Öfver-Torneå.	Torneå.	Öfver-Torneå.	Torneå.	Öfver-Torneå. ¹⁾				
Hietaniemi	1,968	2,120	+ 7.7	Hietaniemi.	Korpilombolo.								
Öfver-Torneå	3,406	3,563	+ 4.6	Öfver-Torneå.	Korpilombolo.								
Korpilombolo kapellförs. .	1,990	2,009	+ 1.0	Pajala.	Pajala.	Pajala.	Pajala.	Pajala.	Pajala.				
Pajala	4,584	4,745	+ 3.5										
Muonionalusta kapellförs. .	1,335	1,448	+ 8.5										
Tärenö kapellförs. . . .	1,335	1,448	+ 8.5		Korpilombolo.	Korpilombolo.	Korpilombolo.	Korpilombolo.	Korpilombolo.				
<i>Lappmarken.</i>													
Arvidsjaur	5,220	5,906	+ 13.2	Arvidsjaur.	Västerbottens andra.	Arvidsjaur.	Piteå.	Arvidsjaur.	Piteå.	Piteå. Arvidsjaur. ¹⁾ Arjeplog. ²⁾			
Arjeplog	2,325	2,584	+ 11.1	Arjeplog.		Arjeplog.							
Jockmock	4,372	5,220	+ 19.4	Jockmock.	Västerbottens tredje.	Jockmock.	Luleå.	Jockmock.	Luleå.	Öfver-Luleå. Jockmock. ¹⁾			
Kvickjocks kapellförs. . .				Gällivare.		Gällivare.		Gällivare.			Kalix.	Öfver-Kalix. Gällivare. ¹⁾	
Gällivare	11,745	14,678	+ 25.0	Gällivare.	Västerbottens fjärde.	Gällivare.	Gällivare.	Gällivare.	Kalix.	Öfver-Kalix. Gällivare. ¹⁾ Malmberget. ²⁾			
Juckasjärvi	3,048	8,064	+ 164.6	Juckasjärvi.		Juckasjärvi.		Gällivare.			Juckasjärvi.	Torneå.	Vittangi. Kiruna. ¹⁾
Enontekis	1,266	1,224	— 3.3	Enontekis.		Enontekis.							

¹⁾ Extra provinsialläkare. — ²⁾ Förste provinsialläkare och biträda provinsialläkare.

beslut den 29 september 1900, af Kungl. Maj:t fastställt den 23 augusti 1901, förordnat, att ordningsstadgan, byggnadsstadgan och brandstadgan för rikets städer äfvensom hälsovårdsstadgan för riket, i hvad den afser stad, skola i tillämpliga delar gälla inom visst, i närheten af Luleå stad beläget område å Svartön inom Neder-Luleå socken, den s. k. Svartöstad. Vidare har Konungens Befallningshafvande genom beslut den 19 november 1900, hvilket enligt nådigt bref den 29 november 1901 vunnit Kungl. Maj:ts fastställelse, föreskrifvit, att brandstadgan för rikets städer samt hälsovårdsstadgans för riket föreskrifter rörande stad skola i tillämpliga delar gälla för Gällivare *municipalsamhälle*. Enligt beslut den 12 augusti 1904, som af Kungl. Maj:t

fastställt den 13 april 1905, har Konungens Befallningshafvande ytterligare förordnat, att jämväl ordningsstadgan för rikets städer skall i tillämpliga delar gälla för berörda municipalsamhälle.

Bodens municipalsamhälle, som särskildt under periodens första år gick raskt framåt i utveckling, har under år 1904 ingått till Kungl. Maj:t med underdånig ansökning att få bilda egen kommun med de rättigheter och privilegier, som tillkomma en stadskommun, dock med den inskränkning, att staden i judiciellt hänseende fortfarande skulle tillhöra Öfver-Luleå tingslag och i administrativt afseende Luleå fögderi. Frågan härom är emellertid ännu oafgjord.

2. Invånare.

Uti bifogade **tabell 1** finnes redogjort för *folkmängden* inom länet under åren 1901—1905, dels enligt prästerskapets uppgifter den 31 december hvarje år och dels enligt mantalslängderna.

Enligt denna redogörelse utgjorde den 31 december 1905 den kyrkoskrifna folkmängden 150,220, däraf i städerna 13,001, å landsbygden utom lappmarkerna 99,543 samt i de sistnämnda 37,676. Vore denna befolkning jämnt fördelad på länets hela yta, 105,882 kvadratkilometer, så komme 1.4 invånare på hvarje kvadratkilometer. Befolkningstätheten är fortfarande störst i Neder-Luleå socken med 10.7 personer på kvadratkilometern och minst i Arjeplog med 0.18 personer.

Den 31 december 1900 uppgick folkmängden i länet till 134,769 personer, däraf i städerna 13,707 och å landsbygden 121,062. Folkmängden har således under perioden ökat med 15,451 personer eller 11.46 %. Enligt föregående femårsberättelser uppgick folkmängdsökningen under perioden 1876—1880 till 7,405, under perioden 1881—1885 till 5,480, under perioden 1886—1890 till 8,542, under perioden 1891—1895 till 10,717 och under perioden 1896—1900 till 19,269, motsvarande respektive 8.88 %, 6.01 %, 8.88 %, 10.23 % och 16.68 %.

Den folkökning, som under perioden ägt rum inom länet, kommer så godt som uteslutande på landsbygden. Af länets städer är det nämligen endast Piteå, som har att uppvisa en obetydlig tillväxt i folkmängden under perioden, då däremot Luleå och Haparanda sett sitt invånareantal minskas. Hvad Luleå beträffar, kunde i de tvenne senast afgifna berättelserna omnämnas, att stadens folkmängd hastigt tillväxte under perioderna 1891—1895 och 1896—1900. Denna stegring af folkmängden fortgick äfven under nu ifrågavarande periods första år, eller år 1901, vid hvars slut stadens invånareantal uppgick till 9,632, men under åren 1902 och 1903 sjönk åter folkmängdssiffran i högst väsentlig grad. Orsaken till denna folkminskning torde huvudsakligen vara att söka i den delvis icke rätt sunda affärsverksamhet, hvartill stadens raska tillväxt under de närmast föregående åren gaf anledning och som förr eller senare måste leda till en ekonomisk kris. Beträffande däre-

mot Haparanda, hvars kyrkoskrifna folkmängd under perioden minskats med 238 personer, är denna minskning mera skenbar än verklig och beror därpå, att mantalskrifningsförrättaren till Neder-Torneå socken öfverfört ett betydande antal personer, som förut varit i stadens mantalslängd upptagna, oaktadt de varit bosatta utom stadens egentliga område.

De kommuner inom länet, hvilka hafva att uppvisa den största ökningen af folkmängden under perioden, äro Öfver-Luleå, Jockmock, Gällivare och Juckasjärvi. Inom Gällivare har sålunda invånareantalet tillväxt med 25 % och inom Juckasjärvi har folkmängden nära nog tredubblats. Den stora folkökningen i de båda sistnämnda kommunerna har sin naturliga förklaringsgrund i den storartade bergshandteringen å Gällivare malmberg och å Kirunavara, som dragit till sig en talrik befolkning. Särskildt anmärkningsvärd är uppkomsten och utvecklingen af Kiruna grufsamhälle, som vid 1905 års utgång räknade ett invånareantal af 4,700 personer, boende inom ett område, där ännu så sent som år 1897 fanns endast en enda människoboning.

Folkmängdens ökning (+) eller minskning (—) under perioden åskådliggöres fullständigare genom följande tabell:

År.	I städerna.	På landsbygden.		Samma folkökning.
		I kustlandet.	I lappmarken.	
1901	— 34	+ 1,760	+ 2,135	+ 3,861
1902	— 229	+ 1,412	+ 1,729	+ 2,912
1903	— 539	+ 1,111	+ 2,140	+ 2,712
1904	+ 121	+ 1,438	+ 1,833	+ 3,392
1905	— 25	+ 736	+ 1,863	+ 2,574
Summa	— 706	+ 6,457	+ 9,700	+ 15,451

I hvad mån *utflyttningen* till utlandet och *inflyttningen* från utrikes ort inverkat å folkmängdsförhållandena, framgår af följande tabell:

År.	Emigranter.		Immigranter.		Öfverskjutande antal emigranter.	
	Män.	Kvinnor.	Män.	Kvinnor.	Män.	Kvinnor.
1901	144	119	55	74	89	45
1902	530	280	65	63	465	217
1903	619	425	98	113	521	312
1904	243	219	92	88	151	131
1905	489	295	68	80	421	215
Summa	2,025	1,338	378	418	1,647	920
Medeltal per år	405	268	76	84	329	184

För hela perioden uppgick antalet emigranter till 3,363 och antalet immigranter till 796, således ett öfverskott af de förra af ej mindre än 2,567 personer eller öfver 500 om året i medeltal. Vid jämförelse med uppgifterna om utflyttningen till utrikes ort under föregående perioder, finner man, att under den tidsperiod, denna berättelse omfattar, emigrationen varit dubbelt så stor som under någon föregående period. Om hänsyn tages till de särskilda åren inom perioden, visar det sig, att antalet emigranter uppgick år 1901 till 263, år 1902 till 810, år 1903 till 1,044, år 1904 till 462 och år 1905 till 784 personer. Störst var utvandringen således under år 1903.

Orsakerna till den betydligt ökade emigrationen under perioden torde hafva varit dels de dåliga skördar, som inträffade under de första åren af perioden och som sannolikt förmått mången att öfvergifva fädernejorden af misströstan att här kunna erhålla sin bärgning, och dels den föreställningen, som under senare tider blifvit allt mera allmän i hela riket, att inom Nordamerika, dit flertalet emigranter tagit sin tillflykt, rikare tillfällen erbjödes till vinnande af en burgen ekonomisk ställning.

Af emigranterna hafva flyttat till och af immigranterna hafva inkommit från:

	Emigranter.	Immigranter.
Norge	123	132
Finland (och Ryssland)	144	416
Nordamerika	3,045	238
Annat land	51	10
Summa	3,363	796

Liksom under föregående perioder har, såsom förut anmärkts, det ojämförligt största antalet emigranter, eller 3,045, begifvit sig till Nordamerika. Till Finland hafva utflyttat 144 personer och till Norge 123. De till Finland utflyttade torde dock till större delen vara sådana finska undersåtar, som blifvit kyrkoskrifna här i länet under deras mer eller mindre tillfälliga vistelse härstädes för erhållande af arbetsförtjänst, liksom de från Norge inflyttade hufvudsakligen torde vara svenskar, som efter någon tids vistelse i Norge återvänt till hemorten. Af immigranterna har det största antalet, eller 416, inkommit från Finland. Inflyttningen från sistnämnda land har för öfrigt varit större under nu ifrågavarande period än förut, hvilket i någon mån torde bero på de förhållanden, som i Finland voro rådande särskildt under de tre första åren af perioden.

Såsom bekant är, består länets befolkning af tre *folkstammar*, svenskar, finnar och lappar. I nedanstående *tabell B* redogöres för de olika nationaliteternas fördelning inom länets lappmarker. Af denna redogörelse framgår, att ökningen af den *svenska* befolkningen inom lappmarken utgör 9,194 eller 48.1 %. Denna ökning faller till öfvervägande del på Gällivare och Juckasjärvi socknar, beroende på folktillströmningen till därvarande grufsamhällen, men en ej oväsentlig ökning har ägt rum äfven inom Arvidsjaur och Jockmocks socknar. Den *finska* befolkningen inom lapp-

Tab. B. De olika nationaliteternas fördelning i Norrbottens läns lappmarker samt antalet finnar inom länets nedre del den 31 december 1900 och 1905.

	Af svensk nationalitet.			Af finsk nationalitet.			Af lapsk nationalitet.			Af lapparne voro nomader.		
	År 1900.	År 1905.	Ökning, %.	År 1900.	År 1905.	Ökning(+) minskning(—), i %.	År 1900.	År 1905.	Ökning(+) minskning(—), i %.	År 1900.	År 1905.	Ökning(+) minskning(—), i %.
Arvidsjaur	4,507	5,233	16.1	—	—	—	713	673	— 5.6	160	132	— 17.5
Arjeplog	1,918	2,043	6.5	—	—	—	407	545	+ 33.9	152	177	+ 16.4
Jockmock med Kvieckjock	3,949	4,810	21.8	—	—	—	423	410	— 3.1	275	280	+ 1.8
Gällivare	8,394	11,158	32.9	2,951	3,092	+ 4.8	400	428	+ 7.0	318	342	+ 7.5
Juckasjärvi	337	5,051	1,398.8	2,000	2,323	+ 16.1	711	690	— 3.0	655	675	+ 3.1
Enontekis	27	31	14.8	434	422	— 2.8	805	771	— 4.2	792	747	— 5.7
Summa	19,132	28,326	48.1	5,385	5,837	+ 8.4	3,459	3,517	+ 1.7	2,352	2,353	—
Tillkomma finnar inom nedre landet ¹⁾				18,550	19,833	+ 6.9						
Summa				23,935	25,670	+ 7.2						

¹⁾ Torneå fögderis befolkning nedom lappmarken utom Ilaparanda stad, enligt mantalslängderna. I dessa summor ingå äfven de inom fögderiet boende jämförelsevis få svenskarne, af hvilka dock de flesta äfven tala finska.

marken har under perioden ökat med 8.4 %, under det att det finska elementet i kustlandet ökat med 6.9 % och inom länet i dess helhet med 7.2 %. Antalet *lappar* synes under perioden hafva ökat med 58, hvilken ökning dock endast kommer på de lappar, som öfvergått till bofast lefnadssätt. De egentliga nomadlapparnes antal synes däremot ej hafva undergått någon väsentlig förändring under perioden.

De omständigheter, af hvilka lapparne i sin näring äro så godt som uteslutande beroende, eller renbetesförhållandena, hafva under perioden öfver hufvud taget varit mindre gynnsamma. I detta afseende inverka en mängd omständigheter, af hvilka än den ena än den andra kan verka hämmande på renskötseln och inskränka afkastningen däraf, såsom isflen, vargar m. m.

Under periodens första år, 1901, voro betesförhållandena synnerligen ogynnsamma i följd af flen och djup snö, på grund hvaraf en del lappar tvungos att föra renarne tillbaka till fjällen för att där finna åtminstone något bete. Detta års betesbrist vållade också att, ehuru vinterbetet det följande året, 1902, blef i allmänhet godt, afkastningen af renhjordarne betydligt nedsattes. Vajorna voro utsvultna och kunde ej nära kalfvarne, hvilka vid sådan brist på bete lida skador redan i moderlivet; de få ej framtänderna, säga lapparne, och kunna därför icke dia, utan lefva endast två å tre dygn efter födseln. Hjordarnes afkastning blef därför mycket knapp, och många lappar förlorade alla årskalfvar. Vargarne voro talrika detta år, och af dem rifna renar påträffades litet hvarstades, en gång sju stycken på samma plats inom Juckasjärvi socken. Året 1903 medförde likaledes mindre goda utsikter för renskötseln. Isflen förekom flerstades med åtföljande knäppt bete och dåliga utsikter för kalfningen. Lemlar förekommo äfven massvis under detta och följande år, och lapparnes erfarenhet är, att renen har svårt att lifnära sig under ett »lemmelår».

Under periodens tvenne sista år voro betesförhållandena i allmänhet drägliga, med undantag af hösten 1905, då tidig snö åtföljdes af töväder och därpå följande frost, så att betesmarkerna täcktes af isflen, hvarigenom renarne tidigt spred sig på större vidder, och på grund hvaraf det blef omöjligt för lapparne att sammanhålla dem och kunna draga erforderlig nytta af sina hjordar.

Till berörda i lapparnes näring svårt ingripande förhållanden komma dock ännu åtskilliga omständigheter, som bidraga till att göra lapparnes ställning vanskelig. Af deras betesmarker hafva vidsträckt områden härjats af skogseldar, hvarigenom renmossan eller renlafven där utrotats, och å andra trakter, enkannerligen inom Jockmock, äro de mossbärande skogslanden efter betydlig skogsafverkning betäckta af kvarlämnade tullar och grenar, som hindra renen att åtkomma mossan. Dessutom hotas lapparnes tillvaro som nomader svårt af de inom länet befintliga talrika skogsrenarne, hvilkas ständiga förtrampande af den torra och spröda mossan sommartiden kraftigt bidrar till att mossan på de trakter, där skogsrenar årligen förekomma, fullkomligt utrotas, hvarigenom den egentliga nomaden beröfvas första villkoret för sin existens såsom sådan.

Af alla dessa hinder och svårigheter för lapparnes nä-

ring skulle man synas hafva anledning att antaga, att renantalet i betydande mån skulle hafva nedgått under perioden. Detta är dock icke fallet. Renskötseln, där densamma, såsom i allmänhet sker bland fjällapparne, rationellt bedrivs, är så inbringande, att den förlust i afkastning, som ett och annat hårdt år medför, snart och fullt ersättes af något följande godt betesår. Lappen har nämligen att beräkna minst 20 å 30 procent nettobehållning under ett vanligt betesår. De renlängder, hvilka årligen efter lapparnes egna uppgifter upprättats under perioden, utvisa äfven, att renantalet inom länets respektive lappmarkssocknar icke förminskats utan tvärtom ökat. Till detta förhållande kan dock i någon mån inverka, att lapparne under perioden småningom börjat afgifva allt noggrannare uppgifter om sina renars antal.

Sina ekonomiska förhållanden och intressen synas lapparne hafva i vida mindre grad beaktat under denna period än under de föregående. Den rikliga afkastning och intäkt, som en rationell renskötsel kan lämna, har en stor del af dem försummat tillvarataga. Följden häraf har blifvit för många skuldsättning för tillgodoseende af behofvet af andra lifsförnödenheter än sådana, som fås af renen. Inom en lappmarkssocken, Juckasjärvi, uppgår denna skuldsättning till cirka 30,000 kronor.

Detta missförhållande har inträdt som följd af en viss allmän slapphet i renskötseln, och skulden synes i första hand ligga hos de större renägarne. Då dessa, i följd af för ringa antal renvaktare eller af likgiltighet, försummat att efter sommarens sammanblandning af ett byalags alla renar skilja dessa vid nedflyttningen på hösten, så att en hvar lapp kunnat få sina egna renar om hand, har det blifvit omöjligt för öfriga mindre renägare att kunna hopsamla sina egna renar, då dessa till stor del befunnits inblandade i flera andra lappars stora hjordar. Denna sammanblandning har hindrat många lappar från att för sina behof förfoga öfver sina renar och att afhända sig de djur, som ej varit nödvändiga till hjordens förökande eller till dragare. En ytterligare följd af denna sammanblandning har blifvit, att en stor del kalfvar årligen gått förlorade för deras ägare, enär de såsom oåtkomliga icke kunnat åsättas ägarens märke, hvarom de årliga beslagen å ett eller annat hundratal omärkta kalfvar inom skilda byalag tydligt vittnar.

Inom Juckasjärvi lappmarkssocken har lapparnes skuldsättning, oafsedt berörda sammanblandning, äfven orsakats däraf, att lapparne, vana vid att under den tid järnvägsbyggnaden pågick genom deras betesland, få ett högt pris för sitt renkött, under perioden höjt priset på sina slaktrenar med i det närmaste 150 procent, så att allmogen varit afstängd från sin allmänt vanliga handel med dem och öfriga afnämare af slaktrenar nödgats söka sådana från Finland i stället för att inköpa dem af ortens lappar. Också har under perioden hörts ett ifrigt yrkande af lapparne på införseltull å finska renar.

Följden af att lapparne på grund af orimlig prisförhöjning kunnat afsätta blott ett ringa fåtal renar mot förut blef, att renmängden så tilltog, att nödig skillning och skötsel af enskildes renar omöjliggjordes och att lappen, som

förut genom försäljning af sådana kunnat skaffa sig kon-
tanter till sitt behof af köpvaror i stället måste taga så-
dana på kredit.

Byaordningar, hvilka jämlikt lapplagens § 9 af lapparne
själfva föreslagits och under perioden för hvarje byalag
tillämpats, hafva under år 1904 fastställts.

Under sin vistelse med renarne sommartiden i Tromsö
amts renbetesdistrikt hafva Juckasjärvi och Karesuando
lappar under femårsperioden liksom förut varit underka-
stade årliga skadeersättning till de bofaste för skador,
som renarne vållat på såväl utmark eller betesmark som
ängsmarken. Rättvisligen måste dock erkännas, att dessa
skador ofta uppstått genom alltför slapp och otillräcklig
bevakning af de inom renbetesdistriktet sammanblandade
och öfverallt fritt ströfvande renarne. Dessa draga sig
vid regn och oväder ned från fjällplatåerna, sökande skydd
i skogen och komma därvid utan att hejdas af någon bevak-
ning lätt in på bofastas säter- och ängsmark. Lapparne
förlägga vanligen sina kåtor tillsammans på en plats, ofta
i en utkant af distriktet, och renarne, som äro spridda öfver
hela distriktet, skola tillses af några tjänare, en tillsyn som
visat sig alldeles otillräcklig att freda jordbrukaren från
intrång och skada af renen. En ändring af lapparnes ren-
skötsel i Norge är därför af nöden.

Under femårsperioden hafva lapparne vid med dem
hållna sammanträden ständigt framhållit en del olägen-
heter och hinder i deras näring, hvilka, utom förluster och
skada, vålla dem mycken onödig möda. Så anföras klagomål
öfver jordägarnes försumlighet att vederbörligen in-
hägna sina höhässjor för att på hösten skydda det bärgade
höet för renarne. Lapparne anför, att då höstbetet är
ogynnsamt i följd af flen eller mycken snö, det är dem
omöjligt att sammanhålla renarne, hvilka då under sitt
sökande efter föda sprida sig öfver stora vidder, hvarvid
de ohägnade höhässjorna ofta angripas och lappen blir ut-
satt för de bofastes missnöje och kraf på ersättning. I
detta fall ligger felet hos den bofaste, som ej tillräckligt
skyddar sitt foder, hvilket han till sin egen fördel helst
borde förvara i lador.

Ett annat svårt hinder för lappen i hans näring och
som vid hvarje sammanträffande med lapparne föranleder
bitter klagan, är den mängd lösa hundar, som ströfva på
lapparnes betesland. På det ensligaste nybygge såväl som
i de stora grufsamhällena inom lappmarken och utefter järn-
vägslinjen vid banvaktsstugor och stationer ända till riks-
gränsen finnas hundar, hvilka släppas att ströfva i skog
och mark. Då dessa påträffa renar börjar en hetsjakt,
som ofta slutar med att renarne skadas eller förgöras, af-
bryta benen i den oländiga stenmarken, nedstörta i bråd-
djup, nedtrampa de svagare m. m. I synnerhet fördärfvas
dräktiga vajor af att jagas af hundarne och bära ofta i för-
tid dödfödda foster. Utom all sådan skada, orsakas lappen
ett oerhördt besvär med att uppsöka och åter hopsamla de
vidt förspridda och förskrämda renarne.

Vid järnvägsdriften å Gällivare-Riksgränsbanan hafva
under perioden några hundratal renar öfverkörts af tågen.
Endast på bandelen mellan Kaitums och Kalix älfvar, 25
km., hafva lapparne på märkena igenkänt mer än hun-

dra öfverkörda renar. Om man än rättvisligen bör till-
skrifva en alltför stor likgiltighet hos lapparne i renar-
nes skötsel och sammanhållning skulden för renarnes mas-
saker å sistnämnda bandel, måste man å andra sidan med-
gifva, att Juckasjärvi-lapparne i Rautusvuoma byalag icke
kunna anses med bästa vilja och största ansträngning förmå
afhålla renarne från banan därstädes, enär denna går ej blott
tvärs öfver utan äfven längs efter hela byalaget och de
marker, som banan genomlöper, af gammalt äro renarnes
sommarbetsmark, där de äro vana att njuta sin frihet.

Under perioden hafva lapparne, i synnerhet i de tre
nordligaste lappsocknarne, där någon verklig renskötsel ännu
råder, ofta framhållit, huruledes deras vinterbeten är för år
försämrade, i det de beröfvas renmossan å de trakter, där
skogsrenarne om sommaren hafva sitt tillhåll. Lapparne
finna sig härigenom beröfvade stora delar af sina vinter-
betesland och nödgas söka sig andra ofta mindre lämpliga
sådana. Den skada, som skogsrenarne hvarje år tillfoga
ej blott nomadlapparne än äfven jordbrukare, hvilkas ängs-
marker de nedtrampa, har också ofta framhållits.

Förutom skogsrenarnes fördärfliga inverkan på renbe-
tesmarkerna förekommer en sköfving af mossmarken, som
verksamt bidrager till renbetets aftagande. Det är näm-
ligen flerstädes sed att allmogen till kreatursfoder om höst-
ten, innan den hinner frysa, hopsamlar och hemför stora
mängder renlaf, hvarigenom lappen beröfvas sina höst- och
vinterbeten.

Emot de anstalter, som vidtagits för ordnande af lapp-
barnens undervisning och skolgång, i barnhem, statsskolor
etc., hafva lapparne invändt, att barnen, hvilka under längre
eller kortare kurser komma att vistas i fasta bostäder och
stundom äfven beröfvas sin lapska klädedräkt, därigenom
få smak för den bofastes bekvämare lefnadsätt och så
småningom förlora lust att återvända till kåtan och ägna
sig åt nomadens sträfsamma lif. Därför hysa de, särdeles
mödrarna, motvilja mot att ens för en kortare tid lämna
sina barn ifrån sig och sätta dem i främmande händer.
Lapparne se därför helst, att barnens undervisning såsom
förr meddelas af kateketer, hvilka medfölja lapparne på de-
ras flyttningar. I denna afsikt hafva lapparne ock till ve-
derbörande domkapitel gjort framställning om anordnande
af kurser för utbildning af kateketer af deras egen stam.

För att komma i åtnjutande af någon andlig vård under
sin långa sommarvistelse i fjällen hafva lapparne uttalat
önskvärdheten af att sådan ledning måtte beredas dem ge-
nom utsändande af lapsktalande prästerliga lärare.

Den ekonomiska ställningen inom länet under den pe-
riod, Konungens Befallningshafvandes förra femårsberättel-
se omfattade, kunde där betecknas såsom öfver hufvud ta-
get god. Samma omdöme kan tyvärr icke lämnas beträffan-
de den period, hvarom nu är fråga. Missväxtåret 1902,
hvertill Konungens Befallningshafvande återkommer här
nedan, och den i lappmarkerna felslagna foderskörden på-
följande år 1903 måste gifvetvis i förevarande hänseende
medföra sina verkningar.

Efter det stora ekonomiska uppsving, som rådde i Norr-
botten under 1890-talet, kom bakslaget, som redan började
under år 1900. Delvis berodde detta därpå, att en del affärer

grundlagts utan ekonomisk grundval och utan noggranna beräkningar och äfven därpå att en mängd alltför spekulativt anlagda, sangviniska personer utan ekonomiska resurser och ofta af tvifvelaktigt anseende begifvit sig hit upp för att »skära guld med täljknifvar».

En osund spekulationslusta hade gripit omkring sig och företag af hvarjehanda art grundades, såsom det vill synas utan tanke på företagets bärighetsförmåga. Med mindre välbetänkt beredvillighet understöddes också spekulationsifvern af bankerna, som tillhandahöllo medel till företag, hvilka, enligt hvad de sedermera fingo erfara, icke bort komma till stånd och som i sinom tid bragte dem betydande förluster.

Då penningtillgången inom landet visade sig knappare, dåliga konjunkturer å trävarumarknaden inträdde och tilltron till de planlagda affärerna upphörde, måste en stor del affärsmän afträda sin egendom till konkurs. Och verkningarna af deras ekonomiska ruin sträckte sig långt utöfver affärsmännens krets. Värde å tomter och fastigheter, särskildt i Luleå stad, där fastigheterna ständigt bytte ägare, hade uppdrifvits till en onaturlig höjd. Omsider måste de emellertid gå under klubban och stannade uti en mängd fall i bankernas händer.

En förbättring i dessa förhållanden synes dock hafva inträdt under periodens senare del. Riktigheten af här ofvan uttalade omdöme bekräftas af antalet vid länets domstolar inkomna *konkurs- och urarfvaansökningar*, af hvilka dock blott en del föranledt offentlig stämning.

En sammanställning här af visar följande:

År.	Inkomna konkurs- och urarfvaansökningar.	Afskrifna, förfallna och afslagna ansökningar.	Ansökningar, som föranledt offentlig stämning.
1901	218	23	194
1902	200	30	167
1903	169	46	123
1904	122	26	95
1905	116	18	100
Summa	825	143	679
1900	119	15	105
Medeltal 1901—1905 .	165	29	136
» 1896—1900 .	64	11	53

Den här nedan intagna sammanställning af *lagsökningarnas* antal och de utsökta beloppen (*tabell C*) tyder äfven på, att den ekonomiska ställningen inom länet under denna femårsperiod varit betydligt sämre än under närmast föregående. Emellertid har det visat sig, att i trots af denna försämring af den ekonomiska ställningen i allmänhet en del af befolkningen, som har sinne för sparsamhet, kunnat öka sina besparingar. Detta framgår af de längre fram i denna berättelse under rubriken kreditanstalter intagna tablåer.

Priserna å landtmannaprodukterna hafva under perioden visat tendens till stegring, till följd hvaraf det ekonomiska utfallet af jordbruket och boskapsskötseln i allmänhet blifvit allt mera tillfredsställande. Särskildt i trakter, där afsättning funnits för mjölken oförädlad, hvilken i vissa

orter betingat ett mycket högt pris, har landtmannen haft en synnerligen god afkastning från sin ladugård. Priset på kreatur, särskildt goda mjölkkor, har stigit högst afsevärdt och till följd där af köttprisen.

Tab. C. *Lagsökningarna inom Norrbottens län åren 1901—1905.*

År.	Antal afgjorda mål, däri betalningsskyldighet ålagts.			Kapitalbelopp, för hvilket ålagts betalningsskyldighet.		
	Iios öfver-exekutor i länet.	Iios öfver-exekutor i Luleå.	Summa.	Iios öfver-exekutor i länet. Kronor.	Iios öfver-exekutor i Luleå. Kronor.	Summa. Kronor.
1901	1,095	112	1,207	1,048,260 51	215,833 36	1,264,093 87
1902	1,159	153	1,312	992,403 52	379,054 87	1,371,458 39
1903	930	113	1,043	517,272 08	564,382 07	1,081,654 15
1904	874	92	966	888,779 25	210,353 27	1,099,132 52
1905	898	81	979	589,075 90	203,269 60	792,345 50
Summa	4,956	551	5,507	4,035,796 26	1,572,893 17	5,608,689 43
Medeltal:						
1901—1905	991	110	1,101	807,159 25	314,578 64	1,121,737 89
1896—1900	482	54	536	211,829 51	33,065 53	244,895 04

Trävaruprisen hafva under perioden varit tillfredsställande, om man bortser från året 1901. Inkomsten af trävarurörelsen har dock betydligt minskats till följd af väsentligt höjda pris på råvaran.

Sedan de stora järnvägsbyggnaderna under åren 1901 och 1902 afslutats samt skogsafverkningarna minskats, hafva arbetstillfällena för en stor del af befolkningen blifvit färre, och under vissa delar af året har därför å vissa orter uppstått arbetslöshet. Det oaktadt synes emellertid arbetsprisen icke hafva nedgått utan snarare tvärtom, hvilket delvis torde bero på de höga arbetslöner, som betalas vid de stora gruffälten.

Den *egnahemslånerörelse*, som med statsmedel utöfvas af länets hushållningssällskap genom dess egnahemsnämnd, har börjat år 1905, efter det hushållningssällskapets förvaltningsutskott under år 1904 meddelat de närmare bestämmelserna angående ifrågavarande lånerörelse. För att tillmötesgå lånebehovet begärdes och erhöles för år 1905 ur egnahemslånefonden 400,000 kr., däraf 325,000 kr. beräknades skola åtgå till lån för åstadkommande af jordbrukslägenheter och 75,000 kr. till bostadslägenheter. Under året inkommo ej mindre än 399 låneansökningar, angående hvilka här lämnas följande redogörelse:

Ansökningar år 1905.	Lån för jordbrukslägenheter.		Lån för bostadslägenheter.		Summa lån.	
	Antal.	Kronor.	Antal.	Kronor.	Antal.	Kronor.
Bifallna	200	234,330	48	56,400	248	290,730
Afslagna och återtagna	143	248,980	8	10,400	151	259,380
Summa	343	483,310	56	66,800	399	550,110

Orsaken till att så många af de gjorda låneansökningarne blifvit afslagna har i allmänhet varit den, att lånesökandena redan förut haft egna hem och uppenbarligen sökt lån endast för att därmed reglera sina skulder.

Det sedliga tillståndet inom länet synes i allmänhet kunna betecknas såsom godt. Tabell D innefattar en uppgift från länets straffanstalter å brott och förseelser för hvilka straff under perioden blifvit verkställda. Vid jämförelse mellan denna uppgift och den, Konungens Befallningshafvande lämnat i sin berättelse för förra femårsperioden, finner man, att antalet brott, för hvilka vederbörande undergått urbota bestraffning, under den nu ifrågavarande gift från länets straffanstalter å brott och förseelser, för hvilka vederbörande undergått förvandlingsstraff för böter, något ökat. Härvid bör dock tagas hänsyn till folkmängdens tillväxt under perioden.

Spritdrycksförbrukningen, som under åren 1896—1900 årligen ökades, har däremot under åren 1901—1905 i rätt afsevärd grad minskats, och förtjänsten häraf torde i icke ringa grad böra tillskrivas det energiska arbete, som bedrivits af en mängd inom länet verkande nykterhetsföreningar, hvilkas verksamhet i nykterhetens intresse emellertid nog skulle vinna än mera allmän sympati, om arbetet vore prägladt af mera tolerans och mera uteslutande ägnadt åt nykterhetssaken.

I syfte att bekämpa det öfverhandtagande lönnkrögeriet

anordnades, såsom Konungens Befallningshafvande anmärkt i sin förra berättelse, i slutet af år 1900 en laglig brännvinsförsäljning i Jockmock. Denna försäljning åstadkom också en väsentlig minskning af lönnkrögeriförseelserna, och enahanda var förhållandet beträffande Gällivare socken, där i enahanda syfte en dylik försäljningsrättighet medgafs under år 1902. Bägge dessa rättigheter, hvilka emellertid nog torde hafva föranlett en ökning af spritförbrukningen, fingo därför utöfvas allenast under tre år: försäljningen i Jockmock till den 1 november 1903 och försäljningen i Gällivare till den 1 november 1905.

På framställning af Konungens Befallningshafvande medgaf Kungl. Maj:t enligt nådigt bref den 26 januari 1900, att af allmän åklagare anhängiggjorda mål rörande öfverträdelse af nådiga förordningarne angående villkoren för försäljning af brännvin m. m. samt angående försäljning af vin och maltdrycker m. m. finge intill utgången af år 1904 vid Gällivare lappmarks tingslags häradsrätt handläggas å de urtima ting, som å tingsstället i Gällivare kyrkoby hölles för rannsaking med häktade personer, och sistnämnda år medgaf Kungl. Maj:t, att samma anordning finge tillämpas under ytterligare två år. En liknande anordning infördes genom nådigt bref den 5 juni 1903 beträffande Kiruna.

Då särskildt det förhållandet, att ordinarie ting hölles i Gällivare tingslag blott två och i Juckasjärvi tingslag

Tab. D. Uppgift från länsfängelset och kronohäktena inom Norrbottens län på antalet brott och förseelser, för hvilka ådömda straff blifvit verkställda under åren 1901—1905, samt brottens och straffens beskaffenhet m. m.

År.	Brott (urbota).							Förseelser, för hvilka böter blifvit ådömda.					Summa brott och förseelser.	S t r a f f.										Summa.	
	Mord eller dräp.	Mordbrand.	Barnmord.	Stöld och snatteri.	Föralskning och bedrägeri.	Misshandel och annat våld mot person.	Andra brott.	Lösdrifveri.	Olöfelig brännvinsförsäljning.	Fylleri.	Skogsövertäkan.	Andra förseelser.		Straffarbete på viss tid öfver 2 år.	Straffarbete i 2 år och därunder.		Tvångsarbete.		Urbota fängelse.		Fängelse för böter.				
															M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.		
1901	1	—	2	54	7	21	24	27	49	82	2	142	411	9	1	54	4	6	1	36	4	260	15	365	25
1902	—	1	2	49	4	16	32	30	29	85	10	167	425	5	1	56	5	1	2	37	1	274	17	373	26
1903	—	—	—	32	2	15	18	36	56	88	5	156	408	5	—	32	2	3	2	27	1	282	23	349	28
1904	4	1	1	62	4	10	14	43	46	124	13	168	490	5	1	67	4	3	1	19	1	323	28	417	35
1905	1	—	1	38	4	11	17	36	41	113	10	170	442	4	—	34	6	2	2	27	1	312	22	379	31
Summa	6	2	6	235	21	73	105	172	221	492	40	803	2,176	28	3	243	21	15	8	146	8	1,451	105	1,883	145
Af dessa komma på:																									
Finska undersåtar	2	—	—	45	—	27	4	117	6	7	—	7	215	6	—	52	3	—	—	17	—	20	—	95	3
Andra utlänningar	—	—	1	7	1	—	—	17	1	—	—	1	28	—	—	4	2	—	—	3	—	2	—	9	2
Annat län tillhörande	—	—	—	24	2	29	17	10	6	35	—	23	146	1	—	41	—	8	—	29	—	59	6	138	6
Summa	2	—	1	76	3	56	21	144	13	42	—	31	389	7	—	97	5	8	—	49	—	81	6	242	11

¹⁾ I denna summa ingå jämväl under perioden för lösdrifveri anhållna 117 finska undersåtar (105 män och 12 kvinnor), hvilka icke ådömts tvångsarbete, utan förpassats till sitt hemland jämlikt konventionen den 27/15 december 1860.

allenast en gång om året, verkat i hög grad hämmande i fråga om de åtgärder, som från åklagaremakts sida vidtagits för att stäffa ifrågavarande slag af lagöfverträdelser, hvilka i många fall först efter årtal drabbats af straff, är det uppenbart, att en snabbare behandling af

lönkrögerimålen skulle i afsevärd grad hämma lönkrögeriet, som företrädesvis florerat i de stora grufsamhällena.

I fråga om de *religiösa strömningarna* har Konungens Befallningshafvande icke något för perioden särskildt anmärkningsvärdt att här anteckna.

3. Näringar.

A) **Jordbruket.** Såsom inledning till redogörelsen för jordbruksnäringens utveckling inom länet under femårsperioden, lämnas här, i likhet med hvad i föregående femårsberättelser varit vanligt, en kortfattad öfversikt öfver *vädereleksförhållandena* under periodens olika år.

Vintern 1900—01 var öfver hufvud taget ganska mild inom hela Norrbotten. Visserligen nedgick temperaturen i de öfre socknarne vid enstaka tillfällen till mellan 40 och 50 gr. C., men äfven där var vintern dock ganska dräglig, med måttlig köld och måttlig snönederbörd. Inom kustlandet var hela vintern af synnerligen mild karaktär, och på grund af den jämförelsevis ringa snömängden kunde vårsolen snart nog göra sin verkan gällande. Redan i början af maj blef marken bar inom de delar af Norrbotten, där jordbruket idkas, och under senare hälften af maj kunde sådden verkställas. På ett och annat ställe i Piteå socken företogs hafresådden så tidigt som den 11 maj.

Den tidiga våren var för en stor del af länets jordbrukare synnerligen välkommen, särskildt i de öfre socknarne, där de två sista ogynnsamma foderåren gjort, att foderbristen fram på vårsidan var synnerligen kännbar. Nu kunde kreaturen t. o. m. så högt upp som i Pajala utsläppas på bete redan de första dagarne af juni.

De glada förhoppningarna på ett rikt år blefvo dock delvis gäckade på grund af den svåra torka, som inom större delen af länet utmärkte så godt som hela vegetationsperioden. Ifrån alla kustsocknarna meddelades, att sommaren varit ovanligt varm och torr och att endast mindre, enstaka regnskurar af ringa omfattning föllo. Ifrån sådden till skörden erhöles på de flesta ställen ingen enda riktig s. k. rotblöta, och ifrån Pajala meddelades, att den 20 juni föll ett ymnigt regn, »men tyvärr det sista för sommaren».

Liksom så många gånger förut visade det sig äfven nu, af hvilken stor betydelse det är, att jorden genom lämplig bearbetning och gödsling hålles i god växtkraft. Från flera håll meddelades sålunda, att afkastningen af såväl hö som korn blef mycket tillbakasatt på den sämre häfdade jorden, under det att däremot den bättre häfdade jorden icke eller endast obetydligt led af torkan.

På några ställen fingo jordbrukarne också göra samma erfarenhet som efter de svåra missväxtåren 1866 och 1867, nämligen att de oaktadt gynnsamt läge och godt väder dock fått missväxt på grund där af, att de användt dåligt utsäde från föregående års dåliga skörd. Oaktadt hushållningssällskapet erbjuder länets jordbrukare tillfälle att vid frökontrollanstalten få sitt utsäde kostnadsfritt under-

sökt, hade dock mången, enligt gillesordförandenas meddelande, användt odugligt utsäde och på grund där af fått felslagen skörd.

Den starka torkan, som menligt inverkade på årsväxten, var å andra sidan naturligtvis mycket gynnsam för grödans inbärgande. Redan i midten af juli kunde höskörden börja; de första dagarne af augusti var kornet på många ställen fullt moget och redan i slutet af augusti hade de flesta såväl sitt foder som sin gröda välbehållen under tak.

Sedan kom en höst, som ifråga om mild väderlek sökte sin like. Ännu i senare delen af oktober hade man icke haft någon svårare frostnatt t. o. m. så högt uppe i landet som i Gällivare; och i början af november stodo friska blommor ännu ute på kalljord i Luleå.

Också begagnade sig länets jordbrukare på många ställen af detta gynnsamma tillfälle att göra nyodlingar. Från nästan alla delar af Norrbotten ingingo underrättelser om, att befolkningen med större ifver än förut påbörjat nyodlingar af större eller mindre omfattning. Den sent inträdande vintern blef också ganska gynnsam för skogskörslorna med lagom snö och måttlig kyla.

Våren 1902 blef sen och kall, och snötäcket minskades endast långsamt. Härtill bidrog i synnerhet den omständigheten, att ringa eller ingen nederbörd kom under snösmältningen och källossningen, som därigenom blef betydligt fördröjd. Vårbruket och sådden kunde på grund här af inom större delen af länet icke företagas förr än i början af juni, och på tyngre och sämre afdikad mark icke förr än under senare hälften af samma månad.

Efter vårsådden erhöles visserligen inom större delen af länet någon nederbörd, men icke tillräckligt för att få lindorna att börja grönska. I allmänhet började vallar och lindor att grönska först framemot midsommar; och samtidigt stod den uppkomna säden tillbaka i sin utveckling på grund af den torra och kalla väderleken. Sedan nederbörd kommit i början af juli, repade sig emellertid årsväxten på ett synnerligen framträdande sätt: gräset utvecklade sig tätt och kraftigt, och säden sköt långa och kraftiga ax, som lofvade en rik skörd, om densamma hunne mogna.

Men sedan blef hela sommaren mycket regnig. Nederbörden under juli månad var till stort gagn för växtligheten, och hade hösten sedan blifvit torr och varm, så hade afkastningen från såväl åker som äng blifvit fullt medelmåttig. Men då regnandet med korta afbrott fortsatte hela eftersommaren och större delen af hösten, så blef årets äring sådan, att år 1902 måste betecknas såsom ett *missväxtår*. Af au-

gusti månads 31 dagar voro 15—20 att beteckna såsom regndagar — något olika inom de olika delarna af länet — och utaf de 19 första dagarne af september voro icke mindre än 14 regndagar. Uppehållsdagarne mellan regndagarne voro alltför få, för att höet med de här vanligen använda bärgningsmetoderna skulle hinna torka nog för att kunna införas i ladorna.

Följden af denna ovanliga nederbörds mängd blef den, att kornet utvecklade sig mest på halmen och i regel icke hann full mognad, förrän nattfrosterna kommo de sista dagarne af augusti och de första dagarne af september; att bärgningen i hög grad försvårades och för dem, som ej voro försedda med tillräckliga mängder hässjevirke, så godt som omöjliggjordes; och att stora områden af lägre belägna ängslägenheter kommo under vatten och icke alls kunde afbärgas. Först i slutet af september inträffade »torkningsväder».

De skadliga verkningarna af dessa ogynnsamma väderleksförhållanden hafva därföre också drabbat i synnerhet de byar, som varit hänvisade till de naturliga ängarna för erhållande af hufvudparten af sitt foderbehof, under det att de landtbrukare, som taga sin hufvudsakliga foderskörd ifrån den odlade jorden, däremot lidit mindre, och många landtbrukare, som varit förtänksamma nog att i förväg skaffa sig ett större förråd med hässjevirke eller använt s. k. hässjelinor, under år 1902 fått lika stor eller t. o. m. något större foderskörd än under de närmast föregående åren. För flertalet landtbrukare inom länet blef höafkastningen dock såväl kvantitativt som kvalitativt långt under medelmåttan, och i de öfre socknarna beräknades afkastningen knappast till mer än hälften af den vanliga, hvartill kom, att det bärgade fodret dessutom var af synnerligen dålig beskaffenhet.

Efter det för Norrbottens jordbrukare så olyckliga året 1902 kom en jämförelsevis blid och vacker vinter. Marken tillfrös på hösten 1902 redan i början af oktober månad och betäcktes med ett tunnt snötäcke. Därigenom omöjliggjordes, förutom alla nyodlingsarbeten, äfven höstplöjningen. Då härtill kom, att snön under förvintern icke var särdeles djup, så blef marken oaktadt den jämförelsevis svaga källden djupt kälad, hvilket naturligtvis bidrog till att försena vårbruket.

Den ogynnsamma väderleken under år 1902 visade i mer än ett afseende sina verkningar äfven på 1903 års vegetationsförhållanden. På grund af den föregående sommars kalla och regniga väderlek hann ett stort antal af de fleråriga växterna hvarken att samla tillräckligt med reservnäring för utvecklingen af normala skott under det kommande året; ej heller att tillräckligt utbilda de skyddande väfnaderna i de öfvervintrande skotten. Detta visade sig under 1903 års sommar tydligast med våra träd och buskar, särskildt med de i trädgårdarne odlade prydnadsträden och prydnadsbuskarne. Men äfven ett så hårdigt träd som tallen rönste häraf stor inverkan. Ej nog med att de under 1903 utvecklade årsskotten inom större delen af Norrbotten blefvo mycket förkrympta, under det att de under 1902 utväxta skotten, tack vare 1901 års gynnsamma sommar, voro de kraftigaste, som framkommit under de sista tio åren; i de öfre

socknarne förfröso och borttorkade under 1902—03 års jämförelsevis blida vinter på stora sträckor så godt som alla årsskotten, tydligen på grund däraf att 1902 års kalla och regniga sommar icke medgifvit de kraftigt anlagda skotten att blifva fullt förvedade, innan den tidiga vintern kom. Likaså utgingo eller skadades under 1902—03 års vinter ett stort antal träd och buskar, t. o. m. sådana, som man sedan gammalt räknat för fullt hårdiga inom Norrbotten, t. ex. syrener, vinbärsbuskar m. fl.; som efter gynnsammare somrar uthärdat många ojämförligt mycket hårdare vintrar än den sistnämnda.

Härmed står också i samband det förhållandet, att syrener m. fl. prydnadsbuskar och träd under år 1903 blommade mycket fattigt, under det att blomningen under det ännu ogynnsammare året 1902 var synnerligen riklig. Orsaken härtill är i det ena såväl som i det andra fallet naturligtvis den, att hos de på våren blommande träden och buskarne blomknopparne anläggas redan under föregående sommar, då äfven den för blommornas utveckling nödiga reservnäringen magasineras i stammen. Den tidiga hösten, som medförde frost redan före löffällningen, kom på sådant sätt att utöfva ett stort inflytande på den följande sommars hela växtlif. Och detta ej endast hvad träd och buskar beträffar, utan äfven, ehuru i mindre påtaglig grad, hvad de i ängar och lindor ingående foderväxterna angår. Särskildt gäller detta vegetationen å myrar och sumpiga ängar, som under år 1903 blef mycket tillbakasatt icke blott på grund af källden och den sena våren 1903 utan äfven på grund af den menliga inverkan, som 1902 års sommar utöfvat på deras öfvervintnings- och reservnäringsoorgan.

På efterjulsvintern syntes det, som om Norrbotten skulle komma att år 1903 få en mycket tidig vår: redan i slutet af mars visade sig vissa vårtecken, och i början af april hördes lärkan i närheten af Luleå; men i slutet af april inträdde svåra snöstormar, och kommo stora snömassor, som icke hunno smälta bort förr än i midten af maj, då vårbruket började i de nedre socknarne.

I slutet af maj började björkarne att lysa i grönt, och samtidigt började sädden, som inom större delen af länet verkställdes under de sista dagarne af maj och de första dagarne af juni. Fullt avslutadt var vårbruket icke förr än i midten af juni.

Efter sädden var väderleken under den första tiden rätt gynnsam, men blef under den senare delen af sommaren regnig och kall, hvarföre växtligheten utvecklade sig 8 à 14 dagar senare än under vanliga år. Härtill bidrog i sin mån den omständigheten; att nätterna äfven under den varmare perioden voro ovanligt kalla.

Kornets axgång inträffade strax efter midten af juli, och i de öfre socknarne hann det ej mogna, förrän de första nattfrosterna kommo. Kornskörden påbörjades i allmänhet först under de sista dagarne af augusti.

Slåttern började i slutet af juli och gynnades under den första tiden af godt bärgningsväder, men försenades sedan i hög grad, då hela augusti blef regnig med undantag af några dagar i slutet af månaden. Inom de flesta kustsocknarne hade man emellertid af det senaste årets bittra erfarenhet lärt sig inse nyttan af att anskaffa tillräckligt med häs-

sjevirke, och pågick där höbärgningen tämligen obehindradt, oaktadt det dåliga bärgningsvädrer. Afkastningen blef därvid ganska tillfredsställande, hvad mängden beträffar, ehuru det bärgade höets beskaffenhet på flera håll blef ganska dålig. Inom de öfre socknarne, där man är mera hänvisad till de självväxande myrarne och ängarne, blef höafkastningen under år 1903 däremot lika dålig som under år 1902; hvartill sedan kom den stora olägenheten, att det bärgade höet, innan det på vintern hunnit hemföras, blef mycket skadadt af fjäll-lemlar och råttor, som under 1903 års höst och vinter uppträdde inom Norrbotten i oerhörda skaror. Ända ner till Luleå och andra platser vid kusten, t. o. m. till öarne ute i skärgården, trängde de fram i stort antal. I flera lappmarksbyar anställde de så stor ödeläggelse i lador och hässjor, att man delvis måste transporterera hem höet i säckar. Utom genom den direkta förlust, som höet genom deras frosseri undergått, har dylikt hö naturligtvis dessutom förlorat ofantligt i värde, därigenom att det blifvit genomdränkt och inpyrdt med de små gnagarnes urin och ekskrementer.

Höbergningen och kornskörden voro i allmänhet afslutade i midten af september. Upptagningen af potatis och rofvor verkställdes under senare delen af september, men hade på många ställen icke hunnit fullt afslutas; då vintern gjorde sitt inträde redan de första dagarne af oktober. Med järnspekt och spade fick man på många ställen bryta upp rofvorna ur åkern.

Sedan kom en ganska blid period i slutet af oktober och under större delen af november, men på grund däraf att jorden under den kalla perioden i början af oktober hunnit kälva kunde äfven under år 1903 höstplöjning endast i obetydlig utsträckning företagas. Sedan blef emellertid hela förvintern blid och ovanligt snöfattig, i synnerhet i kustlandet. På många ställen hade man vid jultiden 1903 nätt och jämnt slädföre. Detta återigen medförde, att kälven, till stor skada för årsväxten, blef mycket djup och kvarstannade i jorden mycket långt fram på sommaren. I Piteå socken konstaterades sålunda år 1904 vid brunnsgrävning, att kälven nedträngt ända till 2 meter i jorden; och ifrån Arvidsjaurns socken berättas, att kälven på många ställen låg kvar i myrarne ännu i slutet af augusti. I de öfversta socknarne, såsom Jockmock och Gällivare, kom däremot mera snö; och där blefvo växtlighetsförhållandena under år 1904 på grund häraf äfven vida gynnsammare.

Det artade sig år 1904 till att blifva en mycket tidig vår. Redan omkring den 20 april var det det kärrföre nere vid kusten, starar och lärkor hade redan anländt, och allt tydde på en ovanligt tidig vår. Men så inträdde åter kylig väderlek. Vårarbetet kunde dock börja i vanlig tid. Här och hvar började sådden redan i midten af maj, men på de flesta ställen först under sista veckan af maj; och kunde ej afslutas förr än den 5—10 juni, på en och annan mera fuktigt belägen lokal först mot midten af månaden.

I stort sedt voro väderleksförhållandena inom länet under 1904 års sommar rätt gynnsamma för växtligheten. Visserligen var medeltemperaturen jämförelsevis låg, men nederbörden kom ganska gynnsamt fördelad. Detta utfölvade ett mycket godt inflytande på foderväxtproduktionen; sär-

skildt i de öfre delarne af länet, där gräsmarkerna icke tagit skada af barvintern. Också meddelades från Jockmocks socken, som varit illa hemsökt af 1902 och 1903 års missväxter: »Sällan torde vallarne hafva gifvit rikare afkastning än i år. Grönhafren växte kolossalt». Den föregående vinterns snöförhållanden gjorde också, att i t. ex. Piteå socken höafkastningen blef mycket god i den s. k. markbygden, d. v. s. socknens öfversta fattigare delar, där rikligare med snö hade fallit, men däremot obetydlig i den bördigaste delen af socknen, som varit besvärad af barvintern.

På grund af de här angifna förhållandena hann hafren i allmänhet icke att mogna. Kornet och rågen mognade däremot och gäfvos på lättare jord tillfredsställande afkastning. På tyngre jord blef kornet åter lättare och tunnare. Där man vågade låta det stå ute på rot tillräckligt länge, gaf det dock god skörd. Första nattfrosterne kommo nämligen först i början af september. Äfven visade det sig under detta år tydligt, af hvilken betydelse det är för erhållande af fullmoget korn att frångå det i Norrbotten vanliga bruket att så kornet alltför tjockt. Ifrån Piteå socken meddelades i gilletts berättelse, att de »kornåkrar, å hvilka man sått mera tunnt (t. ex. med radsåningsmaskin); lämnade ett mycket bättre skörderesultat än öfriga — en erfarenhet som bör hvarje år ihågkommas».

Bärgningsvädrer var gynnsamt under hela den tid; då höbergningen helst bör företagas. Allt hö blef därför af synnerligen god beskaffenhet. Endast ifrån Arvidsjaur klagades öfver, att höbärgningen var förenad med stora svårigheter. På grund af djup kälva och kall sommar måste höbärgningen inom större delen af denna socken uppskjutas till augusti, då en regnperiod inträdde, som delvis omöjliggjorde afbärgningen af en del strandängar. I öfriga delar af länet försiggick höbärgningen däremot under gynnsamma förhållanden och lämnade ett godt resultat. Glädjande nog gällde detta i synnerhet de öfre delarne af länet, som lidit mest af de föregående missväxtåren. Ifrån Jockmock meddelades i gilletts årsberättelse att »till den rika grödan erhöles ett synnerligen godt bärgningsvädrer, så att landtmännen fingo efter de två hårda åren äntligen fylla sina lador med en rik skörd af bästa beskaffenhet. Detta glädjande förhållande har ingenstädes gjort sig mera gällande än i Kvickjock».

Den fruktan man på sina håll hyst för att skogssorkarnes och fjäll-lemlarnes framfart under det föregående året skulle förorsaka missväxt under år 1904 i de trakter, där dessa djur varit talrikast, visade sig genom 1904 års erfarenheter vara alldeles ogrundad. »Snarare synes det påståendet besannas, att på ett lemmelår följer ett godt år», säger den ofvan citerade gillesordföranden.

En kulturväxt, som under de senaste åren fått mycket stor spridning inom Norrbotten och som under år 1904 enligt gillesordförandenas samstämmiga vitsord lämnat mycket god afkastning, är rofvan. Genom kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå utlämnades våren 1904 roffrö af två olika sorter till icke mindre än 2,042 jordbrukare i länets alla delar; ifrån yttersta skärgården ända upp till statens fjällstugor. För resultatet af denna omfattande profodling med inalles 20 olika rofsorter har utförlig redogörelse lämnats i kemisk-växtbiologiska anstaltens årsberättelser. Här torde

emellertid böra nämnas, att resultatet af dessa försöksodlingar redan visat sig vara af stor betydelse för länets jordbruk. Ifrån alla gillen, som afgifvit berättelse för år 1904, förmålas goda resultat. T. o. m. så långt upp som i Jockmock och Karesuando visade rofvan sig icke endast trifvas, utan äfven gifva stor afkastning, där skötseln var den riktiga, Kyrkoherden V. Karnell i Karesuando (68·2 gr. nordlig bredd och 350 meter öfver hafvet) har vid försök med fem olika rofsorter erhållit en afkastning, motsvarande lägst 30,600 kg. och högst 45,700 kg. rofvor per hektar; och gillesordföranden i Jockmock meddelade, att han på delvis nyodlad jord, utan konstgödsel, erhållit 207 tunnor per tunnland, och tillägger, att afkastningen i åtskilliga byar, såsom Vajkijaur, Mattisudden, Vuollerim och Kuoka m. fl., blifvit afsevärdt större. I ett par hushållsgillen, nämligen Edefors och Neder-Torneå, har man, uppmuntrad af de oväntadt gynnsamma resultaten, börjat anordna rofodlingstäflingar med pris ur gillekassan.

Väderleksförhållandena under vintern 1904—05 voro inom större delen af Norrbotten synnerligen gynnsamma för den kommande vegetationsperioden. Hösten medgaf ett ordentligt höstbruk af jorden; och då vintern i början af november på allvar gjorde sitt inträde, erhöles ett ganska tillfredsställande snötäcke, som oakadt vinterns stränghet hindrade kälen att tränga alltför djupt ned i jorden. Vintern var synnerligen kall: redan i slutet af november gick temperaturen på många ställen i Norrbotten ned till —38 å —40 gr. C. Så var också fallet under december och januari. Eftervintern och särskildt våren blefvo däremot ovanligt vackra.

Redan i mitten af april 1905 inträffade häftigt töväder, som på några dygn gjorde slut på vinterföret och förebådade en osedvanligt tidig vår. Sedan inträffade visserligen för årstiden mera normal väderlek, men vinterns värde var dock brutet. Kälen gick tidigt ur jorden, och redan i mitten af maj påbörjades vårsådden, som i allmänhet var fullt afslutad före månadens utgång.

Hade tillräckligt med nederbörd nu erhållits, så hade skördeutsikterna varit lysande. Temperaturen var ovanligt hög och jämn både natt och dag, men nederbörden uteblef ända till de första dagarna af juli. Undantag härifrån gjorde Piteåtrakten, där flera regnskurar af mindre utbredning förekommo äfven under juni månad.

Inom större delen af Norrbotten voro skördeutsikterna därför ganska dåliga under försommaren, men sedan det efterlängtrade regnet kommit, åstadkom den höga och jämna värmen, som fortfor ända till hösten, att årsväxten på ett förvånansvärdt sätt repade sig. Höslättern blef visserligen därigenom något försenad, och på högre och torrare jordmåner blef äfven kornskörden tillbakasatt. Men öfver hufvud taget måste 1905 dock betecknas såsom ett godt år för Norrbotten.

De här ofvan skildrade väderleks- och årsväxtförhållandena under periodens olika år hafva gifvetvis utöfvat ett stort inflytande på jordbrukets afkastning under de olika åren.

Skörden under periodens olika år har enligt de af Hushållningssällskapet lämnade uppgifterna varit följande:

År.	Höstråg.	Korn.	Hafre.	Potatis.	Hö.
	H e k t o l i t e r .				Deciton.
1901	9,545	266,500	64,650	240,740	2,427,090
1902	7,427	131,560	grönfoder	108,502	1,508,260
1903	8,685	171,430	d:o	157,660	1,875,090
1904	8,709	219,068	d:o	177,070	2,494,500
1905	9,048	253,055	d:o	282,100	2,564,785

Enligt de af Konungens Befallningshafvande till Statistiska Centralbyrån lämnade uppgifterna har skörden uppgått till följande belopp:

År.	Höstråg.	Korn.	Hafre.	Potatis.
	H e k t o l i t e r .			
1901	17,000	315,800	70,200	170,900
1902	7,100	150,200	grönfoder	98,700
1903	14,500	234,800	d:o	305,700
1904	9,200	280,700	10,300	298,700
1905	13,900	321,100	33,900	341,900

Trädgårdsskötseln inom länet har icke under femårsperioden gjort några vidare framsteg. Beträffande dess allmänna ståndpunkt hänvisas till den redogörelse, som lämnats i föregående femårsberättelse.

Trädgårdsföreningen, som ända sedan år 1875 varit verksam för trädgårdsskötselns utveckling inom länet, upphörde år 1901 med sin verksamhet; och ifrån Hushållningssällskapet sida hafva sedan ej vidtagits några åtgärder för trädgårdsskötselns höjande. Vid folkhögskolan i Boden anordnades emellertid år 1905 kurser för vuxen kvinnlig ungdom i trädgårdsskötsel och huslig ekonomi, till hvilka kurser anslag utgått dels ifrån staten och dels ifrån länets hushållningssällskap.

Anslag till utdikningsföretag. I tidigare afgifna femårsberättelser har Konungens Befallningshafvande framhållit, hurusom utdikning af frostförande myrar och sumpmarker, hvilka omgifva byarne och intaga en ansenlig del af länets yta, utgör ett af de betydelsefullaste medlen för jordbrukets utveckling inom länet. På samma gång de verksamt fylla sitt närmaste ändamål att minska frostländigheten, åstadkomma nämligen dessa utdikningsföretag väsentliga förbättringar äfven i andra afseenden, i det de leda till en ökad uppodling och en bättre afdikning jämväl af den förut odlade jorden samt, efter hvad man torde få antaga, till en stadigvarande förmildring af klimatet.

Under det senast förflutna årtiondet har också ute i bygderna vaknat till lif ett allt större intresse för jordbruksnäringens höjande genom kärr- och sumpmarkernas utdikning; sedan befolkningen kommit till insikt om värdet af det kraftiga och frikostiga understöd, som af staten numera lämnas till utdikningsföretagens genomförande. Antalet dylika företag, hvartill anslag af statsmedel utan återbetalningsskyldighet blifvit sökt, har sålunda de senare åren ständigt ökat, och under den period, denna redogörelse om-

fattar, hafva från frostminskningsfonden kommit länet till godo statsbidrag till ett sammanlagdt belopp af öfver en half million kronor, eller i det närmaste lika mycket som under de fem närmast föregående femårsperioderna. Nedanstående tabell utvisar antalet utdikningsföretag, arealen af vattenbefriad mark, den beräknade kostnaden för företagens utförande samt de till desamma lämnade statsanslagen under de olika femårsperioderna från och med år 1861:

Femårsperiod.	Antal utdikningsföretag.	Vattenbefriad areal. Hektar.	Beräknad kostnad. Kronor.	Beviljad statsanslag. Kronor.
1861—1865	9	2,577.03	146,868.80	65,140
1866—1870	38	6,349.22	188,415.00	69,755
1871—1875	13	4,397.53	134,520.00	43,470
1876—1880	33	5,491.00	337,833.25	115,110
1881—1885	19	4,150.90	232,222.00	93,300
1886—1890	3	160.54	22,230.00	7,360
1891—1895	23	2,900.64	254,260.00	84,230
1896—1900	75	7,566.96	566,613.00	250,350
1901—1905	111	12,962.71	1,081,750.00	533,750

Kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå. Denna har under den femårsperiod, för hvilken redogörelse här aflämnas, haft att glädja sig åt en snabb utveckling.

Årsanslagen till anstalten voro, såsom i föregående femårsberättelse meddelats, i början endast 8,000 kronor. Utom föreståndaren var då vid anstalten anställd endast en assistent. Vid 1905 års slut utgick årsanslaget — oafsedt en del enskilda bidrag — med 20,000 kronor, och utom föreståndaren funnos vid anstalten fem fast anställda assistenter, hvarjämte en särskild assistent under åren 1904 och 1905 varit engagerad för arbetet vid det vid anstalten upprättade frostlaboratoriet.

Den betydelsefullaste utvidgningen af växtbiologiska anstaltens verksamhet företogs år 1903, då Riksdagen på en gång höjde statsanslaget ifrån 6,250 till 11,250 kronor, samtidigt med att Hushållningssällskapet och Landstinget höjde sina bidrag ifrån 3,750 till inalles 9,750 kronor. Genom denna afsevärda höjning af de till anstalten anvisade anslagen möjliggjordes förverkligandet af en af anstaltens styrelse sedan länge närd önskan att i och för anstaltens försöks- och konsulentverksamhet få vid anstalten anställda tre agronomer, med uppgift att arbeta såsom försöksassistenter och jordbrukskonsulenter, hvar och en inom ett bestämdt distrikt af länet; och för detta ändamål har ock anstaltens lokala verksamhetsområde nu uppdelats i tre distrikt: det norra, omfattande området mellan Torne och Kalix älfvar; det mellersta, omfattande området mellan Kalix och Lule älfvar; och det södra, omfattande den del af länet, som ligger söder om Lule älf. Agronomen i det norra distriktet är äfven finsktalande. För dessa agronomers verksamhet redogöres närmare här nedan.

I det för anstalten gällande reglementet angifves anstaltens ändamål vara att verka dels såsom kemisk station, dels såsom praktisk försöksanstalt och dels såsom vetenskaplig växtbiologisk anstalt.

Såsom kemisk station har anstalten tagits i anspråk till den omfattning, som framgår af följande tabell öfver de vid anstalten under åren 1901—1905 utförda kemiska undersökningarne:

År.	Jordarter.	Jordförbättringsmedel.	Gödslingemedel.	Fodermedel o. sködeprodukter.	Vatten.	Oskummad mjölk.	Öfriga mejeri-produkter.	Närings- o. näringsmedel.	Arsenikprof.	Malmer och diverse.	Summa undersökningar.
1901 . .	148	36	1	2	21	2,469	5	20	48	154	2,904
1902 . .	121	30	11	24	15	2,314	12	15	59	117	2,718
1903 . .	53	4	2	21	21	3,799	129	246	61	69	4,405
1904 . .	99	5	6	238	43	5,995	176	79	113	115	6,869
1905 . .	91	10	10	81	103	5,516	89	171	47	78	6,196
Summa	512	85	30	366	203	20,093	411	531	328	533	23,092

På grund af Norrbottens läns stora rikedom på malmer och andra mineralförekomster har anstalten, såsom ofvan synes, varit flitigt anlita för undersökning af dylika prof. Så hafva under tioårsperioden 1895—1905 undersökts 129 kopparmalmer, 101 järnmalmer, 67 nickel- och koboltmalmer, 37 »guldmalmer» (3 med positivt resultat), 8 silfvermalmer o. s. v.

Äfven på platina, uran, vismut, molybdén och zink hafva prof undersökts, hvarjämte ett större antal prof af fältspat, magnesit, grafit, kvartsit, marmor m. fl. mineral från norrbottenska mineralförekomster blifvit vid anstalten undersökta.

På eget initiativ har anstalten anskaffat och undersökt prof från icke mindre än 49 kalkstensförekomster. De bästa af dessa ligga visserligen så högt upp och så långt ifrån de allmänna kommunikationslederna, att de icke ännu kunnat i någon större utsträckning tagas i användning; men i samma mån som särskildt järnvägskommunikationerna utvecklas inom länet, komma dessa kalkstensförekomster säkerligen att blifva af betydelse för länets jordbruk.

Af vatten hafva cirka 200 prof undersökts. Flertalet af dessa hafva för Luleå stads räkning utförts å vatten ifrån de staden omgifvande fjärdarne. Undersökningen, som varit både kemisk och bakteriologisk, afsåg närmast erhållandet af lämplig plats för vattenintag för stadens blifvande vattenledning, men gaf, tack vare undersökningens planläggning, en del resultat af allmännare intresse. Undersökningen visade bland annat det intressanta förhållandet, att Luleå hamnbassäng under hela sommarhalvfåret, då tillströmningen af sött vatten genom Lule älf är stor, fullkomligt har karaktären af en sötvattenbassäng, men att det salta hafsvattnet under vintern tränger in och lägger sig som en bädd under det söta flodvattnet, som då endast till några meters djup täcker det underliggande saltvattnet.

Äfven en del af de vid anstalten verkställda jordanalyserna hafva varit af mera allmänt intresse. Under åren 1901—1905 hafva vid anstalten undersökts 512 jordprof. Bland dessa märkes ett större antal prof å myrjord och jordförbättringsmedel från det föreslagna kolonisationsområdet å Alträsk kronopark, för hvilkens utdikande 1905

års riksdag anvisat 77,000 kronor. Dessutom har af anstaltens föreståndare sommaren 1900 verkställts en undersökning af alla de efter Luleå—Gällivarebanan belägna myrarne, från hvilka uttagna jordprof under perioden undersökts. Flere af dessa hafva visat sig vara af synnerligen god beskaffenhet. Ifrån flertalet af de talrika försöksfält, som anlagts å myrodlingar i länets skilda delar, hafva äfven jordprof uttagits i och för kemisk analys.

Såsom *praktisk försöksanstalt* har anstalten varit sysselsatt med gödslingsförsök, jämförande odlingsförsök med olika slags kulturväxter, vallanläggnings- och vallföryngringsförsök m. fl. för det norrbottniska jordbruket betydelsefulla frågor.

De gödslingsförsök, som af kemisk-växtbiologiska anstalten utförts inom Norrbottens län, uppgå till ett mycket betydligt antal. Under föregående femårsperiod utlades endast ett mindre antal försöksfält ute hos enskilda landbrukare, men sedan har försöksverksamheten till mycket väsentlig del flyttats ut bland bönderna själfva. Redan år 1900 anordnades sålunda i skilda delar af Norrbotten icke mindre än 90 försöksfält hos för saken intresserade hemmansägare. Påföljande år 1901 dels fortsattes dessa, dels anlades nya gödslingsförsök å de inom Norrbotten så talrika myrodlingarne. År 1901 utlades 42 försöksfält, år 1902 50, år 1903 124, år 1904 166 och år 1905 157 försöksfält, de allra flesta å myrmark. Intresset för dessa försök har bland länets jordbrukare varit så stort, att icke på långt när alla, som anmält sig, kunnat erhålla försök. Anstaltens 3 försöksassistenter hafva därför haft full sysselsättning med dessa försöks utläggande och öfvervakande.

Planen för försöken har varit följande:

- 3 å 6 rutor: ogödslade;
- 3 rutor: med full gödsling (kväfve, fosforsyra, kali och kalk);
- 3 rutor: med full gödsling, men utan kväfve;
- 3 rutor: med full gödsling, men utan fosforsyra;
- 3 rutor: med full gödsling, men utan kali;
- 3 rutor: med full gödsling, men utan kalk.

Där myrjorden varit väl förmultnad, har kväfvet utslutits ur gödslingen.

Hvarje försök har i regel omfattat 15 å 20 rutor, hvardera å $\frac{1}{2}$ ars vidd (50 kv.-meter), hvadan hvarje försöksfält sålunda erhållit en areal af 750—1,000 kv.-meter.

Att särskildt denna sida af anstaltens försöksverksamhet omfattats med så stort intresse af länets jordbrukande befolkning, har sin förklaring uti befolkningens stora behof af upplysning på detta område. Under årens lopp har nämligen ett stort antal sumpmarker blifvit torrlagda med anslag ifrån frostminskningsfonden, men de torrlagda markernas uppodling har icke kunnat verkställas dels på grund af de ofta långa afstånden från inägojorden och den därpå betingade långa transporten af gödseln, dels också, och icke minst, på grund af bristande kännedom om lämpligaste sättet för sådana markers gödsling med artificiella gödselmedel.

För tillgodogörandet af de genom anslag från frostminskningsfonden vunna odlingsmarkerna är det naturligtvis af största betydelse, att kalkning och gödsling med konst-

gödsel efter riktiga grunder, lerslagning och sandkörning, insåning med lämpligt grässlåg o. s. v. kommer till användning, hvilket ej kan ske utan att landtmännen blifva förtrogna med de för dessa odlingar lämpligaste kulturmetoderna. Det är för att i detta afseende fylla ett inom denna landsända synnerligen kännbart behof, som anstalten anordnat dessa talrika gödslingsförsök å myrmarker inom länets skilda delar.

Att dessa kunnat utföras i den omfattning, som här skett, har anstalten att till stor del tacka en enskild person, grosshandlaren Moritz Fraenckel i Göteborg, som förutom årliga kontanta bidrag lämnat all den för dessa försök behöfliga konstgödseln, hvarigenom anstalten blifvit i tillfälle att kostnadsfritt lämna försöksanställarne för försöken behöflig kalk, konstgödsel och utsäde. För att ytterligare befrämja det praktiska tillgodogörandet af de erhållna försöksresultaten, har grosshandlaren Fraenckel under de senare åren äfven anvisat 500 å 1,000 kronor årligen till s. k. *premielån för myrodlare inom Norrbottens län*.

Lånen lämnas till ett belopp utaf 100 kronor till försöksanställare, som förbinda sig att enligt de af anstalten på grund af försöken lämnade anvisningarna uppodla och iordningsställa, kalka, gödsla och beså en areal af cirka 1,000 kv.-famnar (3,170 kv.-meter), samt årligen under fem års tid till anstalten afgifva uppgift om skörderesultaten. Om demonstrationsfältet skötts enligt föreskrift och de nämnda uppgifterna under fem år lämnats, afskrifves skulden och lånet öfvergår till premie. I motsatt fall får premielåntagaren återbetala beloppet.

De här omnämnda försöken hafva varit af stor betydelse för Norrbottens myrodlare. Mången landtman, som för några år sedan med illa doldt tvifvel och ett nästan föraktfullt löje åsåg, huru anstaltens tjänstemän strödde ut konstgödseln å det lilla försöksfältet på hans myrodling, använder nu årligen afsevärda mängder konstgödsel för sin myr. Mistroendet såväl till konstgödseln som till kemisk-växtbiologiska anstalten har förbytts i förtroende; han har funnit, att han med ekonomisk fördel kan följa de anvisningar och råd för myrens gödsling och behandling, som han fått af anstalten.

På grund af försökens stora antal hafva samtidigt genom sammanställning af de erhållna försöksresultaten mycket värdefulla praktiska upplysningar angående de norrbottniska myrmarkernas gödslingsbehof erhållits, af hvilka kunna dragas tillförlitliga slutsatser ej endast beträffande gödslingsbehofvet hos de enskilda marker, på hvilka försöken varit utlagda, utan äfven beträffande frågan, huru myrmarker af olika beskaffenhet och djup m. m. i allmänhet böra gödslas för att gifva tillfredsställande afkastning. Tacksammast hafva myrmarkerna i Norrbottens län visat sig vara för fosforsyregödsling; men äfven ett tillskott af kali är i de flesta fall (omkring 90 procent af alla försöken) nödvändigt för erhållande af full skörd. På grund af myrjordens i allmänhet ringa förmultningsgrad har äfven kväfve i ena eller andra formen i regel visat sig nödvändigt för erhållande af full afkastning. Kalkning har, särskildt för att påskynda förmultningen, visat sig vara af mycket stor betydelse, medan åter kalkens verkan såsom direkt växtnä-

ringsämne i flertalet fall varit mindre märkbar. Dess verkan framträder i regel först på gräsväxten. Försöken med stigande mängder gödselmedel hafva visat, att om man icke är i tillfälle att göra förnyade öfvergådslingar, det i regel betalar sig bättre att gödsla med större än med mindre mängder konstgödsel.

I en landsända sådan som Norrbotten, där jordbruket i så många afseenden ligger efter, är det naturligtvis en hel mängd frågor, som af en praktisk försöksanstalt böra upptagas till pröfning och som, sedan de blifvit utredda, genom demonstrationsfält i de olika byarne böra bringas till landtmännens kännedom.

En bland de viktigaste af dessa är, hvad Norrbotten beträffar, de *olika vall-lägnings- och vallföryngringsmetoderna*. För att vinna klarhet rörande dem har anstalten verkställt en del försök, och under den närmaste tiden komma dessa försök att dels utvidgas, dels, liksom de andra försöken, flyttas ut ibland bönderna.

Vall-lägnings-, vallföryngrings- och vallöfvergådslingförsöken, som sedan år 1899 fortgått och ännu fortgå å anstaltens eget försöksfält utanför Luleå stad, hafva visat, att den inom Norrbotten allmänt använda metoden att »lägga igen till vall» utan insänking med gräsfrö, är förenad med stor förlust, i det att den sålunda erhållna första års vallen till öfvervägande del består af ogräs, äfven i de fall, då jorden endast ett par år burit stråsåd. Men på samma gång hafva dessa försök äfven lagt i dagen, att den använda fröblandningens sammansättning är af mindre betydelse i de fall, då jorden, såsom här är vanligt, endast ett eller några få år »varit uppe» och burit stråsåd. Såväl afkastningen som den nya vallens botaniska sammansättning har efter några år blifvit ungefär densamma, oberoende af den fröblandning, som användts. Detta åter har tydligen sin grund däri, att, då jorden förut legat i gräs och endast ett fåtal år burit såd, innan den åter igensås till vall, den gamla lindans växtbestånd delvis återkommer i den nya vallen, på grund af att flere af de norrbottniska foderväxterna äga stor benägenhet för vegetativ förökning genom underjordiska stamdelar. Hufvudsaken har sålunda i dessa fall befunnits vara att använda något gräsfrö, t. ex. timotej och alsikeklöfver, som kan gifva skörd under de första åren, till dess den gamla vallens gräs hunnit växa upp.

Försöken hafva dessutom visat, att icke endast flera af de gräs, såsom hundäxing, knylhafre m. fl., som icke förekomma i den norrbottniska florán, utan äfven flertalet af de verkliga inhemska grässlagen, såsom svingel- och gröearterna m. fl., gå mycket dåligt till eller rättare blifva af mycket kort varaktighet i vallen, då de insås med frö, erhållet söderifrån. Detta sakförhållande pekar tydligen på önskvärdheten af att få till stånd urval och förökning af de goda härdiga norrbottniska foderväxterna. Sedan Sveriges utsädesförening och kemisk-växtbiologiska anstalten numera börjat ett samarbete på detta område, i det att utsädesföreningen sedan år 1906 upprättat en filial vid anstalten, är det att hoppas, att goda resultat skola erhållas äfven på detta område.

I den af Landtbruksstyrelsen utfärdade instruktionen för kemisk-växtbiologiska anstaltens verksamhet bestämmes, att anstalten »genom odling och förädling af sädeslag och

foderväxter skall söka uttröna, hvilka af dessa äro för öfre Norrland mest passande». I enlighet härmed har anstalten verkställt ett ganska stort antal *jämförande försök med våra viktigaste kulturväxter*. Planen för dessa försök har under senare åren varit en annan än under anstaltens första verksamhetsår. I början verkställdes så godt som alla dessa försök å anstaltens eget försöksfält utanför Luleå. Försöksanordningen var den för dylika försök vanliga. Hvarje sort odlades på tre olika kontrollrutor, fördelade öfver försöksfältet på sådant sätt, att alla sorterna skulle komma under så likartade förhållanden som möjligt, och förefintliga olikheter i jordens beskaffenhet därigenom såvidt sig göra lät utjämnas. Under åren 1897—1902 hafva på sådant sätt blifvit afprovade dels ett större antal olika sorter af korn och hafre, erhållna ifrån Sveriges utsädesförening i Svalöf, dels ett större antal olika potatisvarieteter, erhållna från Ultuna landbruksinstitut, Landtbruksakademiens experimentalfält m. fl. platser. De olika sorterna hafva i regel profodlats 4—6 år, innan något slutomdöme afgifvits beträffande deras värde för de norrbottniska förhållandena. Undantag härifrån har dock gjorts för sådana sorter, som redan första eller andra året visat sig de öfriga så afgjordt underlägsna, att deras fortsatta odling ansetts meningslös. Likaså hafva de från Svalöf uppsända hvetevarieteterna endast odlats under ett par år. Försöket med dem visade, att hvete mycket väl kan mogna inom Norrbottens kustland och att ett par, sedan flera år tillbaka inom Norrbotten mera såsom kuriositet odlade, hvetesorter gingo bättre till än de från Svalöf erhållna sorterna, men då hveteodling under alla omständigheter icke kan anses hafva någon framtid för sig inom dessa nordliga nejder, lämnades dessa försök å sido för andra försök af större praktisk betydelse.

Af korn hafva jämte norrbottenskorn profodlats följande sorter, som från Svalöf uppsändes såsom för Norrbotten möjligen passande, nämligen Svalöfs tidiga sexradiga korn, Barbarossa, Svalöfs tidiga uppräta (Svanhalskorn), Hanna landtkorn och Bronskorn; de två förstnämnda sexradiga, de tre sistnämnda tvåradiga. Försöken med dessa, som fortgått åren 1897—1902 (1901—1902 med Gutekorn i stället för Bronskorn); hafva visat, att vårt inhemska Norrbottenskorn är afgjordt att föredraga framför alla de ifrån Svalöf uppsända sorterna. Visserligen kunna dessa sistnämnda under ovanligt gynnsamma somrar gifva lika stor och t. o. m. större afkastning i kärna än Norrbottenskornet, men i genomsnitt för alla åren kommer Norrbottenskornet främst. Halmafkastningen har däremot genomgående blifvit bättre för Svalöfssorterna.

För h a f r e n ställer sig förhållandet något annorlunda. Någon fullt aklimatiserad inhemska hafrevarietet finnes nämligen icke inom Norrbotten, utan har hafreutsädet i allmänhet tagits söderifrån och i regel utsåts i afsikt att använda skörden till grönfoder. Dock har på några ställen inom länet, t. ex. å Sandön i Neder-Luleå socken, sedan flera år odlats en svarthafre, som sannolikt ursprungligen härstammar från Finland. Jämte denna, som till jämförelse odlats under namn af »svart norrbottenshafre», har vid anstalten sedan år 1897 profodlats dels ett tiotal olika från Svalöf erhållna hafrevarieteter, dels under senare åren en från

mosskulturföreningen erhållen mosshafre och från Landtbruksakademiens experimentalfält erhållen Mestaghafre. Senast mognande och sålunda minst lämpad för Norrbotten har den svarta plymhafren visat sig vara. Däremot hafva Ligowohafren och en svart yfvipphafre, ursprungligen från Kolari (Svalöfs stamboks nr 0608), jämte mosshafren och Mestaghafren visat sig, jämte den svarta Norrbottenshafren, bäst ägnade för odling inom Norrbottens län. För att möjligen kunna erhålla en ännu tidigare och för Norrbotten ännu mera afpassad hafrevarietet har medelst den vid Svalöf använda urvals- och renodlingsmetoden ur Norrbottenshafren urvalts och renodlats ett större antal former, som samtidigt med förökningen profodlats vid sidan af andra sorter, och bland hvilka en eller annan synes komma att blifva af betydelse för det norrbottniska jordbruket. Allt vid dessa försök erhållit material har numera för vidare bearbetning öfverlämnats till den vid anstalten förlagda filialen af Sveriges utsädesförening.

Äfven de jämförande potatisförsöken hafva fortgått under en längre följd af år. Utaf de 90 sorter, som togos under odling, visade sig endast ett tiotal vara af beskaffenhet att kunna rekommenderas för Norrbottens län. Ordningen dem emellan befanns vara i hög grad beroende af jordmånens beskaffenhet och i synnerhet af sommarens väderlek. Under gynnsammare år erhöles bättre afkastning såväl till mängd som till beskaffenhet af de medeltidiga sorterna, under det att däremot de allra tidigaste visade sig vara att föredraga under ogynnsamma år. Bästa resultatet gaf under fyra års odling Jüwel, Throphime, Richters imperator, Norfolk, Charles Dawning, Charters »åtta veckor», Early, Mayqueen och Suttons early regent, de fyra förstnämnda sorterna senare, de fyra sistnämnda tidigare mognande. Vid senare försök hafva äfven Mossros- och Leksandspotatis visat sig synnerligen lämpliga för Norrbotten. Sedan de för Norrbotten mindre passande sorterna genom dessa försök blifvit utgallrade och de lämpligaste förökats, började år 1901 utlämnandet af dessa sorter till intresserade landtbrukare inom länet i och för jämförande odling med egen potatis och fortsatt förökning i de fall, där den nya sorten visade sig öfverlägsen den förut odlade. I poster på 10 å 20 kg. utlämnades utsädespotatis för dylik jämförelse år 1901 till 65 landtbrukare, år 1902 till 114 landtbrukare och år 1903 till 153 landtbrukare i länets skilda delar.

De jämförande försöken efter år 1902 hafva så godt som alla utförts efter annan plan än under de föregående åren och med delvis annan uppgift.

Afsikten med de här omnämnda, i ganska stor omfattning anordnade jämförande kulturförsöken hos bönderna har varit, att dels få de olika sorterna afprovade på flera olika platser och under olika yttre förhållanden, hvarigenom i praktiskt hänseende mera tillförlitliga resultat kunde erhållas, och dels att direkt hos hvarje försöksanställare få de sorter spridda till förökning och fortsatt odling, som på hvarje plats visat sig bäst. Planen för dessa jämförande försök har därför måst göras mycket enkel. Hvarje försöksanställare har endast fått två sorter af samma kulturväxt, och den ena af dessa sorter har hos allesamman varit en och samma sort (jämförelsesorten).

Hos hvarje försöksanställare är det således egentligen endast en sort, som afprovvas i förhållande till jämförelsesorten, och hans försök visar således, om och huru mycket denna sort under för handen varande omständigheter är öfverlägsen eller underlägsen jämförelsesorten. År 1903 utlämnades sålunda utsäde (20+20 kg.) af korn till 63 landtbrukare, af hafre till 31 och af potatis till 153 landtbrukare i länets skilda delar. Af korn jämfördes på så sätt 5, af hafre 5 och af potatis 10 olika sorter.

Den ifrågavarande försöksanordningen har med mycket stor framgång användts äfven vid anstaltens försök med olika varieteter af foderrofvor, hvilka försök afsett dels att få utrönt, hvilka sorter som bäst lämpa sig för odling inom Norrbotten, och dels att bland länets landtbrukare sprida kännedom om denna viktiga foderväxt och om rätta sättet för dess odling. Till hvarje landtbrukare, som därtill anmält sig, har anstalten kostnadsfritt utlämnat jämte en tryckt anvisning för rofodling 200 gram frö af jämförelsesorten och 200 gram af en annan sort att odla till jämförelse med denna, allt med villkor att vederbörande odlare skulle till anstalten lämna uppgift om odlingens förlopp och resultat.

Sedan anstalten genom profodling å det mindre försöksfältet i Luleå under åren 1899—1901 funnit, att foderkålrötter och fodermorötter vid odling inom Norrbotten gifva så liten afkastning, att deras odling i stort till kreatursfoder icke kan förordas inom detta nordliga län, men att foderrofvor däremot trifvas mycket bra och vid lämplig behandling gifva stor afkastning, påbörjades år 1902 de ofvan omnämnda jämförande rofodlingsförsöken. Första året lämnades kostnadsfritt, utom frö- och rofodlingsanvisning, äfven konstgödsel till försöken, men tillströmningen af intresserade sökande till dessa försök blef så stor, att konstgödselutlämningen de senare åren måste inställas. År 1902 afprovades 9 olika rofsorter, och lämnades då frö till inalles 202 hemmansägare, af hvilka 40 dessutom fingo hvardera 40 kg. konstgödsel. År 1903 provades inalles 18 sorter hos 496 försöksanställare, fördelade på 179 byar, och år 1904 utlämnades frö af 20 olika sorter (2 sorter till hvarje) till icke mindre än 2,042 landtbrukare i länets alla delar.

Sammanställningarna af de uppgifter, som erhållits från detta stora antal försöksanställare, hafva dels till fullaste evidens bevisat, att rofodlingen går mycket bra inom Norrbotten, t. o. m. i dess öfversta socken Karesuando, 40 mil norr om Haparanda, att rofvorna inom Norrbotten gifva lika stor afkastning som inom någon annan del af landet, och att af de jämförda sorterna Bortfelderrofvan är den, som för Norrbotten i sin helhet ger den bästa afkastningen, under det att de s. k. stubbrofvorna och särskildt en norsk sort, benämnd Braatenaepe, gå bäst till i de öfversta socknarne.

Med de på detta sätt ordnade försöken har emellertid vunnits ännu något annat och värdefullare, och det är den stora fördelen, att rofodlingen och kännedomen om lämpligaste sättet för denna odlings bedrivande på 2—3 år blifvit spridd öfver hela Norrbottens län.

I samband med försöksverksamheten har under de senare åren från anstaltens sida bedrivits en ganska omfattande undervisnings- och konsulentverksamhet. De tre agronomer,

som tjänstgöra såsom försöksassistenter, äro under den tid af året, då de ej äro upptagna af försöksarbete, sysselsatte såsom jordbrukskonsulenter, hvar och en inom sitt distrikt. Länet är, såsom förut angifvits, för denna deras verksamhet uppdeladt i tre distrikt, hvardera med sin agronom. Det nordligaste af dessa distrikt omfattar äfven den finsktalande befolkningen inom länet, och i detta distrikt är anställd en agronom, som behärskar både svenska och finska språken. Under år 1903 höllo agronomerna talrikt besökta föredrag och meddelade råd och anvisningar uti inalles 127 olika byar inom Norrbottens län; och under år 1904 liksom under år 1905 uppgick antalet besökta byar till ett par hundra. Genom denna kombination af försöks- och konsulentverksamhet, som är karakteristisk för kemisk-växtbiologiska anstalten, hafva vunnits flera praktiska fördelar för båda de ifrågasvarande verksamhetsgrenarne.

Frökontrollanstalten har under femårsperioden 1901—1905 utfört följande antal fröundersökningar:

År.	Åt jordbrukare.	Åt fröhandlare.	Summa undersökningar.
1901	185	58	243
1902	233	46	279
1903	1,272	73	1,345
1904	188	57	245
1905	171	24	195
Summa	2,049	258	2,307

På uppdrag af Konungens Befallningshafvande utförde frökontrollanstalten under arbetsåret 1901—02 en fullständig undersökning af de i länets sockenmagasin inneliggande spannmålsförråd af olika årgångar. Undersökningen visade, att de flesta magasinerna skötts på ett allt annat än tillfredsställande sätt. Sämsta resultatet gaf sockenmagasinet i Råneå, där kornets grobarhet i medeltal för alla profven ej var högre än 24%, och i ett fall t. o. m. gick ner till 3,5 %. Om man undantar magasinet i Neder-Luleå socken, som under flere år låtit kontrollera sitt kornförråd och som uttrangerat det sämsta, så visade sig magasinerna i Tornedalen afgjort öfverlägsna magasinerna i den svensktalande delen af länet, hvilket förhållande tydligen står i samband därmed, att kornet inom Tornedalen allmänt rias, under det att rietorkningen däremot är bortlagd i de andra delarne af länet.

Det största antalet utsädesprof undersöktes under arbetsåret 1902—03. På grund af 1902 års missväxt blef det nämligen för länets jordbrukare en tvingande nödvändighet att låta undersöka det inom länet skördade utsädet. Undersökningsresultaten visade, att större delen af detta var mer eller mindre skadadt. Det visade sig, att flere landbrukare i kustlandet och upp efter Tornedalen hade rätt afsevärda kornförråd af 1901 års goda skörd. Däremot var större delen af det i socken- och distriktsmagasinerna inneliggande utsädet af så dålig beskaffenhet, att dessa institutioner, som just kommit till för att tillförsäkra befolkningen om ett godt utsäde efter missväxtår, visade sig oförmögna att fylla denna uppgift. Större delen af deras inneliggande spannmålsförråd lämpade sig endast till förmalning, men alls icke till utsäde.

Agronomiskt biträde hafva länets jordbrukare under

femårsperioden haft att tillgå dels af statens inom länet stationerade landbruksingenjör, dels af länsagronomen och dels af de vid kemisk-växtbiologiska anstalten anställda jordbrukskonsulenterna.

Statens landbruksingenjör har haft en omfattande verksamhet, hvars omfång framgår af nedanstående tabell:

År.	För-rätt-nings-ställen.	För-rätt-nings-dagar.	Uppgjorda planer för				Andra arbeten.	Summa.
			myr- eller kärr-utdikning för		sjösänk-ning. Vunnen areal.	ängsvattning.		
			beredning till odling.	fredande mot frost.				
1901	53	150	65	2,351	251	250	63	2,980
1902	62	131	530	4,210	343	30	—	5,113
1903	94	161	988	8,267	251	203	1,809	11,518
1904	68	108	16	5,506	29	—	1	5,552
1905	96	200	2	5,227	542	—	—	5,771
Summa	373	750	1,601	25,561	1,416	483	1,873	30,934

På grund af det stora antalet förrättningar har under periodens sista år en extra landbruksingenjör biträdt landbruksingenjören inom Norrbottens län.

Länsagronomens verksamhet har i stort sedt omfattat ungefär samma arbeten som landbruksingenjörens, med den skillnaden att hans biträde tagits i anspråk endast för sådana odlings- och utdikningsföretag, till hvilka anslag af statsmedel icke erhållits. Omfattningen af hans verksamhet under femårsperioden 1901—1905 framgår af följande tabell:

År.	För-rätt-nings-ställen.	För-rätt-nings-dagar.	Uppgjorda planer för				Summa.	
			odling af högländ mark.	myr- eller kärr-utdikning för		sjösänk-ning, med beräknad vinst af:		ängsvattning.
				beredning till odling.	fredande mot frost.			
1901	10	18	—	3	24	—	16	43 00
1902	17	27	—	6	22	80	25	133 00
1903	23	43	12 32	24	37	40	38	151 32
1904	16	26	—	5	20	100	91	216 00
1905	15	18	—	4	21	45	160	230 00
Summa	81	132	12 32	42	124	265	330	773 32

För jordbrukskonsulenternas verksamhet har redogjorts här ofvan i samband med redogörelsen för kemisk-växtbiologiska anstaltens verksamhet under femårsperioden.

De landtmannaveckor och landtmannakurser, som Hushållningssällskapet alltsedan år 1903 anordnat i olika delar af länet, hafva visat sig vara af den allra största betydelse för att ibland länets jordbrukande befolkning sprida intresse för och kännedom om nyare arbetsmetoder på jordbrukets område. Den första landtmannaveckan anordnades år 1903 vid landtmanna- och folkhögskolan i Boden på dess föreständares initiativ, och under de två följande åren 1904 och 1905 voro

liknande föreläsningkurser anordnade i Piteå och Neder-Kalix socknars kyrkobyar med så stor anslutning från befolkningens sida, att kyrkorna måste upplåtas för att rymma de tillströmmande åhörarskarorna. Dessa landtmannaveckor hafva gifvit upphof till de talrika landtmannakurser, som sedan årligen hållits inom Norrbottens län och hvilkas goda verkningar på länets jordbruk redan kommit till synes.

Af stor betydelse för utvecklingen af länets jordbruk hafva äfven den med statsmedel understödda jordbrukspremieringen och studieresorna visat sig vara. Sedan år 1902 hafva dylika varit anordnade inom Norrbottens län.

Premiering af mindre jordbruk har under femårsperioden fortgått enligt följande grunder. De i täflingen deltagande hafva fördelats i 2 klasser, den ena (A) omfattande jordbruk med mer än 6 hektar och den andra (B) med mindre än 6 hektar åker. Inom dessa klasser hafva utdelats följande premiebelopp:

Klass A (6—12 hektar): första pris 75 kronor jämte diplom, andra pris 50 kronor och tredje pris 30 kronor.

Klass B (1—6 hektar): första pris 50 kronor jämte diplom, andra pris 30 kronor och tredje pris 20 kronor.

Utöfver dessa pris, till hvilka bidrag af statsmedel erhållits till ett belopp motsvarande 50 kronor för hvarje premie, har nämnden ägt rätt att af de utaf Hushållningssällskapet anslagna medlen anvisa antingen tilläggspremier i form af ett kontant tilläggspris å högst 50 kronor eller i form af böcker, åkerbruksredskap eller dylikt till ett värde af högst 50 kronor, eller också, och i synnerhet, s. k. premielån till ett belopp af högst 100 kronor. Dessa premielån, som afse att för premietagaren underlätta utförandet af de grundförbättringar, såsom afdikning m. m., som af nämnden anses önskvärda, förbättrade anordningar för gödselns riktiga tillgodogörande, anskaffande af dyrbarare redskap, jordförbättrings- eller gödslingsmedel till myrödling m. m., hafva utlämnats till högst $\frac{1}{3}$ af kostnaden, då det gällt arbete, och högst $\frac{1}{2}$ af kostnaden, då det gällt inköp. Om vid nämndens nästa besök om tre år de med länets lämnande afsedda förbättringarna varit utförda och af nämnden godkänts, har lånet ansetts därmed vara inbetaldt; i annat fall har detsamma måst inom en kortare tid efter besiktningen återbetalas.

Antalet af till täflan anmälda samt af premierade jordbruk framgår af följande tabell:

År.	Till täflan anmälda jordbruk.	Jordbruk, belönade med					Kostnader för			
		1:a pris.	2:a pris.	3:e pris.	Summa.	premielån.	penningpris.	premielån.	nämndens resor m. m.	Summa.
						Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
1902 . .	15	1	6	4	11	7	509.90	520.00	520.10	1,550.00
1903 . .	36	2	3	19	24	—	1,421.75	—	830.41	2,252.16
1904 . .	15	1	3	2	6	2	631.00	150.00	321.11	1,102.11
1905 . .	39	2	3	13	18	5	1,741.43	480.00	308.57	2,530.00
Summa	105	6	15	38	61	14	4,304.08	1,150.00	1,980.19	7,434.27

Studieresor för mindre jordbrukare hafva äfven varit anordnade sedan år 1902. Till studieresorna har af statsmedel

utgått ersättning för ledares och deltagares resor på tredje klass å järnväg inom Sverige. De ifrån Norrbotten företagna studieresorna hafva i allmänhet ej utsträckts längre ned i Sverige än till Småland, där Mosskulturforeningens försöksfält vid Flahult i regel utgjort slutstationen. Till resorna, som omfattat en tid af cirka tre veckor, har Hushållningssällskapet lämnat hvarje deltagare en reseersättning af 50 kronor utöfver den af staten bekostade fria järnvägsbiljetten. Årligen hafva två reseafdelningar utgått från länet, den ena med 10 deltagare ifrån länets svenskspråkiga bygd och den andra med 10 deltagare från den finskspråkiga bygden, hvardera reseafdelningen med en agronom såsom ledare af resan. Omkostnaderna för dessa studieresor hafva belöpt sig till följande belopp:

År.	För den svenskspråkiga afdelningen.			För den finskspråkiga afdelningen.		
	Af statsmedel.	Af hush.-sällsk. medel.	Summa.	Af statsmedel.	Af hush.-sällsk. medel.	Summa.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
1902 . . .	633.90	729.30	1,363.20	455.25	511.19	1) 966.44
1903 . . .	883.85	697.92	1,581.77	862.40	724.12	1,586.52
1904 . . .	796.50	674.55	1,471.05	795.30	748.95	1,544.25
1905 . . .	792.00	692.75	1,484.75	810.45	1,109.05	1,919.50
Summa	3,106.25	2,794.52	5,900.77	2,923.40	3,093.31	6,016.71

Landbruks- och landtmannaskolor. Länets landbrukskola har fortfarande varit förlagd vid Hushållningssällskapets egendom Aminne inom Edefors socken. På grund af minskad anslutning till läroanstalten — ett förhållande som äfven vid andra landbruksskolor inom Norrland gjort sig gällande — blef denna skola liksom öfriga norrländska landbruksskolor år 1901 omorganiserad, så att skolans lärokurs, med bibehållande af samma omfång beträffande den teoretiska undervisningen, men med inskränkande af öfningar i praktiskt jordbruksarbete, förändrades från två-årig till ettårig.

Sedan den 1 november 1901 fortgår arbetet vid skolan i enlighet med den nya organisationen. Enligt det nya reglementet har undervisnings- och arbetsordningen i hufvudsak varit följande: från den 1 november, då kursen börjas, till den 15 maj, med afdrag af tre veckors julferier, dagligen 5 timmars teoretisk undervisning, 3 timmars öfning i ritning, slöjd eller bokföring samt turer i stall, ladugård m. m.; från den 15 maj till den 1 oktober handledning uteslutande uti praktiskt jordbruksarbete och från den 1 oktober till afgångsexamen uteslutande teoretisk undervisning i och för repetitioner.

Enligt den äldre organisationsplanen beräknades 6 lärningar årligen blifva intagna i skolan, och 6 årligen utexaminerade. Sedan skolan blifvit ettårig, intagas årligen 12, och utexamineras årligen samma antal, hvarföre således efter omorganisationen ett dubbelt så stort antal ynglingar bereds tillfälle att begagna sig af läroanstalten. Omorganisationen har visat sig medföra önskad resultat, i det att sko-

1) Den finskspråkiga afdelningen räknade endast 6 deltagare utom reseledaren.

lan efter denna blifvit mera begärlig för länets unga jordbrukaresöner. Ärligen har ett större antal inträdessökande anmält sig, än skolan kunnat mottaga. Genom tillstötande förhållanden, såsom olyckshändelser och annat, har dock de utexaminerades antal endast ett år inom femårsperioden varit 12. Antalet utexaminerade har under de år, perioden omfattar, varit:

År 1901.	År 1902.	År 1903.	År 1904.	År 1905.
1 ¹⁾ 2	12	11	8	9

För uppehållande af undervisningen har Hushållningssällskapet ärligen, förutom statsanslaget å 6,000 kronor, bidragit med 1,200 kronor. Dessutom har Landstinget ärligen lämnat till hvarje lärling, som däraf gjort sig förtjänt, ett stipendium af 100 kronor, och har under femårsperioden anledning ej förefunnits att utestänga någon af de utexaminerade lärlingarne från denna förmån.

Några nämnvärda förändringar uti egendomens skötsel har ej under femårsperioden vidtagits, utan har denna skötts efter samma plan som i föregående femårsberättelser omnämnts. Kreatursbesättningen har under de olika åren utgjorts af:

	År 1901.	År 1902.	År 1903.	År 1904.	År 1905.
Hästar	3	3	3	3	3
Tjurar	1	1	1	2	3
Kor	18	17	14	14	15
Kvigor	—	1	—	3	2
Kalfvar	4	3	6	5	4
Svin	—	—	2	2	2
Höns	30	—	15	15	7

Landtmannaskolorna i Boden och Matarengi, af hvilka den förra inrättades år 1898 och den senare år 1900, hafva under perioden fortsatt sin gagnande verksamhet. Båda skolorna arbeta i nära anslutning till de å samma platser förlagda folkhögskolorna. Vid landtmanna- och folkhögskolan i Boden har ett stort antal andra kurser, afseende undervisning i jordbruket och dess binäringar, varit anordnad. Så hafva vid skolan förlagts praktiska och teoretiska kurser i husdjurskötsel och hemmamejerihandling samt sedan år 1905 kurser i trädgårdsskötsel och huslig ekonomi för vuxen kvinnlig ungdom, hvarjämte elever under somrarne mottagits såsom praktiserande jordbruks elever. Vid landtmanna- och folkhögskolan i Matarengi har skolans styrelse anordnat en praktisk sommarkurs för dem af folkhögskolans manliga elever, som ämnat under följande läsår genomgå landtmannaskolan.

Under läsåren 1901—02, 1902—03, 1903—04, 1904—05 och 1905—06 har elevantalet vid folkhögskolan och landtmannaskolan i Boden uppgått till sammanlagt 359, hvaraf 223 manliga och 136 kvinnliga. Af dessa elever hafva 174 (103 manliga och 71 kvinnliga) kommit från Norrbottens län och återstoden från andra län.

Lärjungarne vid folkhögskolan i Matarengi hafva under samma tid uppgått till ett antal af sammanlagt 157, däraf 86 manliga och 71 kvinnliga. Af dessa hafva 108 tillhört finsktalande församlingar inom länet, 9 elever hafva tillhört annat län.

Ekonomiska sammanslutningar, s. k. landtmannaföre-

¹⁾ År 1901 var det sista, hvarunder skolan hade tvåårig lärokurs.

ningar, hafva under femårsperioden i stort antal bildats ibland länets landtbrukande befolkning. Hushållningssällskapet anvisade vid möte i Boden den 16 augusti 1902 ett anslag af 1,000 kronor om året att, med belopp utaf 50 kronor till hvarje, understödja inom länet bildade landtmannaföreningar såsom bidrag till bestridande af deras organisationskostnader. På ordförandens i Hushållningssällskapet förslag tillsattes sedan en uppköpskommission med uppgift att biträda landtmannaföreningarna vid deras inköp.

Sedan landtmannaföreningarne år 1904 beslutit att sammansluta sig i ett länsförbund, hafva deras gemensamma angelägenheter handhafs af landtmannaförbundets styrelse. Vid landtmannaförbundets konstituerande sammanträde i Luleå den 18 november 1904 voro följande föreningar representerade genom ombud, nämligen Ofver-Luleå, Ofver-Torneå, Norrfjärdens, Svensbyns, Rognäs, Sjulnäs, Afva, Bälinge och Gäddviks, Alviks, Ersnäs, Älfsbyns, Edefors, Glommersträsk, Gammelstads, Hortlax, Neder-Luleå norra, Lill-Pite, Karl Gustafs, Ofre Arvidsjaur, Jäfre, Blåsmarks, Bergviks och Långträsk's landtmannaföreningar. Ombudsmötet, som leddes af Hushållningssällskapets ordförande, uttalade sig enhälligt för åstadkommande af en sammanslutning emellan länets alla landtmannaföreningar till ett länsförbund. I öfrigt uttalade sig ombuden för att endast landtmannavaror, däribland äfven spannmål och mjöl, skulle få hemtagas genom landtmannaföreningarne och att de föreningar, som gingo med i länsförbundet, skulle förbinda sig att till hufvudsaklig del hemtaga sina varor genom förbundet och att icke förmedla inköp af några specerivaror. Landtmannaförbundet är sedan år 1905 anslutet till Svenska landtmännens riksförbund.

Efter denna redogörelse angående jordbruksnäringen m. m., som meddelats af länets hushållningssällskap, anser sig Konungens Befallningshafvande icke böra underlåta att här något längre uppehålla sig vid *missväxtåret* 1902 och de åtgärder, hvilka vidtagits i syfte att lindra de menliga följderna af detsamma.

För att söka inhämta tillförlitliga uppgifter och omöden om skördeförhållandena inom länet anmodade Konungens Befallningshafvande samtliga landstingsmän från landsbygden att förskaffa sig noggrann kännedom om dessa förhållanden samt att den 14 september 1902, eller dagen före Landstingets sammanträde, sammankomma inför Konungens Befallningshafvande för att meddela upplysningar.

Härvid framgick, att utfallet af kornskörden, med undantag beträffande kustsocknarne samt Älfsby och Ofver-Luleå socknar, kunde betecknas såsom missväxt. Vidare meddelades, att någon egentlig foderbrist ej behöfde befaras i Neder-Torneå, Karl Gustafs, Piteå och Älfsby socknar samt någon kännbarare sådan ej heller i Neder-Luleå, Neder-Kalix och Ofver-Kalix socknar. Inom alla öfriga delar af länet däremot måste foderbrist befaras, enär endast en mindre del eller allra högst hälften af den behöfliga fodermängden kunnat inbärgas. Sämst ställde sig härutinnan förhållandena i lappmarkssocknarne, men några exakta uppgifter angående de behof, som behöfde fyllas, kunde icke lämnas af landstingsmännen.

Beträffande det sätt hvarpå myndigheterna borde ingripa uttalade landstingsmännen önskvärldheten däraf, att Konungens Befallningshafvande sökte dels utverka fraktfrihet å statens järnvägar för de fodervaror, som måste hemtagas från andra orter, och dels förskaffa respektive kommuner räntefria lån, ställda på flera års återbetalning, samt att i kommunerna bildades kommittéer, hvilka hade att pröfva hvars och ens behof och i förhållande därtill fördela de hemtagna förråden.

Under sin vistelse i Luleå erhöilo landstingsmännen än mera nedslående underrättelser om den hotande foderbristen, samt att den fortsatta nederbörden åstadkommit ytterligare förödelse genom öfversvämningar, som på många ställen bortfört bärgadt foder, och samma sorgliga erfarenheter meddelades Konungens Befallningshafvande.

Häraf föranleddes Konungens Befallningshafvande, som emellertid i skrifvelse den 15 september 1902 gifvit Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet del af hvad sålunda förekommit, att uti underdånig skrifvelse den 24 sistnämnda månad hos Kungl. Maj:t göra underdånig framställning om fraktfrihet och fraktlindring vid transport till länet å statens järnvägar af vissa fodervaror; och anförde Konungens Befallningshafvande därvid, bland annat, att vid berörda sammanträde med landstingsmännen upplysts, att kornskörden inom länet med undantag af några socknar vid kusten nästan helt och hållet slagit fel samt att höskörden, som vore af öfvervägande betydelse för länets jordbrukare, hvilka hufvudsakligen stödde sin näring på boskapsskötsel, utfallit så, att fara vore å färde för stor foderbrist, hvarigenom en masslaktning af kreaturen måste äga rum, därest ej i de flesta socknar åtgärder vidtoges från det allmännas sida för att minska kostnaden för foders anskaffande från sydligare delar af landet; att Konungens Befallningshafvande efter nämnda sammanträde erfärit, särskildt från Arjeplogs, Arvidsjaur, Jockmocks, Gällivare, Pajala och Juckasjärvi socknar, att ymnigt snöfall i förening med stark kyla inträffat, så att kvartersdjup snö betäckte ännu utestående gröda, gräs och potatis, hvars skördande måste företagas under snön; att för begränsande af verkningarna af den inträffade missväxten det icke syntes finnas annat medel än att, då foder-skörden inom hela Norrland och Finland utfallit olyckligt, till Norrbotten låta uppföra foder från sydligare delar af landet, såväl hö och halm som kraftfoder, däri inberäknadt hafre; samt att, då en stor del af länets innebyggare saknade såväl ekonomiska tillgångar till betalning af för dem behöfligt foder som ock förmåga att för skäligt pris anskaffa sådant, Konungens Befallningshafvande hade för afsikt att från den under Konungens Befallningshafvandes disposition ställda nödhjälpsfonden lämna understöd och hjälp genom att inköpa fodervaror samt aflämna dem till de mindre bemedlade mot fleråriga afbetalningar utan räntegodtgörelse.

Omedelbart härefter redogjorde Konungens Befallningshafvande i cirkulärskrifvelse den 27 september 1902 till kommunalstämмоordförändena i flertalet af länets socknar för hvad Konungens Befallningshafvande inhämtat beträffande den felslagna skörden äfvensom för innehållet i sin berörda underdåniga framställning samt meddelade till-

lika, att Konungens Befallningshafvande hade för afsikt dels att af omhänderhafvande medel förskjuta kostnaden för inköp af fodervaror och dels att genom aftal om köp af större partier söka betinga de lägsta möjliga pris, hvarjämte Konungens Befallningshafvande anmodade kommunalstämмоordförändena att hvar inom sin kommun å kommunalstämma höra socknemännen, huruvida de voro villiga åtaga sig dels att föranstalta om inköpta fodervarors mottagande vid närmaste järnvägsstation och fördelning bland de mindre bemedlade kreatursägarna mot förbindelse med vissa förfallodagar och dels att gemensamt ansvara för återbetalning terminsvis inom viss tid af de belopp, som för foderinköpen kunde komma att förskjutas; och skulle socknemännen därjämte anmodas att afgifva förslag å den myckenhet foder af olika slag, som ansåges böra för kommunens räkning från annan ort hemtagas äfvensom att utse minst tre personer med uppdrag att företråda kommunen vid fodrets mottagande och pröfning af kreatursägarnes behof samt vid fodrets fördelning dem emellan.

Med förmölan att hos Kungl. Maj:t anmaldt blifvit, att å vissa trakter inom landet spannmål och foder insamlats till lindrande af nöden inom länet, meddelade sedermera Kungl. Maj:t i nådigt bref den 3 oktober 1902, att Kungl. Maj:t funnit godt medgifva: att frakten för hö, halm, hafre, oljekakor, spannmål, mjöl, melassfoder, kli och gröpe, som genom Konungens Befallningshafvandes försorg anskaffades för att tillhandahållas nödlidande inom länet, för tiden till den 1 juni 1903 nedsattes till 7 öre per kilometer för hvarje lastad vagn; att frakten för transport af hafre, oljekakor, spannmål, mjöl, melassfoder, kli och gröpe, hvilka före nämnda den 1 juni 1903 försändes till annan inom länet än Konungens Befallningshafvande, skulle under iakttagande af vissa föreskrifter nedsättas till hälften af hvad eljest skulle utgå enligt taxa; samt att hö, halm, hafre, oljekakor, spannmål, mjöl, melassfoder, kli och gröpe, som af enskilda personer utan ersättning ställdes till Konungens Befallningshafvandes förfogande för att tillhandahållas de nödlidande inom länet, finge, där myckenheten uppginge till hel vagnslast, afgiftsfritt forslas å statens järnvägar.

Genom nådigt bref berörda 3 oktober 1902, fann Kungl. Maj:t godt att af de för behöfvandes undsättning vid missväxt eller felslagen skörd, eller då allmännare nöd i någon ort af annan orsak uppstått, afsedda medel anslå 50,000 kronor till Konungens Befallningshafvandes förfogande, att efter Konungens Befallningshafvandes bepröfvande genom anskaffande och tillhandahållande af spannmål och foderämnen till nedsatta priser eller på annat lämpligt sätt, i mån af behof, användas såsom undsättning utan återbetalningsskyldighet åt dem inom länet, som genom den därstädes under året inträffade missväxten företrädesvis kommit i behof af hjälp; och genom nådigt bref den 10 oktober 1902 förordnades, att de i förenämnda nådiga bref den 3 oktober 1902 meddelade bestämmelser angående fraktfrihet och fraktlindring finge utsträckas att gälla äfven för transport af rotfrukter, gryn af inhemska sädeslag samt ärter och fodermjöl.

Sedan till Konungens Befallningshafvande inkommit underrättelse därom, att en mängd enskilda och särskildt

anordnade nödhjälpskommittéer i landets öfriga delar insamlade och insamlade stora mängder af foder och spannmål för att utdelas bland de nödlidande i detta län, riktade Konungens Befallningshafvande genom allmän kungörelse den 7 oktober 1902 en uppmaning till samtliga kreatursägare inom länet att icke utan trängande behof nedslakta sina kreatur och erinrade därvid, hurusom kreaturstammens bibehållande vore af allra största betydelse för Norrbottens fortgående utveckling och att en nedslaktning af kreaturen i större mängd skulle återföra Norrbottens län till en förfluten och öfvervunnen ståndpunkt och för lång framtid hämma länets förhoppningsfulla utveckling.

I cirkulär den 10 oktober 1902 dels till pastorsämbetena dels ock till länsmännen i de flesta af socknarne framhöll Konungens Befallningshafvande, hurusom det vore af synnerlig vikt för Konungens Befallningshafvande att i och för fördelning af insamlade gåfvor och för erhållande af säker kännedom om nödens utsträckning inom länet erhålla kunskap om de nödlidandes behof af foder för att kunna vinterföda sina kreatur och om deras behof af spannmålsvaror, hvarför Konungens Befallningshafvande ville anmoda pastorsämbetena att i samråd med länsmännen i distriktet så skyndsamt som möjligt meddela Konungens Befallningshafvande förteckning dels å de alldeles medellösa dels ock å de mindre bemedlade, hvilka genom missväxt fått otillräckligt med foder. Å förteckningen skulle upptagas personernas namn, hemvist, lägligaste järnvägsstation för mottagande af foder samt deras ungefärliga behof af hö, halm och kraftfoder. En särskild förteckning skulle ock upprättas öfver dem, som på grund af missväxten kunde antagas sakna medel till inköp af spannmål.

I cirkulär den 15 i sistnämnda månad infordrades prof å den i de s. k. sockenmagasinen befintliga spannmålen för undersökning, huruvida och i hvad mån den vore grobar. Sedan vid undersökning af dessa prof utröntes, att endast på mycket få ställen inom länet erhållits grobart korn, fann Konungens Befallningshafvande sig föranlåten att utfärda en kungörelse af innehåll, att då, oaktadt Norrbottens läns hushållningssällskaps uppmaning till länets landtbrukare att å kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå med hänsyn till grobarhet låta undersöka sina kornförråd och bevara den till utsäde tjänliga delen däraf, det visat sig, att många landtbrukare börjat förmala grobart korn, Konungens Befallningshafvande ville erinra länets landtbrukare om vikten af att söka bevara allt tillgängligt inom Norrbotten vuxet grobart korn till våren, då helt säkert stort behof af utsädeskorn komme att göra sig gällande. Konungens Befallningshafvande lät därjämte på sju ställen inom länet af de landtbrukare, som kunde afyttra godt utsädeskorn, uppköpa korn efter olika pris med hänsyn till grobarheten.

I allmän kungörelse den 28 oktober 1902 lämnade Konungens Befallningshafvande anvisningar för nödhjälpsmedlens fördelning. Konungens Befallningshafvande erinrade därvid dem, som hade uppdraget att i orterna utdela såväl det hö som de öfriga varor, som för kommunernas räkning tillsändes dem, att, då det hemtagna fodret vore afsedt utslutande för de mindre bemedlade kreatursägarna, det noggrant borde tillses, att den undsättning, som sålunda blif-

vit beredd, i främsta rummet komme dem till godo, för hvilka den vore afsedd, och att vid fodrets fördelning särskild hänsyn toges till dem, som vore aflägsset boende och därjämte genom skötsamhet och ordentlighet gjort sig bäst förtjänte af hjälp uti den olycka, som genom missväxten drabbat dem. Af synnerlig vikt vore också, att nödhjälpskommittéerna vid fullgörandet af det dem lämnade grannliga uppdraget ej släppte ur sikte det syftemål, som Konungens Befallningshafvande vid sina åtgärder för foderbristens afhjälpande städse framhållit såsom hufvudsak, nämligen bevarandet, såvidt möjligt vore, af den för länets utveckling och framåtgående så viktiga kokkreaturstammen. Man borde därför vid det inköpta fodrets fördelning ej ställa alltför stränga fordringar på den säkerhet för återbetalning, som vederbörande kreatursägare kunde komma att erbjuda. Då Konungens Befallningshafvande räntefritt förskjutit och försköte medel för förnödenheternas inköpande samt återbetalningstiden för kommunerna utsträcks ända till fem år, vore det ej heller tillbörligt, att kommunerna af dem, som erhöle förnödenheter, fordrade någon ränta annorledes än från de bestämda förfallotiderna för återbetalning af förnödenheternas värde. Beträffande fördelningen af de rikligen från alla delar inom fosterlandet inflytande gåfvorna ville Konungens Befallningshafvande särskildt erinra dem, som hade detta maktpåliggande och besvärliga uppdrag sig anförtrodt, att dessa gåfvor lämnats för att lindra den betryckta ställning, i hvilken medellösa och mindre bemedlade försatts genom missgynnande väderlek. Konungens Befallningshafvande meddelade därför till efterrättelse den uttryckliga föreskriften, att gåfvorna i främsta rummet, där icke andra bestämmelser af gifvarne lämnats, skulle utdelas till dem, som till följd af missväxten lidit betydlig skada och hotades af oförvälad nöd. Gåfvorna hade ej tillkommit för att bereda kommunerna lindring i eller befria dem från den skyldighet, som enligt lag och författningar ålåg dem, att draga försorg om de personer, som vore berättigade till fattigvård. Den riktiga måttstocken, efter hvilka gåfvorna borde utdelas, vore därför den verkliga förlust, som genom missväxten tillfogats en hvar af dem, hvilka ifrågasattes till erhållande af understöd. Därför borde ock ibland de medellösa och mindre bemedlade den, som lidit större skada, erhålla mera än den, som drabbats mindre hårdt. Ej heller borde gåfvor utdelas rikligare, än att de nödlidande erhöle godtgörelse för de förluster, som föranledts af felslagen skörd. Konungens Befallningshafvande ville också lägga befolkningen i de af missväxt hemsökta trakterna på hjärtat att genom oegennyttigt biträde vid hemförskaflande af de insamlade och inköpta förnödenheterna eller annorledes, så långt det i hvars och ens förmåga stode, räcka en hjälpsam hand och sålunda hvar i sin mån bidra till betryckets lindrande.

För att erhålla säkrare kännedom om kreatursantalet än den, som kunde vinnas i de officiella uppgifterna, hvilka grundade sig på mera lösliga beräkningar, utsändes i november 1902 till byarne blanketter, å hvilka jordbrukarne hade att anteckna dels det antal kreatur af olika slag, de ägt under vanliga år, och dels det antal kreatur, de hade under hösten 1902. Uppgifterna skulle sedermera gran-

skas först af vederbörande byålderman och därefter ytterligare af kommunalnämnden.

Då det visade sig, att äfven i de öfre delarne af kustsocknarne, eller den s. k. markbygden, ett ganska afsevärdt antal mindre jordbrukare såsom kronotorpare och arbetare, som hade kreatur, saknade tillräckligt foder för dessa, måste jämväl sådana kreatursägare lämnas del af tillgängliga nödhjälpsvaror, hvarför nödhjälpskommittéer äfven för deras räkning anordnades i samtliga socknar.

På grund därpå att de flesta af socknarne icke erhållit något grobart utsäde af korn och potatis, hvilken senare växt med fördel odlas inom hela länet, fann Konungens Befallningshafvande angeläget tillse, att dylikt utsäde anskaffades. Det var dock icke möjligt att erhålla tillräckligt med utsädeskorn från Norrbottens län, hvarför man måste se sig om på annat håll. Sålunda anskaffades utsädeskorn från Norges nordligaste delar, och då behovet icke kunde fyllas därifrån, införskrefs för de delar af länet, där kornets växttid är längre, ett parti af detta sädeslag från Kanada, sedan man om dylikt korn erhållit ett fördelaktigt omdöme från norra Finland, där sådant under föregående missväxtår användts. Då emellertid inom många delar af länet kornet mognar allenast vissa år, samt en del åkrar ständigt varit besädda med detta sädeslag, ansågs det från sakkunnigt håll vara lämpligt att jämväl hafre utdelades för att utsås till grönfoder. Därför införskrefs äfven tidigt mognande hafre från Kanada. Potatis tillfördes länet i riklig mängd såsom gåfvor, men därjämte anskaffades en myckenhet därpå till utsäde, därvid man sökte erhålla tidigt mognande sorter, som lämpade sig för odling här uppe.

Den direkta utdelningen till de hjälpbehöfvande var, såsom förut antydts, uppdragen åt socknarnes nödhjälpskommittéer. Dessa hade till ledning för sin verksamhet utom ledamöternas personliga kännedom om personer och förhållanden i socknen äfven förut omförmälda af pastorsämbete och länsman uppgjorda listor öfver de behöfvande och omfattningen af deras behof. Sedermera läto också nödhjälpskommittéerna flera gånger under sin verksamhetstid anställa undersökningar och beräkningar för vinnande af än mera noggrann kännedom om de behof, som måste fyllas.

Fördelningen mellan de olika nödhjälpskommittéerna af inflytande gåfvor och inköpta varor verkställdes af Konungens Befallningshafvande med ledning af nödhjälpskommittéernas uppgifter öfver hvad som erfordrades för att täcka de oundgängliga behofven.

Stora svårigheter mötte härvid för Konungens Befallningshafvande att leda varutransporterna från landets sydligare delar så, att hvarje järnvägsvagn direkt komme att afgå till den järnvägsstation, hvarifrån vagnens innehåll bäst kunde hämtas af de behöfvande. Genom tillmötesgående från Järnvägsstyrelsens sida ordnades emellertid saken så, att Konungens Befallningshafvande från Ljusdals station erhöll telegrafisk uppgift om hvarje till Konungens Befallningshafvande afsänd vagn och om dess innehåll, hvarefter Konungens Befallningshafvande genom telegram till Vännäs station bestämde hvarthän vagnen skulle vidare afsändas. Samtidigt härmed underrättade Konungens Befall-

ningshafvande vederbörande nödhjälpskommitté, att den hade att vid viss station förvänta en vagn med visst angifvet innehåll. Härigenom blef det i de flesta fall möjligt för nödhjälpskommittén att, innan vagnen ankommit till den bestämda järnvägsstationen, bland de behöfvande fördela dess innehåll.

Stundom anlände emellertid understödsvaror i så riklig mängd, att omedelbar fördelning och afhämtning icke kunde åvägbringas. I dessa fall anordnades vid vissa stationer upplag af likartade varor, hvarjämte vederbörande nödhjälpskommittéer bemyndigades att till behöfvande utfärda anvisningar, på grund af hvilka varor af visst slag och till angifven myckenhet finge af föreståndare för upplag utlämnas.

I regel fingo de hjälpbehöfvande själfva afhämta dem tillkommande varor. Endast i sällsynta undantagsfall förekom betalning i penningar eller med nödhjälpsvaror för transporter från järnvägsstationer.

För att bringa enhet och öfverensstämmelse i nödhjälpsarbetet hos de olika nödhjälpskommittéerna samt tillse, huru arbetet sköttes, förordnade Konungens Befallningshafvande en i Norrbottens förhållanden förfaren och i öfrigt praktisk man, hvilken i slutet af år 1902 besökte kommittéerna samt lämnade dem råd och anvisningar. För öfrigt stodo dessa kommittéer och Konungens Befallningshafvande i ständig och liflig beröring med hvarandra.

På grund af ekonomiskt betryck och bristande kredit hade länets landthandlande icke kunnat förse sig med erforderliga förråd af mjölvaror och trävarubolagen hade jämväl upphört med att för sina skogsarbetares räkning hemtaga mjöl. Häraf blef följden, att verklig mjölbrist i vissa orter gjorde sig gällande. Konungens Befallningshafvande fann sig därför föranlåten att gå i författning om hemtagning af mjöl, som sedermera mot billiga betalningsvillkor tillhandahölls dem, hvilka själfva voro ur stånd att fylla sitt oundgängliga mjölbehof.

Arbetsbrist blef jämväl rådande bland befolkningen å skilda orter och Konungens Befallningshafvande blef på grund häraf nödsakad anordna nödhjälpsarbeten, hvilka godt gjordes med mjöl.

Från det allmännas sida bereddes de nödlidande ytterligare hjälp. I skrifvelse den 17 oktober 1902 meddelade Domänstyrelsen, att Styrelsen för beredande af arbetsförtjänst för länets af missväxt hemsökta befolkning anmodat vederbörande öfverjägmästare att föranstalta därom, att torra, vindfällade eller eljest skadade, till timmer dugliga träd intill ett antal af 120,000 blefve i länets skilda delar å kronans skogar utstämplade, hvarefter vederbörande kommuner skulle lämnas tillfälle att mot afgifvande af förbindelse å de lågt satta stubbörena, betalbara den 15 september 1903, förfoga öfver de inom hvarje kommun sålunda utstämplade träden. Uti skrifvelse den 21 november 1902 meddelade Konungens Befallningshafvande vissa kommuner detta beslut, hvarjämte Konungens Befallningshafvande därvid erinrade att, då priserna å träden satts så lågt, att trädens försäljning till enskilda spekulanter borde inbringa kommunerna en afsevärd vinst, hvilken borde användas till lindrande af det rådande betrycket, kom-

munalstämmorna skulle yttra sig, huruvida de ville köpa de för hvarje socken utstämplade träden. Beträffande det sätt, hvar på kommunerna borde gå till väga vid virkets försäljning för att i vidsträcktaste mån vinna det med ifrågakvarande virkesupplåtelse åsyftade ändamål, framhöll Konungens Befallningshafvande, hurusom det syntes lämpligast, att kommunerna, sedan fullständiga stämplingslängder inkommit, angifvande trädens antal och dimensioner med flera på bedömandet af deras verkliga värde inverkan omständigheter äfvensom det af öfverjägmästaren med afseende å deras försäljning till kommunerna åsatta pris, genom offentliga kungörelser lämnade hugade spekulanter tillfälle att inom viss tid afgifva skriftliga förseglade anbud, hvarvid såsom ett oeftergifligt försäljningsvillkor borde föreskrivas, att köparen skulle vara skyldig att under vintern afverka och utdrif-

va virket samt att vid arbetet härmed i främsta rummet och mot gängse priser använda nödstälde sockenbor.

Då uti den till trycket befordrade berättelse, som afgifvits af den af Kungl. Maj:t i nåder förordnade Centrala nödhjälpskommitté, förekomma uppgifter och tabeller öfver de olika slag af gåfvor såväl in natura som i penningar, som under missväxtåret inflöto, och huru gåfvorna användts och fördelats bland de olika socknarne, torde det icke vara lämpligt att här åter införa uppgifter i berörda hänseende.

Ifrågakvarande missväxtår skulle, om icke den stora och rikliga undsättningen kommit, helt säkert hafva verkat till obotlig skada för Norrbottens utveckling under lång tid. Länets kreatursstock, som i alla fall afsevärdt minskades, skulle med visshet hafva sjunkit så, att det kräfts en betydligt lång tid, innan det för orten behöfliga kreatursan-

Tab. E.

Skiftesverkets i Norrbottens län ställning vid 1905 års slut.

Socknar.	Nuvarande hemmantal för landsbygden. ¹⁾	M a n t a l, h v i l k a											
		undergått fastställt enskifte eller laga skifte, eller ock stor-skifte, som troligen icke rubbas, på			voro föremål för laga skifte på			troligen komma att undergå laga skifte på			troligen icke komma att undergå laga skifte på		
		alla ägorna.	endast inägorna.	endast utägorna.	alla ägorna.	endast inägorna.	endast utägorna.	alla ägorna.	endast inägorna.	endast utägorna.	alla ägorna.	endast inägorna.	endast utägorna.
<i>Inom kustlandet.</i>													
Piteå	164:38	101:53	4:90	—	16:36	—	—	20:18	—	4:90	21:41	—	—
Älfsby	46:03	27:33	—	—	0:64	—	—	4:57	—	—	13:49	—	—
Neder-Luleå	102:27	99:67	—	—	—	—	—	2:60	—	—	—	—	—
Öfver-Luleå	84:48	61:28	—	—	—	—	—	11:41	—	—	11:79	—	—
Edefors	55:84	9:14	—	—	—	—	—	5:24	—	—	41:46	—	—
Råneå	123:51	61:60	—	—	0:90	—	—	7:33	—	—	53:68	—	—
Neder-Kalix	83:24	60:81	—	0:67	0:56	—	—	8:32	0:67	—	12:88	—	—
Öfver-Kalix	48:11	26:35	—	—	1:90	—	—	7:53	—	—	11:73	—	—
Neder-Torneå	27:58	27:58	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Karl Gustaf	22:76	21:78	—	—	—	—	—	0:38	—	—	0:60	—	—
Hietaniemi	24:41	23:53	—	—	—	—	—	0:88	—	—	—	—	—
Öfver-Torneå	30:36	29:30	—	—	—	—	—	1:06	—	—	—	—	—
Korpilombolo	20:13	16:55	—	—	0:63	—	—	0:25	—	—	2:70	—	—
Pajala	59:12	57:52	—	—	—	—	—	1:60	—	—	—	—	—
Tärendö	20:30	20:02	—	—	—	—	—	0:28	—	—	—	—	—
Muonionalusta	6:66	4:96	—	—	—	—	—	1:70	—	—	—	—	—
<i>Inom lappmarken.</i>													
Arvidsjaur	39:00	20:23	—	—	0:54	—	—	15:74	—	—	2:49	—	—
Arjeplog	35:03	7:48	—	—	6:47	—	—	16:16	—	—	4:92	—	—
Jockmock	100:90	46:36	—	—	3:95	—	—	9:42	—	—	41:17	—	—
Gällivare	73:20	43:35	—	—	13:91	—	—	5:29	—	—	10:65	—	—
Juekasjärvi	54:52	—	—	—	16:79	—	—	37:73	—	—	—	—	—
Enontekis	3:34	—	—	—	—	—	—	2:96	—	—	0:38	—	—
Summa mantal	1,225:17	766:97	4:90	0:67	62:65	—	—	160:63	0:67	4:90	229:35	—	—

¹⁾ Summan af mantalen för Arvidsjaur socken är i denna tabell ökad med 4:10 mantal, motsvarande 101 efter afvittring bestämda skifteslags skattetal. I öfriga lappmarkssocknar är nog skattetalet underkastadt förändring, dels emedan afvittringen för Juekasjärvi och Enontekis socknar ej ännu är fastställd och dels emedan genom undersökningar i Arjeplogs, Jockmocks och Gällivare socknar flere nyhemman nog torde uppstå, hvilka senare i allmänhet torde blifva föremål för framtida skifte.

talet kunnat växa till, och då en stor del af befolkningen till den afsevärdaste delen hämtar sin näring från ladugårdarne, skulle kreatursstockens förminskning i hög grad inverkat på befolkningens existensmöjlighet här uppe. Den allra största delen af gåfvorna och de inköpta varorna utgjordes, såsom förut antydts, af foder för kreaturen, hvarför man skulle kunna med ledning af de till Norrbotten införda fodermängderna sluta sig till, huru många kreatur, som skulle omkommit genom svält eller måst nedslaktas, om ej undsättning beredts. Det mest oemotsägliga och ovederläggliga bevis för, att foderbristen var oerhördt stor och trängande, finner man också i den omständigheten, att i många fall jordbrukare, som bodde 10 till 12 mil från afhämtningsställena, vid järnvägsstationerna afhämtade och hemförslade lass af råg- och hvete-halm till sina kreatur. Innerlig och varm var också och har städse förblifvit Norrbottens invånare och särskildt de hjälpbehöfvandes känsla af tacksamhet mot alla de varmhjärtade gifvare, som bragte undsättning.

Den ogynnsamma väderleken under sommaren och hösten 1902 sträckte, såsom i Hushållningssällskapets berättelse anmärkts, sina beklagansvärda och skadliga verkningar äfven utöfver 1903 års växtlighet. Undsättning i fodervaror måste därför jämväl sistnämnda år lämnas i rätt stor utsträckning till befolkningen i Arjeplogs, Arvidsjaurs, Edefors, Jockmocks, Gällivare och Juckasjärvi samt norra delen af Pajala och Enontekis socknar, men då en del kraftfoder fanns kvar från föregående år och socknarnes nödhjälpsfonder likasom också länets nödhjälpsfond och förut insamlade medel användes för inköp af stråfoder, förekom icke under detta år någon insamling från annan ort.

De lyckligen öfvervunna missväxtåren hafva emellertid på den jordbrukande befolkningen öfvat ett ganska märkligt manande inflytande. Denna befolkning har gjorts mera mottaglig, än eljest kanhända varit fallet, för råd och anvisningar till jordbrukets upphjälpande. Man fick också ögonen öppna för, att missväxten svårast dräbbade de själfväxande ängarne, den oodlade jorden och de sämst skötta tegarne. En erkännansvärd ifver att uppodla jord och att bättre häfda densamma har också gjort sig uppenbart märkbar på de flesta ställen inom länet, hvarför missväxtårens präfnings äfven medfört sitt gagn.

Innan Konungens Befallningshafvande öfvergår till annat ämne, anser sig Konungens Befallningshafvande böra liksom i föregående femårsberättelser lämna några uppgifter angående *afvittrings- och skiftesarbetet* inom länet, som icke saknar sin betydelse för jordbrukets utveckling.

Till följd af nådig föreskrift, att med *afvittringen* för anläggning af nybyggen inom länets lappmarker skulle tillsvidare anstå, hafva, efter det ganska omfattande förberedande arbeten utförts i och för dispositionen af öfverloppsmarkerna, fortsatta åtgärder i sådant syfte icke kunnat vidtagas. Afvittringsgöromålen hafva därför i hufvudsak omfattat allenast kompletteringar, kollationeringar och renovationer af kartor och handlingar. Emellertid har därjämte en del andra arbeten under perioden kommit till utförande.

Genom nådigt bref den 19 oktober 1894 föreskref Kungl. Maj:t, att ett af Enontekis socknemän vid sammanträde den

9 mars samma år fattadt beslut, att af det skogsanslag, som vid afvittring inom socknen komme att tilldelas byar, hemman och nybyggen, afsätta en fjärdedel till allmänning, skulle bringas till verkställighet. Emellertid anhöllo socknemännen hos Kungl. Maj:t, att, då den skogstrakt, som på grund af berörda nådiga bref blifvit till allmänning afsatt, vore i anseende till ringa virkestillgång och dryga utdrifningskostnader fullkomligt värdelös såsom inkomstkälla för kommunen, samt någon annan för ändamålet mera lämplig skogsmark icke finnes inom socknen, hvarest all befintlig skog erfordrades till husbehof, men socknens bofasta befolkning vore i behof af någon lindring i sina hårda existensvillkor, Kungl. Maj:t täcktes i nåder anvisa någon utom socknens område belägen skogstrakt till allmänning åt socknen eller, om detta ej läte sig göra, i någon annan form bereda kommunen en motsvarande inkomstkälla.

Denna underdåniga framställning fann Kungl. Maj:t behjärtansvärd och aflämnade till 1903 års riksdag nådig proposition i ärendet, hvilken också vann Riksdagens bifall, hvarefter Kungl. Maj:t enligt nådigt bref den 8 maj 1903 fann godt i nåder medgifva, att ett område om 6,994.50 hektar finge under vissa villkor från Muonio kronopark i Muonionalusta församling till Enontekis kommun såsom kommunens samfälliga egendom upplåtas. Detta område blef sedermera genom afvittringsverkets försorg utbrutet.

Beträffande *skiftesverkets* ställning vid 1905 års slut hänvisas till ofvanstående, utaf förste landtmätaren i länet meddelade *tabell E* (sid. 23).

Konungens Befallningshafvande öfvergår härmed till en redogörelse för boskapsskötseln, hvarom länets hushållningssällskap lämnat följande berättelse.

B) Boskapsskötseln. *Antalet kreatur* inom länet framgår af följande till Statistiska Centralbyrån från länets hushållningssällskap för de olika åren lämnade uppgifter:

År.	Hästar		Tjurar.	Kor.	Ungnöt under 2 år.	Får och lamnar.	Getter och killingar.	Svin och grisar.	Renar.
	öfver 3 år.	under 3 år.							
1901	11,240	909	1,009	37,610	7,580	16,931	1,718	3,742	185,660
1902	11,236	785	830	38,378	7,608	33,884	1,567	2,312	185,270
1903	11,236	785	830	38,378	7,608	33,884	1,567	2,312	185,270
1904	11,236	785	830	38,378	7,608	33,884	1,567	2,312	185,270
1905	11,435	910	948	38,928	7,968	33,043	1,570	2,278	184,035

Hästafveln. De af länets hushållningssällskap vidtagna åtgärder till hästafvelns upphjälpande, för hvilka redogörelse lämnades i föregående femårsberättelse, hafva fortsatts äfven under perioden 1901—1905. Angående hästafvelns allmänna ståndpunkt inom länet vid periodens början kan anföras följande af premieringsnämndens dåvarande ordförande lämnade omdöme:

»Inom finska socknarne och Kalix älfdal synes intresset för hästafvelns befrämjande ännu stå på en låg ståndpunkt. Ett försök att i någon mån väcka intresset till lif har genom Hushållningssällskapet och dess förvaltningsutskott vidtagits genom placering af en från Norge inköpt stamhingst å Tornedalens landtmannaskola i Matarengi, men

huruvida denna landsändas allmogemän skola kunna afvänjas från sitt envisa fasthållande af sitt småväxta, svaga, oftast med ärftliga fel behäftade hästmateriel, torde vara tvifvel underkastadt och åtminstone ännu kräfvad rundlig tid. Med stigande upplysning är att hoppas, det finnas äfven skall lära sig en mildare behandling af landtmannens dyrbaraste husdjur och inse nyttan och nödvändigheten af förbättrad hästras. Luleå och Piteå älddalar stå främst i afseende på hästkultur och gå i spetsen för införskaffandet af goda afvelsdjur, förnämligast af nordsvensk ras med någon inblandning af ardenner.»

Till och med år 1903 fortgingo hästpremieringarne efter samma grunder som under föregående femårsperiod och under ledning af lokal premieringsnämnd, vald bland för hästafveln intresserade personer inom Norrbottens län. Den 27 november 1903 beslöt Hushållningssällskapet emellertid att ingå till Kungl. Maj:t med underdånig framställning om, att hästpremieringarne från och med 1904 års ingång måtte ordnas i full öfverensstämmelse med bestämmelserna i Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse den 23 november 1900 angående förnyadt reglemente för de med statsmedel understödda hästpremieringarne och att Norrbottens läns underdistrikt alltså måtte med Västerbottens läns underdistrikt bilda ett distrikt med gemensam premieringsnämnd, tillsatt enligt bestämmelserna i § 4 af nämnda reglemente. Och sedan Västerbottens läns hushållningssällskap äfven gjort framställning i samma sak, har hästpremieringen inom länet från och med år 1904 varit ordnad enligt samma grunder, som gällt för det öfriga landet.

Hästafvelsarbetet inom länet har därigenom kommit i en delvis ny fåra. De af den föregående lokala nämnden följda grundsatserna blefvo i väsentliga delar underkända af den nya hästpremieringsnämnden. Äfven sådana hingstar, som genom den föregående hästpremieringsnämndens försorg blifvit af Hushållningssällskapet inköpta och utstationerade såsom beskällare, blefvo af den nya nämnden kasserade, hvarjämte flertalet af de unghingstar, som af den förutvarande nämnden utvalts för att på Hushållningssällskapets bekostnad erhålla bete å Bergön, underkändes och deras ägare tillrättades att låta kastrera desamma.

En följd af dessa förhållanden blef, att sällskapet nödgades dels med förlust återköpa, dels efterskänka återstående köpeskilling på utstationerade s. k. stamhingstar, hvarjämte det för erhållande af aprobabla hingstar i de kasserades ställe blef nödvändigt att inköpa hingstar ifrån Norge.

För att erhålla ett större grundmaterial för den så inledda renafveln med nordsvenska och norska hästar beslöt Hushållningssällskapet vid extra sammanträde i Luleå den 19 november 1904 att ingå till Kungl. Maj:t med underdånig anhållan, att inom Norrbottens läns underdistrikt intill utgången af år 1910 i A- och B-klass må få premieras framstående afvelsston af nordsvensk eller norsk ras äfven efter fyllda 11 år, hvilken framställning i nåder bifölls. Sällskapet beslöt vid samma tillfälle att från och med år 1905 gemensamt med 5:te och 6:te hästpremieringsdistrikten låta föra stambok öfver nordsvenska hästar.

Den omfattning hästpremieringen haft inom länet under femårsperioden 1901—1905 framgår af följande tabell:

År.	Antal uppvisade djur.				Antal premierade djur.				Utdelade premierpris. Kr.
	Hingstar.	Ston.	Unghästar.	Summa.	Hingstar.	Ston.	Unghästar.	Summa.	
1901 . . .	16	54	31	101	11	33	15	59	2,850
1902 . . .	45	80	39	164	26	60	24	110	4,784
1903 . . .	34	102	56	192	21	47	28	96	4,524
1904 . . .	56	101	44	201	16	50	16	82	4,368
1905 . . .	45	145	40	230	18	43	26	87	3,300

För hingstuppödnigen inom länet har under femårsperioden vidtagits en synnerligen praktisk åtgärd, i det att Hushållningssällskapet på Bergön i Råneå skärgård sedan år 1902 anordnat en sommarbetesstation för lofvande, af premieringsnämnden godkända unghingstar.

Nötboskapsafveln. För dennas upphjälpande har under femårsperioden ett energiskt arbete bedrivits inom länet. Ej nog med att den med statsmedel understödda nötboskapspremieringen fortgått i större omfattning än under föregående år, Hushållningssällskapet har dessutom vidtagit en hel del ganska genomgripande förändringar i fråga om sättet för afvelsarbetets befrämjande. För att erhålla en säker grund för sitt arbete för boskapsskötselns upphjälpande inom Norrbottens län, har Hushållningssällskapet genom statens undervisare i boskapsskötsel, statskonsulenten Josef Ekelund, låtit verkställa en omfattande undersökning af länets boskapsförhållanden. Dels såsom ordförande i nötboskapspremieringsnämnden under åren 1902, 1903 och 1904, dels vid resor, som han under dessa år enligt särskildt förordnande af Landtbruksstyrelsen företagit inom länet, har han gjort sig noga underrättad om hithörande förhållanden och på grundvalen af dessa sina studier uppgjort plan för åtgärder till nötkreatursafvelns upphjälpande inom länet. I enlighet med denna plan har Norrbottens läns landsting på framställning från länets hushållningssällskap år 1905 anvisat medel för anställande inom Norrbottens län af särskild konsulent i boskapsskötsel, hvilken närmast skall taga hand om och leda afvelsarbetet inom länet.

I öfrigt har Hushållningssällskapet på grund af statskonsulent Ekelunds utredning vid extra sammanträde i Luleå den 19 april 1905 beslutat att i fråga om sättet för premieringarnes verkställande m. fl. hithörande frågor vidtaga en del ganska genomgripande förändringar, hvilka i de afseenden, hvaruti desamma afvikit ifrån reglementet för den med statsmedel understödda nötboskapspremieringen inom riket den 11 november 1904, blifvit af Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 2 juni samma år fastställda.

För att äfven i andra afseenden få ett bättre resultat af premieringarne har sedan införts den bestämmelsen, att tilläggspris för tjurar endast skola utbetalas för tjurar, som tillhöra tjurföreningar, organiserade i enlighet med af Hushållningssällskapet fastställd stadga.

Med anledning häraf har under de senare åren bildats ett stort antal tjurföreningar.

De förändringar, som i öfrigt vidtagits i sättet för premieringens utförande, framgå af de utaf Hushållningssäll-

skapet den 19 april 1905 fastställda »stadgar för premiering af nötboskap inom Norrbottens län».

Då det redan från början var klart, att dessa af statskonsulenten Ekelund föreslagna bestämmelser för premieringarne skulle komma att förorsaka större kostnader, än som kunde täckas med de hittills disponerade medlen, har Hushållningssällskapet dels infört en del förändringar, som utan att skada det med premieringen afsedda ändamålet, kunde vara ägnade att minska kostnaderna för premieringarne, dels också sökt att för dessa erhålla ökade anslag. För att minska kostnaderna har sålunda bestämts, att penningpris för hondjur hädanefter icke skola utlämnas, med mindre kons mjölkningsegenskaper styrkes genom utdrag ur kontrollförenings räkenskaper eller på annat sätt, som af premieringsnämnden godkännes. Däremot bestämdes, att för hvarje godkänd ko skulle lämnas en dubbel perforerad frisedel, som inlöses med 3 kronor till såväl ko- som tjurägaren, om den använda tjuren erhållit första pris, med 2 kronor till hvardera, om tjuren erhållit andra pris, och med 1 krona till hvardera, om tjuren erhållit tredje pris. Då nämndens resekostnader inom detta vidsträckta län under alla omständigheter blifva högst afsevärda, har Hushållningssällskapet vidare sökt vidtaga åtgärder för att äfven så långt som möjligt nedbringa dessa. I detta syfte har Hushållningssällskapet gjort underdånig framställning om godkännande af sådan afvikelse ifrån gällande reglemente, att länet finge indelas i fyra underdistrikt, ett nedre distrikt, omfattande Norrbottens läns kustland, och de tre öfriga distrikten, omfattande lappmarkssocknarne, att premieringen endast i det nedre distriktet skulle verkställas af fullständigt sammansatt nämnd, men att nämnden inom de tre öfre distrikten, där afstånden äro längst och nämndens resor därför skulle kräfvat de största kostnaderna, måtte få utgöras allenast af ordföranden eller dennes suppleant och ett gillesombud, samt att minst tre suppleanter för ordföranden i nämnden måtte få utses, hvilka framställningar Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 2 juni 1905 bifallit.

Trots dessa afsevärda förenklingar och inskränkningsar i premieringarne visade det sig, att de disponibla medlen icke räckte för premieringens verkställande enligt det nya reglementets bestämmelser. Hushållningssällskapet måste därför söka erhålla en ökning af anslagen. På framställning af Hushållningssällskapet har länets landsting beslutit att för femårsperioden 1906—1910 höja sitt anslag, som förut utgått med 1,000 kronor om året, till 3,000 kronor om året. Ett lika stort anslag lämnar också Hushållningssällskapet till nötboskapspremieringen.

Därjämte har Hushållningssällskapet under år 1905 hos Kungl. Maj:t gjort underdånig framställning om beredande af ett anslag utaf 5,000 kronor om året såsom bidrag till genomförande af den plan, som Hushållningssällskapet förvaltningsutskott uppgjort för nötboskapsafvelns upphjälpande. Sedan Kungl. Maj:t med anledning häraf förelagt Riksdagen nådig proposition i ämnet, har denna framställning blifvit af 1906 års riksdag bifallen.

Den plan för nötboskapsafvelns upphjälpande, för hvilrens genomförande detta extra statsanslag erhållits, omfattar, i korthet uttryckt, följande åtgärder:

1:o) En kreaturskonsulent anställs med särskild uppgift att leda och öfvervaka afvelsarbetet inom Norrbottens län. Till dennes aflöning har länets landsting anvisat ett bidrag utaf 2,000 kronor om året (sedermera höjdt till 3,000 kr.). Öfriga omkostnader för hans aflöning och resor bestriadas af Hushållningssällskapet.

2:o) Under denne anställs en eller flere undervisande ladugårdsskötare, som efter konsulentens anvisning komma att tjänstgöra inom de byar, där premieringen gått fram under året. Dessa kringresande ladugårdsskötare skola själva handlägga alla i ladugården förekommande arbeten och därvid lämna praktisk undervisning i ladugårdsarbetets riktiga utförande, samt i ladugårdarne söka införa profmjölkning och en bättre ordnad utfodring. Den undervisande ladugårdsskötaren, som stannar kvar en vecka på hvarje ställe, erhåller sin kontanta aflöning af Hushållningssällskapet, hvaremot ladugårdsägaren tillhandahåller kost och husrum under den tid undervisningen omfattar samt skjutsar honom till nästa förrättningsställe. Dylig undervisande ladugårdsskötare har inom Norrbottens län varit i verksamhet sedan år 1903; och har denna anordning visat sig vara synnerligen väl ägnad att förmå de mindre jordbrukarne till införande af förbättringar i sättet för ladugårdsarbetets anordnande och bedrivande. Hittills har endast en undervisande ladugårdsskötare varit i verksamhet.

3:o) För tjurhållningen infördes den förändrade bestämmelsen, att stamtjursunderhållet endast utbetalades för tjurar, tillhöriga tjurföreningar, bildade i enlighet med af Hushållningssällskapet fastställda stadgar. Därigenom hoppas man att kunna väcka ett större intresse för att hålla och vid afveln använda tjurar af framstående beskaffenhet. Då föreningens alla medlemmar äro gemensamma ägare af tjuren, är det att hoppas, att intresset för densammes skötsel och vård samt användande för afvelsändamål skall blifva större än förut. Under åren 1901—1905 har inom länet bildats 49 tjurföreningar, och deras antal har sedan afsevärdt ökats. Det har emellertid visat sig vara förenadt med stora svårigheter att anskaffa framstående tjurar till alla de bildade tjurföreningarne.

4:o) För att underlätta tjuranskaffningen lämnar Hushållningssällskapet räntefria lån att amorteras under 3 års tid med de till stamtjursunderhållet anvisade medlen. Lånen lämnas intill ett belopp af högst 300 kronor för hvarje inköpt tjur. Stamtjursunderhållet, som enligt de af Hushållningssällskapet fastställda stadgarne för nötboskapspremieringen endast lämnas för tjurar, som ägas af tjurförening, utgå med 150 kronor för äldre och 50 kronor för yngre tjur, som erhållit första pris, 100 kronor för äldre och 50 kronor för yngre tjur, som erhållit andra pris och 50 resp. 30 kr. för äldre resp. yngre tjur, som erhållit tredje pris.

5:o) För att tillförsäkra tjurföreningarne tjurar af framstående beskaffenhet har kreaturskonsulenten fått till särskild uppgift att öfvervaka och leda länets kontrollföreningar samt att ur de kontrollerade ladugårdsbesättningarne utvälja de bästa mjölkorna för afvelsändamål. Inom länet voro vid femårsperiodens slut 6 kontrollföreningar i verksamhet med sammanlagdt 108 ladugårdar med inalles 1,112 kor. Efter de bästa mjölkorna, som genom kontrollförening-

garnes verksamhet upptäckas och som af premieringsnämnden eller kreaturskonsulenten befinnas äfven i öfrigt vara lämpliga till afvel, komma i främsta rummet tjurkalfvarne att läggas på, för att efter god uppfödning tillhandahållas länets tjurföreningar.

6:o) För att säkerställa en god och ändamålsenlig uppfödning af de tjurkalfvar, som på ofvan angifvet sätt komma att uppsökas efter länets bästa mjölkkor, har Hushållningssällskapet beslutat att garantera tjuruppfödarna en bestämd ersättning för hvarje godkänd ungtjur. Tillsvidare har denna garanti satts till 200 kronor för hvarje godkänd tjur vid 1½—2 års ålder. Det ligger emellertid i sakens natur, att dessa pris måste sättas högre, i samma mån som genom den här angifna planens realiserande ungtjurar erhållas med mera framstående härstamning.

7:o) Då tillgången på framstående afvelsdjur tillsvidare är ganska begränsad inom länet, har Hushållningssällskapet ansett, att det skulle vara i hög grad oklokt, om man skulle inskränka urvalet till en liten begränsad grupp af fjällrasdjur, och att större säkerhet för ett i ekonomiskt afseende gynnsamt resultat skulle erhållas, om urvalet af såväl han- som hondjur finge ske inom hela den stora grupp af djur, som plägar hänföras till den nordsvenska typen, oberoende af färgteckningen och af när- eller frånvaron af horn. Denna synpunkt har också vunnit Kungl. Maj:ts godkännande, i det att Hushållningssällskapet genom nädligt bref den 2 juni 1905 erhållit rätt att utdela s. k. tilläggspris för tjurar inom klasserna V och VI, under villkor att samma tjurar äro af kullig eller behornad nordsvensk ras samt icke vare sig omedelbart härstamma från eller äga typ eller tecken, som tyda på korsning med utländsk ras.

Ehuru under femårsperioden sålunda vidtagits en hel del särskilda åtgärder för kreatursafvelns upphjälpande inom länet, utgöra nötboskapspremieringarne dock allt fortfarande det viktigaste ledet i dessa åtgärder, och kräfva fortfarande liksom förut de största kostnaderna. Nötboskapspremieringarnes omfattning under femårsperioden framgår af följande tabell:

År.	Antal uppvisade djur.			Antal premierade djur.			Kostnader, i kronor.			
	Af fjällras.	Af blandad ras.	Summa.	Af fjällras.	Af blandad ras.	Summa.	Utdelade penningpris.	Nämndens resor m. m.	Summa.	
1901.	14	170	463	633	95	225	320	2,662.60	1,253.47	3,916.07
1902.	17	237	834	1,071	225	538	763	4,871.35	1,563.79	6,435.14
1903.	19	284	1,162	1,446	197	721	918	3,892.50	1,997.48	5,889.98
1904.	22	260	1,865	2,125	144	1,075	1,219	4,008.00	2,104.34	6,112.34
1905.	35	549	3,361	3,910	418	2,330	2,748	6,706.16	5,201.84	11,908.00

Angående *får- och getafveln* är icke mycket att tillägga till de upplysningar, som meddelades i förra femårsberättelsen. Ifrån det allmännas sida har under femårsperioden intet blifvit åtgjort för upphjälpande af denna del af kreatursskötseln, som af befolkningen fortfarande bedrivs enligt samma grunder som förut.

Vid de mera detaljerade lokalundersökningar, som efter

1902 års missväxt gjordes angående kreatursantalet inom Norrbottens län, visade det sig, att fårstammen var afsevärdt större, än man förut antagit.

För *svinafvelns* upphjälpande har Hushållningssällskapet år 1903 vidtagit den åtgärden att årligen i olika delar af länet utstationera fyra godkända afvelsgaltar af stor yorkshireras. Galtarne, som tagas ifrån Piteå hospitals svingård, utlämnas af Hushållningssällskapet till hemmansägare, som förbinda sig att för afvelsändamål tillhandahålla dem emot i orten vanlig språngavgift under en tid af tre år, efter hvilken tids förlopp galten blir galthållarens tillhörighet. Om den nedslaktas före den fastställda tidens utgång, måste galthållaren betala 25 kronor för hvarje år, som återstår af den stipulerade tidsperioden. Anordningen har visat sig vara till stort gagn för svinafveln inom länet.

Mejerihandlingens. Statens mejeriskola vid Björkfors har under år 1903 upphört med sin verksamhet. Redan år 1901 inrättades fyra förstaårs mejeristationer, två i den svensktalande delen af länet och två i den finsktalande delen, hvaremot ingen andraårsstation då inrättades, utan fingo eleverna från mejeristationerna genomgå sitt andra undervisningsår vid Björkfors mejeriskola. Med år 1903 blef emellertid en andraårsmejeristation upprättad vid Antnäs mejeri i Neder-Luleå socken, samtidigt med att mejeriskolan vid Björkfors upphörde med sin verksamhet. Denna skola, som fortgått ända sedan den 1 november 1894, har under hela tiden ledd af länsmejerskan Anna Gustafsson, som med stort nit och skicklighet arbetat för utbildandet af dugliga mejerskor till länets mejerier. I regel hafva årligen sex elever utexaminerats ifrån läroanstalten.

Under femårsperioden 1901—1905 hafva nya mejerier anlagts inom länet i:

Torakankorva (Yli Kuivakangas), Öfver-Torneå socken, anlagdt 1901	
Rosfors, Piteå socken,	> 1903
Rosvik, > >	> 1903
Pålmark, > >	> 1904
Lill-Pite, > >	> 1904
Svensbyn, > >	> 1904
Heden, Öfver-Kalix socken,	> 1904
Glommersträsk, Arvidsjaurs socken,	> 1905
Högsö-Hvitå, Råneå socken,	> 1905

Samtliga mejerier inom länet hafva haft rätt till kostnadsfria mjölkanalyser vid kemisk-växtbiologiska anstalten. Under femårsperioden har för länets andelsmejerier vid nämnda anstalt utförts följande antal mjölkanalyser:

År	Antal.	Medelfett-halt.	År	Antal.	Medelfett-halt.
1901 . . .	2,160	3.31 %	1904 . . .	5,853	3.36 %
> 1902 . . .	2,171	3.37 %	> 1905 . . .	5,305	3.51 %
> 1903 . . .	3,799	3.36 %			

Såsom bidrag till nyinrättade andelsmejerier och åtgärder i öfrigt för mejerihandlingens befrämjande har länets landsting äfven under den femårsperiod, som denna berättelse omfattar, lämnat länets hushållningssällskap ett årligt anslag af 1,200 kronor, som uti belopp å 300 och 400 kronor tilldelats de under perioden nybildade andelsmejerierna.

En sammanslutning af länets andelsmejerier kom under år 1905 till stånd, i det att sagda år 10 andelsmejerier

inom södra delen af länet bildade en s. k. centralförening, som inrättat egen försäljningslokal i Boden.

C) Skogshushållning. Enär afvittringen ännu ej afslutats inom samtliga socknar, finnas fullständiga arealuppgifter för länets skogsmarker icke tillgängliga. Med undantag för kronoöfverloppsmarkerna, hvilkas ytvidd endast närmelsevis är känd, kunna dock följande arealuppgifter för *de allmänna skogarne* lämnas:

Kronoparker	2,349,232·81 hektar
Kronans lägenheter, utmål, holmar och skär	1,416·17 »
Kronoöfverloppsmarker	1,130,928·86 »
Civila boställskogar	2,022·51 »
Ecklesiastika boställskogar	20,815·28 »
Stockfångstskogar (privilegieskogar)	35,047·23 »
Sockenallmänningar (besparingskogar)	295,878·03 »
Till bergshandlingens understöd anslagna skogar	14,103·56 »

Summa 3,849,444·45 hektar

Under den tilländalupna femårsperioden hafva följande förändringar i dessa skogars omfattning inträffat:

Kronoparkernas areal har genom smärre markinköp och markförsäljningar, omfattande tillsammans respektive 1,073·60 och 1,410·10 hektar, minskats med	— 336·50 hektar
genom öfverlåtelser till kronan af Björkfors privilegieskog ökat med	+ 22,759·18 »
hvarjämte genom uthyfte af en del af Munio kronopark om 6,994·60 hektar mot ett inom Enontekis socken till allmänning vid afvittringen afsatt område om 9,347·30 hektar en ökning uppstått af	+ 2,352·80 »
eller summa ökning	+ 24,775·48 hektar
De ecklesiastika boställskogarnes areal har genom försäljning af utmark från Öfver-Luleå kyrkoherde- och komministerboställen till Fortifikationens minskats med	— 133·30 hektar
Stockfångstskogarnes areal har genom ofvan omnämnda öfverlåtelser af Björkfors privilegieskog minskats med	— 22,759·18 »
och slutligen sockenallmänningarnes genom bildande af Enontekis allmänning ökat med	+ 6,994·50 »
De allmänna skogarne i sin helhet hafva sålunda ökat med	+ 8,877·50 hektar

Den gångna femårsperioden har för *virkesflottningen* varit en genombrottstid. Sedan andra träförbrukande industrier än sågverksrörelsen tillkommit i Norrland och de stora förråden af gröfre virke i hög grad decimerats, har det blifvit nödvändigt att söka på vinstgifvande sätt ur skogarne framföra äfven mindre värdefulla sortiment. Det väsentligaste hindret härför har varit de gällande grunderna för flottningkostnadernas fördelning. Under det att flottgodsets antal, för såvidt dess längd icke öfverskridit en för hvarje vattendrag bestämd maximilängd för enkelt timmer, förut varit den enda grunden för kostnadernas fördelning på de olika virkesägarne, har man nu sökt finna en efter virkets olika flottningssvårighet samt förmåga att bära kostnader afpassad debiteringsgrund. Dylika förändringar, möjliggörande framflottning af pitprops samt pappersmasse och kolved, hafva under femårsperioden införts i bl. a. Kalix, Råne och Lule älfvar.

Flottningen af småvirke ställer äfven nya kraf på flottledsbyggnaderna samt möjliggör ur ekonomisk synpunkt reglering af smärre vattendrag med mindre timmerfångst, än som förut kunnat ske.

Byggnadsarbeten för timmerflottningens underlättnad hafva på statens bekostnad och under ledning af dess flottledsingenjör utförts i bl. a. följande vattendrag: Parkajoki, Svansteins vattendrag, Luojoki, Kvarnån, Juovijoki,

Töre älf, Stora Lule älf, Görjeån och Aimobäcken, hvarjämte kompletterings- och reparationsarbeten utförts i Puostijoki, Kattån, Vuoddasbäcken, Hvitträskbäcken m. fl. Kostnaderna för dessa arbeten hafva uppgått till 311,870 kronor, eller i medeltal per år 62,374 kronor.

På enskildes initiativ och bekostnad hafva därjämte liknande flottledsbyggnader utförts i bl. a. Nautijauvälven, Skröfälfven, Pärälven, Järta- och Harrijaurbäcken, Blackälfven, Bodträskån samt Stora och Lilla Lule älf.

Ökade afsättningsmöjligheter för skogsprodukter samt därmed höjda fordringar på intensitet i skogsskötseln nödvändiggör gifvetvis *skogadministrationens* utveckling. Såsom redan i föregående femårsberättelse omnämndes, innefattade den från och med år 1901 vidtagna ökningen af antalet ordinarie skogsstatstjänster inom länet i hufvudsak endast en fastställelse af den provisoriska anordning, som af förhållandena nödvändiggjorts några år tidigare. Detta utgör en ytterligare förklaring till att redan under första femårsperioden efter omregleringen framträdde starka kraf på en mera utvecklade administration, företrädesvis från de större enskilde skogsägarnes sida.

Inom länet funnos vid 1905 års slut 40 af Skogsstaten disponerade boställen, däraf 2 upplåtna åt jägmästare, 35 åt kronojägare, 1 åt extra bevakare samt 2 utarrenderade.

Beträffande de förvaltningsåtgärder, som af skogspersonalen under den gångna femårsperioden vidtagits å länets *kronoskogar*, må följande anföras.

Enär landets uppodling och bebyggande i förstörande omfattat kusttrakterna samt därifrån fortgått längs de större floddalarna, har den vid afvittringen utförda uppdelningen af landet mellan enskilde och staten vanligen utfallit så, att den i statens ägo förblifna marken kommit att utgöras af områdena på vattendelarna mellan floderna samt af länets inre delar, dit odlingen icke framträngt. Visserligen hafva afvikelser härför senare uppkommit såväl genom vanhäfdade nybyggens återfall till kronan som genom markinköp och återlösning af privilegierade stockfångstskogar, men i allmänhet torde kunna sägas, att kronoparkerna på grund af sitt läge äro sämre lottade än länets öfriga skogsmarker såväl i fråga om kommunikationer som beträffande tillfällen till inkvartering för skogspersonalen och dess arbetare. Det har sålunda varit nödvändigt att med särskild hänsyn till kronoskogarnes förvaltning anlägga nya vägar, företrädesvis spångläggningar för gångtrafikens underlättnad, men äfven s. k. släpvägar för dragare, hvilka arbeten under perioden bedrifvits i afsevärd omfattning.

För kronoskogarnes bebyggande hafva markupplåtelse under benämning *skogstorp* fortfarande ägt rum, ehuru sedan den 27 maj 1904, då förnyad kungl. kungörelse här om utfärdats, efter något förändrade grunder. Sålunda har bestämmelsen om skyldighet för skogstorpären att öfva bevakning å angränsande del af kronoparken samt att på order mot skäligen ersättning utföra arbeten på densamma bortfallit. I öfverensstämmelse härmed skall den årliga afgäld till kronan, som vid frihetsårens utgång åsattes torpet, numera bestämmas i penningar i stället för i dagsverken; »dock med rätt för torparen att, om han så önskar, i afräkning på afgälden utgöra dagsverken å kronoparken».

En något friare ställning hafva dessa skogstorpäre sålunda härigenom erhållit. Det är emellertid naturligt, att den prägeln af beroende under skogstjänstemännen, som de äldre bestämmelserna förlänat skogstörpsinstitutionen och som ännu i viss mån kvarstår, hunnit rotfästa sig och därför ännu gör sig gällande. Betänker man därjämte den ringa lockelse, som nedsättningen i en öde trakt i och för sig innebär, inses lätt, att skogstörparne delvis komma att rekryteras ur deras led, som på grund af underlägsen konkurrens-kraft förgäfvades sökt skaffa sig en utkomst under gynnsammare yttre villkor. I belysning häraf måste det ekonomiska betryck, som nog är rådande på ett och annat afsides beläget skogstorp, betraktas.

Vid 1905 års utgång var torpupplåtelseernas antal 447, hvaraf under perioden tillkommit 222 stycken. Byggnadsskyldigheten var då kontraktsevenligt fullgjord vid 221 torp, hvarför vederbörande skogstörpare fått uppbära stadgadt statsanslag, 500 kronor hvardera, eller tillsammans 110,500 kronor.

Undersökning och uppskattning af skogstillgångarne, afsedda att läggas till grund för det årliga virkesuttaget, hafva under perioden ägt rum i följande omfattning:

	Kronoparker.	Boställsskogar.
År 1901	51,725·98 hektar	1,051·53 hektar
» 1902	49,535·09 »	—
» 1903	50,616·03 »	—
» 1904	104,994·52 »	1,334·27 hektar
» 1905	68,206·27 »	1,846·81 »
Summa	325,077·84 hektar	4,232·61 hektar

Utsynning och afverkning å krono- och ecklesiastikskogar, omfattande virke till försäljning såväl å auktion inför Kungl. Maj:ts Befallningshafvande som under hand genom Domänstyrelsen och revirförvaltarna, hafva under periodens olika år utgjort:

	Bjälkträd.		Såg- och byggnadstimmerträd.		Skadade, torra och vindfällda träd samt diverse virke. Kbm.	Summa virke. Kbm.
	St.	Kbm.	St.	Kbm.		
<i>Från kronoskogar.</i>						
År 1901	27,445	27,445	287,895	179,119·2	283,917·0	490,481·2
» 1902	45,784	45,784	657,092	398,026·0	160,390·0	604,200·0
» 1903	70,183	70,183	667,149	398,355·3	166,364·6	634,902·9
» 1904	66,252	66,252	529,365	339,396·0	187,444·1	593,092·1
» 1905	72,135	72,135	662,529	428,329·7	201,099·1	701,563·8
Summa	281,799	281,799	2,804,030	1,743,226·2	999,214·8	3,024,240·0
<i>Från ecklesiastiska skogar.</i>						
År 1901	6	6	4,827	2,903·6	—	2,909·6
» 1902	321	321	3,587	2,566·7	1,160·7	4,048·4
» 1903	283	283	1,110	790·5	536·6	1,610·1
» 1904	214	214	7,068	4,435·8	1,823·4	6,473·2
» 1905	314	314	3,967	2,635·4	651·7	3,601·1
Summa	1,138	1,138	20,559	13,332·0	4,172·4	18,642·4

Följande virkespris hafva vid auktionerna betingats:

Från kronoskogar:	Antal sålda träd.	Försäljningssumma, kr.	Medelpris pr träd, kr.
År 1901	269,613	559,634·40	2·08
» 1902	605,553	1,490,603·89	2·46
» 1903	647,179	1,950,785·87	3·01
» 1904	588,934	1,651,101·46	2·80
» 1905	644,203	1,906,496·57	2·96
Åren 1901—1905	2,755,482	7,558,622·19	2·74
» 1896—1900	2,837,120	6,357,740·00	2·24
Från ecklesiastiska boställsskogar:			
Åren 1901—1905	21,833	58,483·77	2·68

Högsta medelpriset beträffande kronoskogarne nåddes af Varriså revir år 1903 med 4·86 kr. pr. träd.

Den totala såväl som nettoafkastningen af statens skogsbruk inom länet har för de olika åren utgjort:

	Inkomster.	Utgifter.	Behållning.
År 1901	kr. 1,129,041·65	414,149·86	714,891·79
» 1902	» 1,915,880·93	381,828·95	1,534,051·98
» 1903	» 2,348,423·92	409,755·75	1,938,668·17
» 1904	» 1,945,013·69	450,223·55	1,494,790·14
» 1905	» 2,858,119·34	433,913·98	1,924,205·36
Summa kr.	9,696,479·53	2,089,872·09	7,606,607·44
Medeltal per år	» 1,939,295·91	417,974·42	1,521,321·49

Ehuru skogsvården på kronoparkerna, på grund af desas belägenhet i folktomma trakter, revirens vidsträcktighet samt de ännu otillfredsställande afsättningsförhållandena, i stort sedt inskränker sig till ett ändamålsenligt uttagande af till timmer användbart virke, vidtagas äfven vissa positiva åtgärder för skogsafkastningens höjande. Sålunda hafva de under föregående femårsperiod påbörjade skogsdikningarne oafbrutet fortgått i en omfattning, som framgår af följande därpå nedlagda kostnader:

År 1901	68,604·12 kr.	År 1904	38,368·60 kr.
» 1902	65,065·00 »	» 1905	22,955·69 »
» 1903	36,928·11 »	Summa	231,921·52 kr.

Härtill böra läggas kostnaderna för de smärre dikningar, som utförts i sammanhang med rensningar å hyggesplatser för återväxtens befrämjande, uppgående under perioden till ett belopp af 15,252·77 kronor.

Den betydliga minskningen i de senare årens kostnadsbelopp har varit betingad af bristande tillgång på extra tjänstemän för dessa arbetens anordnande och är sålunda endast af tillfällig art. Det är äfven af rådande naturförhållanden uppenbart, att de på skogsdikningen hittills nedlagda kostnaderna endast motsvara en ringa del af hvad som på detta område återstår att uträta. Sålunda upptages inemot $\frac{1}{3}$ af markytan utaf improduktiva sankmarker, som genom afdikning till stor del skulle kunna göras skogsbärande, hvarjämte afkastningen från den skogsbärande marken å vidsträckta områden är nedsatt genom för stark markfuktighet och en tilltagande torfbildning. Då dessa nordliga skogsmarkens ringa produktivitet i förhållande till arealen är det väsentligaste hindret för en intensivare skogssköt-

sel, äger afdikningen i myrarnes omförande till skogbärande mark samt skogsmarkens förbättrande en uppgift af grundläggande betydelse för skogsvården i denna landsända. Det måste dock ihågkommas, att en ej oväsentlig del af kronoparkerna äro belägna i lappmarkens inre delar, där de allmänna betingelserna för skogsväxten äro så nedsatta, att några positiva skogsvårdsåtgärder icke kunna ifrågakomma.

De *skogsodlingar*, som i Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes föregående berättelser omnämnts, hafva i allmänhet företagits med frö från landets sydligare delar. Det har emellertid visat sig, att de efter sådd af sådant frö uppkommande plantorna redan efter ett fåtal år till största delen duka under. På grund häraf hafva under perioden anstalter vidtagits för att vid sådderna äga tillgång på i orten insamladt frö, för hvilket ändamål sollarvar uppsatts hos ett flertal kronojägare. Betydande svårigheter såväl af öfvergående som af stabil art möta emellertid en kotteinsamling i större skala på dessa breddgrader. Sålunda bedrifves ännu afverkningarne företrädesvis i öfveråriga bestånd, som lämna underhålligt frö, och insamling från stående träd ställer sig alltför kostsamt, hvarjämte rikligare fröar endast förekommer hvart femte—tolfte år. Skogarnes förnygring måste på den grund i allmänhet öfverlämnas åt naturen, och konstlade åtgärder endast tillgripas, där den naturliga förnygringen genom särskilda omständigheter försvårats.

Skogseldarne förorsaka i dessa afseenden betydande svårigheter. Det är ingen ovanlighet, att elden, när den öfvergår trakter med torr jordmån, inom stora områden dödar samtliga träd samt totalt förtär markens humuslager. På grund af bl. a. det långa afståndet till frögifvande skog skulle dylika områden under många årtionden blifva liggande improduktiva, därest skogskultur icke företoges.

År 1901 med sin i hög grad torra och varma sommar är enastående i skogseldsstatistiken. Från och med juli ända in i september aflöste den ena skogselden den andra och från alla håll inkommo rapporter och meddelanden om utbrutna skogseldar. Tillsammans torde under detta år ett hundratal skogseldar hafva härjat inom länet, mer eller mindre förödande en areal af 10,969 hektar. Största *skogseldarne* rasade i lappmarksreviren Juckasjärvi, Storbacken, Jockmock och Varriså. Under periodens öfriga år med, undantagandes 1905, kalla och regniga somrar inträffade däremot inga större skogseldar, och utgöres den härjade arealen under dessa år af endast 1,228 hektar. Sammanlagda arealen af under perioden af skogseld öfvergången mark uppgår således till 12,197 hektar.

Bland öfriga under perioden inträffade *skadegörelser* å skogarne må nämnas en den 2—3 december år 1905 rasande storm, hvarigenom ett stort antal träd utfälldes. Som marken vid denna tid hunnit fullständigt tillfrysa, utgjordes emellertid de stormfällda träden i allmänhet af rötskadade eller vanvuxna individer, hvarför skadan blef ekonomiskt mindre betydande.

Såsom af stort intresse ur växtfysiologisk synpunkt må därjämte omnämnas, att fjolårsskotten på yngre och medelålders tallar, i synnerhet i länets inre delar, allmänt visnade vid vegetationstidens inbrott år 1903. Företeelsen för-

klaras af föregående sommars abnormala väderleksförhållanden, hvarigenom årsskottens förvedning fördröjts, samt den skarpa frostens i september månad.

Genom den verksammare kontroll vid hygges- och upplagsplatser, som numera utöfvas, är åverkan i större omfattning å kronans skogar omöjliggjord, och hafva de under perioden utförda beslagen företrädesvis omfattat virke, som tillgripits för användande till husbehof. Kvantiteten af det sålunda beslagtagna virket uppgår i medeltal per år till 995 kbm., mot 780 kbm. under föregående period. Antalet väckta åtal för förseelser mot skogsförfattningarna har utgjort respektive 71 och 47.

Dispositionen af all *enskild skog* inom Norrbotten är såsom bekant sedan flera årtionden tillbaka underkastad viss begränsning. Dimensionslagen för länets kustsocknar har emellertid under perioden gifvits en något förändrad form, afseende dess anpassning efter industriens och kommunikationernas utveckling. Lagens grundtanke, att afverkning af träd under viss dimension för annat ändamål än oundgängligt husbehof skall föregås af skogstjänstemannens utsyning, kvarstår dock oförändrad, och hafva i enlighet härmed företagna undersökningar och utsyningar under perioden haft följande omfattning:

År 1901 utstämplades	60,545 träd å	88 hemmansskogar
> 1902	676,109	147
> 1903	593,569	284
> 1904	448,169	265
> 1905	356,236	339

Summa 2,134,628 träd å 1,123 hemmansskogar

På grund af öfverträdelse mot denna lag hafva följande virkeskvantiteter beslagtagnits:

År	Sågtimmer.	Sparrar o. slaur.	Försågd virke.
	Stycken.	Stycken.	Kbm.
År 1901	795	1,610	—
> 1902	2,801	7,692	—
> 1903	3,442	659	—
> 1904	1,189	1,459	—
> 1905	7,023	1,166	312
Summa	15,250	12,586	312

Beträffande enskildes skogar i lappmarken, krono- samt vissa skattehemman i kustlandet jämte samtliga besparings- och privilegieskogar är i särskilda författningar stadgadt, att skogen ej må »hårdare anlitas, än med dess bestånd i framtiden är förenligt. Den 27 januari 1903 hafva af Domänstyrelsen föreskrifvits förändrade bestämmelser för beräkning af den största årliga afverkning, som med hänsyn till nämnda stadgande får äga rum. I enlighet härmed beräknas numera den årliga afverkningen i kubikmeter, i stället för, som förut skett, i trädantalet öfver viss dimension, hvarigenom afverkningen lättare anpassas efter skogsvårdens fordringar. Äfvenså har för den skadade skogen, hvars uttagande på grund af de i naturskogen hopade tillgångarne i förstone endast obetydligt begränsats, vissa förändrade bestämmelser afseende försiktigare hushållning samt skärpt kontroll införts.

Utsyningar och stämplingar å ifrågavarande slag af skogar hafva under perioden omfattat följande virkesbe-
lopp:

År.	Sågtimmerträd.		Öfrigt virke.		Summa. Kbm.
	St.	Kbm.	Kbm.	Kbm.	
1901	1,065,435	585,036·2	29,445·3		614,481·5
1902	863,452	487,523·1	14,561·3		502,084·4
1903	426,810	229,397·6	23,432·8		252,830·4
1904	322,295	191,326·5	6,554·3		197,880·8
1905	428,536	261,462·1	15,626·0		277,088·1
Summa	3,106,528	1,754,745·5	89,619·7		1,844,365·2

hvilken slutsumma bör ökas med 62,544·8 kbm. sågtimmerträd från Arjeplogs och Arvidsjaurs sockenallmänningar, hvarom uppgift å stycketal samt fördelning på periodens skilda år ej föreligger.

För dessa utsyningar har statsverket i utsyningsafgifter, hvilka genom kungl. brefvet den 11 december 1903 fr. o. m. år 1904 betydligt nedsatts, under perioden uppburit sammanlagdt 146,660 kronor.

De under Konungens Befallningshafvandes förvaltning stående *allmäningsfonderna* och de genom afsättning af en del af dessa fonders årliga afkomst bildade *understödsfondernas behållning* utgjorde vid slutet af nedan angifna år i kronor:

	Allmäningsfonderna.			Understödsfonderna.		
	År 1895.	År 1900.	År 1905.	År 1895.	År 1900.	År 1905.
Pajala	738,968	1,036,472	1,014,109	6,678	28,763	89,130
Arvidsjaurs . .	651,701	665,814	665,638	49,337	98,970	9,350
Arjeplogs . . .	—	348,453	503,182	—	1,261	8,645
Gällivare . . .	—	564,209	740,197	—	16,081	30,047
Jockmocks . . .	—	1,357,878	1,534,647	—	—	11,459
Juekasjärvi . .	—	—	123,734	—	—	1,016
Summa kronor	1,390,669	3,972,826	4,581,507	56,015	145,075	149,647

Att understödsfondernas sammanlagda behållning vid periodens slut endast obetydligt öfverstiger behållningen vid slutet af år 1900 har sin grund däri, att för nödhjälpsändamål under perioden användts från Arvidsjaursfonden 105,568 kronor och från Jockmocksfonden 30,485 kronor.

Genom lagstiftning är således sedan långt tillbaka sörjt för att skogstillgångarne i enskild ägo ej hänsynslöst exploateras. För en vidare utveckling af den enskilda skogsvåden hafva emellertid under femårsperioden tvenne betydelsefulla steg tagits. Sålunda tillsattes år 1903 af länets hushållningssällskap en *skogsofficeringsnämnd*, som — med anslag af stat, landsting och hushållningssällskap uppgående år 1904 till 4,000 och år 1905 till 5,600 kronor — har till uppgift att tillhandagå enskilde skogsägare, som önska företaga positiva skogsvårdsåtgärder, sådana som dikning, markberedning och skogskultur, med fackbildadt biträde för arbetenas anordnande samt i mån af tillgång äfven bekosta själfva arbetets utförande. Genom tillsättandet, enligt Kungl. Maj:ts beslut den 26 april 1905, af en särskild skogsingenjör för Norr- och Västerbottens län har staten å sin sida sörjt för, att fullt kompetent person som rådgifvare och

ledare vid dylika arbetens utförande må stå skogsodlingsnämnden till buds.

Liksom i föregående berättelse lämnas här en, med ledning af vederbörande tullkammars uppgifter upprättad *tabell F*, utvisande länets *export och import af skogseffekter* under perioden.

D) *Jakt*. Om denna näringskälla gäller i hufvudsak hvad som i tidigare femårsberättelser blifvit andraget.

Svenska jägarförbundets norrbottensafdelning verkar fortfarande för villebrädsstammens skyddande genom utbetalande af premier för dödade rofdjur samt genom anställande af älgpolis under tiden närmast före och efter den lofliga jakttiden samt vid inträffande skarfore under våren, då älgen plägar utsättas för hänsynslös förföljelse. Äfven länets landsting har under perioden ägnat jaktvården sin särskilda uppmärksamhet, dels genom att hos Kungl. Maj:t utverka förlängd fridlysningstid för älg, hvarigenom jakten fr. o. m. år 1905 inskränkts till en vecka årligen, dels genom att för nämnda år förhöja sitt anslag till ofvannämnda jaktvårdsförening från 500 till 2,000 kronor.

Under perioden hafva enligt föreliggande uppgifter, hvilka dock beträffande den förbjudna jakten måste anses i hög grad ofullständiga, 1,886 älgar blifvet fällda under till-

Tab. F. Ut- och införda skogseffekter åren 1901—1905.

	Spiror och timmer.	Bjälkar och sparrar.	Plankor och bräder.	Tjära.	Snickerigods.	Öfriga trävaror.
	Kubikmeter.			Kg.	Kronor.	Kbm.
<i>Export.</i>						
Till utrikes ort.						
År 1901	17,508	21,790	401,955	—	1,893	46,593
» 1902	3,115	24,404	366,942	868,230	624	58,362
» 1903	5,820	25,949	383,248	—	—	71,262
» 1904	3,470	29,505	364,959	528,760	1,085	89,927
» 1905	3,487	25,426	361,714	1,068,025	2,208	69,947
Summa	33,400	127,075	1,878,818	2,465,015	5,810	336,091
Till inrikes ort.						
År 1901	201,040	5,439	17,028	—	—	1,413
» 1902	203,118	634	15,983	—	—	5,692
» 1903	338,005	4,201	21,197	—	70	1,675
» 1904	281,562	1,543	24,825	—	—	6,080
» 1905	247,933	2,434	16,782	—	192	3,414
Summa	1,271,658	14,251	95,815	—	262	18,274
Summa export	1,305,058	141,326	1,974,633	2,465,015	6,072	354,365
<i>Import.</i>						
Från utrikes ort . .	421,495	—	2,728	—	—	4,447
Från inrikes » . . .	5,191	—	13,456	—	—	2,550
Summa import	426,686	—	16,184	—	—	6,997
Öfverskjutandeexport	878,372	141,326	1,958,449	2,465,015	6,072	347,368
D:o 1896—1900 . . .	—	159,880	2,138,426	2,205,178	3,200	163,917
D:o 1891—1895 . . .	—	266,151	1,602,364	7,099,965	174,248	141,336

låten tid och 392 under förbjuden tid. Motsvarande siffror för åren 1896—1900 äro 906 och 137 respektive. Trots den sålunda fördubblade beskattningen af älgstammen inom länet torde någon förminskning af dess storlek icke kunna påvisas, om ock den lokala tillgången märkbart varierar.

Tillgången på hare har under perioden varit medelgod. Tjäder och orre hafva med undantag för år 1905 visat svaga årgångar, under det tillgången på ripa och järpe varit ordinär.

Den redan under föregående period svaga sjöfågelstammen har icke heller under denna period visat tendens till ökning.

Af större rofdjur hafva under perioden dödat: 54 björnar, 79 vargar, 2 lodjur och 193 järfvar. Den af rofdjuren å boskapen förorsakade skadan värderas till 92,400 kronor. Ej mindre än 6,280 renar och 1,340 får hafva förutom smärre husdjur, enligt hvad man vet, blifvit deras byte.

E) Fiske. Fisket, som redan under föregående femårsperiod visade en afgjord tendens till tillbakagång, har sedermera än ytterligare försämrats och allt mer förlorat sin betydelse såsom näringsfång.

I syfte att söka upphjälpa laxfisket i Lule älf sammanträdde vederbörande laxfiskeägare den 19 juli 1899 inför Konungens Befallningshafvande och beslöto därvid, att till underlättande af laxens fria uppgång till lekplatserna upptaga alla fiskebragder senast den 16 augusti under åren 1900—1906, att vidtaga lämpliga åtgärder för skyddande af laxens vistelse på lekplatserna under pågående lek från den 1 september till den 1 oktober samt för detta ändamål af Luleå stad arrendera fiskrätten till det längst upp i älven anordnade laxfisket vid Edefors under en tid af sju år och att under denna tid ej idka laxfångst därstädes, hvarjämte man anslog 500 kronor likaledes under sju år för anordnande af nödig bevakning på de särskilda lekplatserna.

Till understödjande af dessa välbetänkta åtgärder anslog länets hushållningssällskap 300 kronor att utgå under sju års tid, hvarjämte Landstinget för enahanda ändamål likaledes anvisade ett belopp af 300 kronor, allt under förutsättning likväl, att staten lämnade bidrag till lika stort belopp som fiskerintressenterna och Hushållningssällskapet tillsammans. Det ifrågasatta statsbidraget blef också beviljad.

Torne älfs regala laxfiske var under periodens första år provisoriskt upplåtet åt allmogen, på sätt i föregående berättelse omförmälts. Under hvarterdera af åren 1902—1905 har detta fiske i enlighet med artikel 7 uti konventionen angående samfälligt brukande af svenska och ryska kronornas laxfiske i Torne älf af den 23/11 februari 1897 genom offentlig auktion upplåtits till de mestbjudande. Sammanlagda beloppet af de medel, som vid auktionerna betingats under nämnda år, har utgjort 15,180 kr. 41 öre, eller i medeltal per år 3,795 kr. 10 öre. Af dessa medel hafva enligt konventionens bestämmelser svenska och finska kronorna hvardera bekommit hälften eller 1,897 kr. 55 öre.

Svenska kronans kostnader för tillsynen å fisket under perioden hafva belöpt sig till 5,680 kr. Under samma tid hafva i vägskatt för fisket erlagts 1,205 kr. 92 öre samt i öfriga kostnader 599 kr. 60 öre. Svenska kronans sammanlagda

kostnader för regala fisket under perioden uppgå således till 7,485 kr. 52 öre, eller i medeltal för periodens fyra senaste år, under hvilka kostnader förekommit, 1,871 kr. 38 öre. Då enligt det förestående medelinkomsten för dessa år utgjort 1,897 kr. 55 öre, uppgår nettobehållningen i medeltal för samma tid till 26 kr. 17 öre.

F) Husslöjd. Det lär icke kunna förnekas, att, om man går tillbaka i tiden något årtionde, husslöjdsarbetet bland allmogen på de flesta orter inom länet omfattades med ringa intresse. Man föredrog sysslolösheten under de långa vinterkvällarne, hvilka eljest erbjuda så rika tillfällen till dylikt arbete. Emellertid har på senare tiden intresset för slöjden vaknat, tack vare den undervisning, hvilken numera beredes i skolorna, och det energiska arbete, som utvecklats af länets slöjdförening och slöjdinspektör med understöd af länets landsting, som städse visat sig inse slöjdens betydelse samt rätt uppskatta arbetet för dess utveckling.

Slöjdföreningens verksamhet var till en början i hufvudsak eller nästan uteslutande riktad på skolslöjden, därvid gratifikationer utdelades till lärare och lärarinnor, hvilka nitiskt och framgångsrikt verkade för slöjdens utveckling. Då emellertid antalet skolor, i hvilka slöjdundervisning införts, så ansevärt ökats, att de gratifikationer, som kunde utdelas, i brist på för ändamålet tillgängliga medel måste minskas till så obetydliga belopp, att de förlorade sin betydelse att befrämja skolslöjdens utveckling, beslöt slöjdföre-

Tab. G: I. Husslöjdsarbeten från Norrbottens län, af permanenta slöjdställningen i Luleå år 1904—05 kontant inköpta och försålda i kommission.

	Kontant inköpta.	Försålda i kom- mission.	Summa arbeten.
	Kr.	Kr.	Kr.
Lapska arbeten	631-20	168-90	800-10
Arbeten i lapsk stil	—	450-00	450-00
Bandskor, lappskor och skinnarbeten	495-20	361-58	856-78
Barnslädor och risslor; sparkstöttingar och ved- kälkar	178-85	51-57	230-42
Barnleksaker af trä	137-80	24-62	162-42
Skidor	350-00	61-00	411-00
Öfriga träslöjdsarbeten	892-33	429-11	1,321-44
Knifvar med skaft och slida af renhorn	452-95	240-55	693-50
Korgar af pertor och pil	122-85	80-43	203-28
Kontar af pertor och näfver	104-00	—	104-00
Smidesarbeten	27-00	—	27-00
Väfnader och kvinnoarbeten	357-30	251-35	608-65
Väfnadsmateriell	—	33-10	33-10
Borstbinderiarbeten	—	91-66	91-66
Utbefalda väflöner	1,480-40	—	1,480-40
Summa	5,229-88	2,243-87	7,473-75
Inköpt bomullsgarn, använt för väfnaderna	1,962-09	—	—
Summa	7,191-97	—	—

ningen att mera inrikta sin verksamhet på att söka uppmuntra och ordna tillverkningen af slöjdalster för afsalu, hvilken inom andra län visat sig kunna tillföra befolkningen en beaktansvärd biinkomst, allt mera behöflig i den mån tillfällena till arbetsförtjänst eljest minskades. En lönande afsättning för slöjdalstren kunde dock icke åstad-

kommas, utan att en centralanstalt för länet inrättades, hvilken kunde ordna och förmedla försäljningen samt meddela råd och anvisningar åt idkare af saluhusslöjd. För den fattigare befolkningen skulle emellertid möta svårighet att anskaffa medel för inköp af erforderliga materialier, hvilka också skulle kunna erhållas till förmånligare pris, om de tillhandahöllös genom anstalten, och det vore jämväl af vikt, att anstalten blefve satt i tillfälle att för försäljning inköpa slöjdalster af sådana tillverkare, som vore i behof af kontant likvid för sina arbeten.

Under framhållande af dessa synpunkter gjorde slöjdföreningen genom Konungens Befallningshafvande framställning hos 1904 års landsting, att Landstinget måtte tillsvidare bevilja föreningen ett räntefritt lån å 5,000 kronor att användas till förskotterande af medel för inköp af materiell åt fattiga slöjdidkare inom länet och till kontanta inköp af inom länet förfärdigade lätt säljbara slöjdalster, med skyldighet för slöjdföreningen att årligen till Landstinget afgifva berättelse öfver medlens användning.

Lånet beviljades för en tid af fem år, och den 8 oktober 1904 öppnades en permanent slöjdförsäljning i Luleå,

Tab. G. II. Fördelning på länets socknar af de i tabell G: I upptagna slöjdalster.

Socken (stad).	Kontant inköpta.			Försålda i kommission.			Summa slöjdalster. Kronor.
	Utförda af		Summa kronor.	Utförda af		Summa kronor.	
	kvinnor.	män.		kvinnor.	män.		
Piteå socken . . .	25·80	28·00	53·80	—	6·00	6·00	59·80
Arvidsjaur . . .	560·00	3·90	563·90	68·90	111·71	180·61	744·51
Arjeplog	40·50	327·00	367·50	50·00	40·50	90·50	458·00
Älfsby	—	50·00	50·00	—	—	—	50·00
Neder-Luleå . . .	609·10	687·84	1,296·94	55·00	55·50	110·50	1,407·44
Luleå stad	14·00	171·18	185·18	76·95	190·75	267·70	452·88
Öfver-Luleå . . .	—	7·00	7·00	—	—	—	7·00
Edefors	—	68·80	68·80	—	84·08	84·08	152·88
Jocknock	86·50	—	86·50	15·50	20·50	36·00	122·50
Råneå	—	151·63	151·63	—	33·10	33·10	184·73
Gällivare	—	491·30	491·30	136·80	125·55	262·35	753·65
Neder-Kalix . . .	150·00	65·13	215·13	—	467·73	467·73	682·86
Öfver-Kalix . . .	150·00	—	150·00	—	—	—	150·00
Korpilombolo . .	—	28·00	28·00	16·30	53·80	70·10	98·10
Tärendö	—	50·00	50·00	8·70	39·00	47·70	97·70
Neder-Torneå . .	—	219·00	219·00	—	—	—	219·00
Karl Gustaf . . .	—	57·25	57·25	—	—	—	57·25
Hietaniemi . . .	—	54·00	54·00	—	—	—	54·00
Öfver-Torneå . .	500·00	76·50	576·50	39·80	19·75	59·55	636·05
Pajala	—	142·20	142·20	18·80	86·40	105·20	247·40
Juckasjärvi . . .	—	—	—	2·50	—	2·50	2·50
Enontekis	154·50	260·75	415·25	239·75	180·50	420·25	835·50
Summa	2,290·40	2,939·48	5,229·88	729·00	1,514·87	2,243·87	7,473·75

Anm. Hela värdet af kvinnornas arbeten 3,019·40 kr. och af männens 4,454·35 kr.

Tab. I. Från Norrbottens län exporterad järnmalm åren 1901—1905.

	År 1901.	År 1902.	År 1903.	År 1904.	År 1905.	Summa ton.
	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	
Från Luleå till:						
Tyskland	368,935	309,000	349,250	365,150	409,000	1,801,335
Holland	512,823	471,350	385,900	38,700	420,300	1,829,073
Belgien	108,000	119,700	100,400	79,800	54,900	462,800
Frankrike	16,800	12,700	3,100	—	—	32,600
England	81,200	131,550	238,400	239,400	187,850	878,400
Finland och Ryssland	—	—	—	220	—	220
Amerika	2,350	5,600	20,500	15,500	—	43,950
Summa	1,090,108	1,049,900	1,097,550	738,770	1,072,050	5,048,378
Från Riksgränsen .	—	24,534	961,458	1,229,990	1,472,054	3,688,036
Summa sam	1,090,108	1,074,434	2,059,008	1,968,760	2,544,104	8,736,414
Medeltal	218,021	214,887	411,802	393,752	508,821	1,747,283

Tab. H.

Inom Norrbottens län bruten järnmalm åren 1901—1905.

	G ä l l i v a r e m a l m f ä l t .						Kirunavara malmfält.		Tuolluvara malmfält.		S u m m a för alla tre malmfälten.	
	Aktiebolaget Gällivare malmfält.		Bergverksaktiebolaget Freja.		S u m m a .		Luossavara-Kirunavara aktiebolag.		Tuolluvara grufaktiebolag.			
	Ton.	Värde i kronor.	Ton.	Värde i kronor.	Ton.	Värde i kronor.	Ton.	Värde i kronor.	Ton.	Värde i kronor.	Ton.	Värde i kronor.
År 1901	972,510	3,024,505	104,054	312,000	1,076,564	3,336,505	119,620	358,860	—	—	1,196,184	3,695,365
» 1902	979,014	2,985,992	111,272	333,816	1,090,286	3,319,808	232,327	696,981	6,000	1,500	1,328,613	4,018,289
» 1903	930,859	2,867,043	138,852	416,556	1,069,711	3,283,599	871,315	2,613,945	636	1,272	1,941,662	5,898,816
» 1904	971,643	4,371,583	142,989	428,946	1,114,632	4,800,529	1,175,709	5,878,545	24,513	73,539	2,314,854	10,752,613
» 1905	916,323	4,260,901	164,876	577,066	1,081,199	4,837,967	1,391,403	6,957,014	41,653	208,263	2,514,255	12,003,244
Summa	4,770,349	17,510,024	662,043	2,063,384	5,432,392	19,578,408	3,790,374	16,505,345	72,802	284,574	9,295,568	36,368,327
Medeltal per år	954,070	3,502,005	132,409	413,677	1,086,479	3,915,682	758,075	3,301,069	14,560	56,915	1,859,114	7,273,666

091534. K. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser 1901—1905. Norrbottens län.

som sedermera framgångsrikt verkat för sitt behjärtansvärda ändamål, att väcka och höja intresset för hemslöjden.

Något lysande resultat af sin verksamhet kunde anstalten naturligen icke påvisa under sitt första arbetsår, men att omsättningen ändock var rätt afsevärd, framgår af den utaf anstaltens föreståndare till 1905 års landsting afgifna berättelse, som omfattar tiden från den 8 oktober 1904 intill den 1 september sistnämnda år, vid hvilka fogats här förut (sid. 32 och 33) intagna tabeller *G:I* och *G:II*.

G) Bergs- och brukshandtering. I likhet med hvad under de tvenne närmast föregående perioderna var fallet, har jämväl under nu ifrågakvarande period den egentliga grufhandteringen kraftigt utvecklats och, särskildt efter det grufbrytningen vid Kiruna och å MalMBERGET under år 1903 omhändertagits af Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund och aftal träffats mellan staten och berörda aktiebolag angående malmtransporten m. m., antagit storartade dimensioner. Däremot har järnhandteringen för öfrigt mer och mer aftagit eller så godt som alldeles upphört. Någon tillverkning af tackjärn, stångjärn eller gjutgods har icke ägt rum, och hvad järnmanufaktur-tillverkningen beträffar, har vid Kengis manufakturverk, det enda som varit i verksamhet, tillverkningen under perioden uppgått till ett värde af allenast omkring 1,800 kronor årligen. Däremot har under perioden en ny tillverkning tagit sin början. I samband med brytning af kopparmalm har nämligen vid Nautanens malmfält i Gällivare socken tillverkats kopparskärsten och råkoppar. Vidare har vid separeringsverket å Svartön invid Luleå stad under åren 1901—1904 genom afskiljande af i järnmalm insprängd apatit tillverkats s. k. viborgsfosfat. Resultatet af sistnämnda arbete torde emellertid ej hafva varit tillfredsställande, enär verksamheten redan år 1904 blifvit nedlagd.

De *järnmalmgrufvor*, som under perioden varit bearbetade, äro de uti Gällivare malmfält i Gällivare socken samt Kirunavara och Tuolluvara malmfält inom Juckasjärvi socken. Å öfriga inom länet belägna större malmfält, såsom Svappavara inom Juckasjärvi socken samt Ruotivare och Vallats inom Kvickjocks kapellförsamling m. fl., har i brist på kommunikationer någon grufdrift ännu ej kunnat äga rum.

Å Gällivare, Kirunavara och Tuolluvara malmfält har under perioden brutits malm till den myckenhet *tabell H* (sid. 33) utvisar.

Af denna malm har dock endast obetydligt förädlats inom landet, under det att största delen utskoppats till utlandet. Den å Gällivare malmfält brutna malmen har med järnväg transporterats till Luleå hamn, malmen från Kirunavara har gått öfver riksgårnsen till Narvik i Norge och den i Tuolluvara uttagna malmen har fraktats dels till Luleå och dels till Narvik. För *malmexporten* redogöres utförligare i *tabell I* (sid. 33).

Uti Nautanens och Likavara samt några andra mindre *kopparmalmfält* inom Gällivare socken hafva under åren 1902—1905 brutits tillhopa 58,457 ton kopparmalm med ett värde af något öfver 230,000 kronor. Den i Nautanen och

Likavara uttagna malmen har förädlats vid Nautanens kopparhytta, hvarest tillverkats:

År 1903	267,218 kg. kopparskärsten	
» 1904	365,000 »	»
» 1905	626,000 »	»
		saamt 208,700 kg. råkoppar.

Dessa tillverkningar hafva exporterats till utlandet dels öfver Luleå och dels öfver riksgårnsen.

Fältspat har under perioden börjat brytas, om ock ännu i mycket ringa omfattning. Å Germandön i Luleå skärgård brötos sålunda 45 ton fältspat år 1903 och å Kallaxön, likaledes i Luleå skärgård, 150 ton under år 1905.

Under nu ifrågakvarande period hafva ej så många *inmutningar* blifvit gjorda som under perioden 1896—1900, då ett formligt inmutningsraseri gjorde sig gällande. Fler-talet inmutningar gjordes då uppenbarligen utan tanke på att bearbeta fyndigheterna, hvilkas beskaffenhet och läge fördenskull också af inmutaren ansågs vara af underordnad betydelse. Syftet med inmutningen var otvifvelaktigt i en mängd fall endast att få i sin hand ett »värdepapper», som sedermera kunde släppas ut i marknaden. Man skulle kunna tro, att dylika värdehandlingar — mutsedlar — icke skulle hafva kunnat vinna köpare, men erfarenheten har dock visat, att handel med sådana mutsedlar, som afsett fyndigheter af mer eller mindre tvifvelaktigt värde, kunnat med fördel bedrivas och för de första innehafvarne medfört afsevärd vinst. I de flesta fall torde nog såväl köpare som säljare hafva varit medvetna om det verkliga värdet hos föremålet för dessa affärstransaktioner, och köparen har då grundat affären på en förhoppning att i sin ordning kunna med vinst afyttra sina papper. I andra fall åter har en dylik affärsman lyckats uppsåra en mera okritisk köpare, som genom förvärf af mutsedlar af ifrågakvarande beskaffenhet trots sig hafva kommit i besittning af en förmögenhet.

Men äfven i syfte att kringgå grufvestadgans föreskrifter angående arbetsskyldighet i fråga om en inmutad mineralförekomst användes inmutningssystemet. Man lät den inmutade grufvan sönas för att omedelbart därefter ånyo inmuta densamma och undgick sålunda allt försvarsarbete, och hade man anledning misstänka annan inmutares mellankomst, begagnade man sig af »bulvan», som verkställde inmutning, innan fyndigheten sönats.

En ansenlig mängd mutsedlar hafva också tillkommit i utpressningssyfte. Man har i sådan afsikt inmutat fyndighet, å hvilken mutsedel förut för annan utfärdats, och därefter sökt göra sannolikt, att den förre inmutaren i något afseende eftersatt, hvad honom ålegat för fyndighetens bibehållande. Genom att sålunda göra dennes rätt omtvistad samt hota med rättegång, har man gifvetvis kunnat åstadkomma trakasserier, från hvilka grufägaren i ett och annat ej så sällsynt fall nödgats befria sig genom att tillfredsställa inkräktaren med en penningeersättning.

Genom lagen den 6 juni 1902, enligt hvilken, hvad Norrbottens län beträffade, inmutning endast för kronans räkning finge intill den 15 maj 1903 ske å kronojord, som ej under ständig besittningsrätt innehades eller vore till boställe anslagen, råddes emellertid dess bättre i hufvudsak bot för nu anmärkta missförhållanden, sedan därefter berörda föreskrifter årligen för ett år i sänder förnyats.

På grund af Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse om begagnande af kronans jorägareandel i grufva den 20 oktober 1899, hvori föreskrifvits, att om fyndighet inmutades, hvilken vore belägen å kronojord, som icke under ständig besittningsrätt innehades eller vore till boställe anslagen, skulle den kronan tillkommande andel i grufvan genom Konungens Befallningshafvandes försorg å offentlig auktion utbjudas på arrende, samt kungl. kungörelsen den 8 juni 1900 angående ändrad lydelse af §§ 5, 11 och 14 uti berörda nådiga kungörelse, har Konungens Befallningshafvande med ledning af 4,294 Konungens Befallningshafvande delgifna mutsedlar, ansökta efter den 19 augusti 1889, vid hållna auktioner utjudit arrenderätten till kronans jordägareandel uti de enligt samma mutsedlar inmutade fyndigheter.

Under femårsperioden har om begagnande af kronans jordägareandel till 1,360 af berörda fyndigheter upprättats

Tab. K. Utfärdade mutsedlar beträffande Norrbottens län åren 1901—1905.

	Järnmalm.	Kopparmalm.	Bly- och silvermalm.	Järn- och kopparmalm.	Magnetkis.	Svafvelkis.	Molybdenglans.	Grafit.	Apatit.	Magnetit.	Summa.
<i>Nyupptäckta fyndigheter.</i>											
År 1901 . .	148	¹⁾ 133	²⁾ 20	130	8	—	—	4	4	38	485
» 1902 . .	³⁾ 95	⁴⁾ 179	—	⁵⁾ 28	⁶⁾ 1	9	—	—	3	⁷⁾ 87	402
» 1903 . .	38	⁸⁾ 278	—	—	—	—	—	—	—	—	316
» 1904 . .	18	⁹⁾ 55	—	—	—	¹⁰⁾ 1	—	—	—	—	74
» 1905 . .	12	¹¹⁾ 6	—	26	—	—	—	38	—	—	82
Summa	311	651	20	184	9	10	—	42	7	125	1,359
Medeltal	62.2	130.2	4	36.8	1.8	2	—	8.4	1.4	25	271.8
<i>Förut inmutade fyndigheter.</i>											
År 1901 . .	243	¹²⁾ 52	¹³⁾ 32	130	—	—	3	1	11	—	472
» 1902 . .	301	¹⁴⁾ 62	¹⁵⁾ 18	68	—	—	2	—	—	—	451
» 1903 . .	126	¹⁶⁾ 211	1	—	—	—	1	17	—	—	356
» 1904 . .	29	208	—	—	—	—	—	7	—	—	244
» 1905 . .	13	45	—	3	—	—	¹⁷⁾ 2	16	—	1	80
Summa	712	578	51	201	—	—	8	41	11	1	1,603
Medeltal	142.4	115.6	10.2	40.2	—	—	1.6	8.2	2.2	0.2	320.6
Summa sam	1,023	1,229	71	385	9	10	8	83	18	126	2,962
Medeltal	204.6	245.8	14.2	77	1.8	2	1.6	16.6	3.6	25.2	592.4

¹⁾ Där af 8 å kopparmalm och grafit och 7 å koppar- och guldmalm samt 48 å guldförande koppar- och svafvelkis. — ²⁾ Där af 13 å bly-, silver- och zinkmalm. — ³⁾ Där af 12 å järnmalm och molybdenglans. — ⁴⁾ Där af 46 å guld- och kopparmalm samt 1 å zink- och kopparmalm. — ⁵⁾ Där af 14 å järn-, koppar-, silver- och guldmalm. — ⁶⁾ Å nickelmalm. — ⁷⁾ Där af 12 å järnmalm och magnetit. — ⁸⁾ Där af 154 å guldförande kopparmalm och 4 å koppar- och nickelmalm. — ⁹⁾ Där af 1 å koppar- och nickelmalm. — ¹⁰⁾ Å molybdenglans och svafvelkis. — ¹¹⁾ Där af 1 å koppar- och guldmalm samt molybdenglans. — ¹²⁾ Där af 10 å koppar-, nickel-, silver- och guldmalm, 2 å koppar- och guldmalm, 14 å guldförande koppar-, svafvel- och magnetit, 2 å magnetit, koppar- och nickelmalm samt 7 å magnetit, koppar-, svafvel- och arsenikkis samt koboltmalm. — ¹³⁾ Där af tillkommer för 7 järnmalm och för 1 arsenikkis samt 4 å bly-, silver-, zink- och järnmalm. — ¹⁴⁾ Där af 16 å guld- och kopparmalm, 1 å zink- och kopparmalm, 2 å nickel- och kopparmalm, 1 å magnetit, blyglans och kopparkis, 2 å magnetit, kopparkis och nickelmalm, 2 å arsenik-, kobolt-, koppar- och nickelmalm, 1 å silver-, koppar-, nickel- och koboltmalm, 2 å arsenik-, kobolt-, silver-, koppar- och nickelmalm samt 4 å koppar-, arsenik- och koboltmalm samt svafvel- och magnetit. — ¹⁵⁾ Där af 2 å silver-, bly-, zink- och järnmalm. — ¹⁶⁾ Där af 186 å guldförande kopparmalm och 5 å grafit och kopparmalm. — ¹⁷⁾ Där af 1 å molybdenglans och svafvelkis.

arrendekontrakt, nämligen 737 under år 1901, 287 under år 1902, 317 under år 1903 och 19 under år 1904.

Af de fyndigheter, om hvilka kontrakt under perioden upprättats, har utmål anvisats år 1902 för 200, år 1903 för 15, år 1904 för 30 och år 1905 för 13 inmutningar.

Utmål har tilldelats, år 1902 för 179, år 1903 för 3, år 1904 för 13 och år 1905 för 5 fyndigheter å kronojord, om hvilka arrendeafstal angående begagnande af kronans jordägareandel icke kommit till stånd, enär anbud antingen icke afgifvits eller icke antagits, och om hvilka Kungl. Maj:t efter underställning funnit godt bestämna, att vidare åtgärd för jordägareandelens utbudande och utarrendering icke skulle vidtagas.

Beloppet af under perioden influtna arrendeafgifter, med inberäkning af i vissa fall erlagd ränta, har utgjort:

för år 1902	kr. 6,006.09
» » 1903	» 6,911.55
» » 1904	» 9,552.65
» » 1905	» 16,012.81

Summa kr. 38,483.10

hvaraf minimiarrenden (utan malmfångst) kr. 21,993.85 och kontrakterade andelar af värdet å brutna inmutningsbara ämnen » 16,489.25

För år 1901 utgick ej något arrende, enär intet utmål då anvisades å kronomark och arrendeafstalen trädde i kraft först med utmålsläggningen.

Inmutningsrättens upphäfvande å kronojord har gifvit anledning till åtskilliga ansökningar om koncession å rätt att bearbeta fyndigheter. Af dessa ansökningar hafva dock uppenbarligen flera tillkommit utan någon på sakkännedom stödd undersökning och äfven i öfrigt utan vederhäftiga förutsättningar.

Någon koncession å grufdrift inom länet har icke under perioden meddelats. Däremot har koncession vunnits å rätt till brytande af marmor inom 2 särskilda i närheten af järnvägslinjen inom Juckasjärvi socken belägna fält.

I vidstående tabell K meddelas en uppgift å de under perioden utfärdade mutsedlar.

Utmål för inmutade fyndigheter hafva under perioden blifvit meddelade till ett antal af 484, däraf 236 å järnmalm. Under år 1902, då Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse den 19 augusti 1889 upphörde att gälla, utlades de flesta af de nya utmålen eller 382. Af nedanstående tablå framgår, hvilka särskilda fyndigheter de tilldelade utmålen afsett:

År.	Järnmalm.	Järn- och kopparmalm.	Kopparmalm.	Bly- och silvermalm.	Koppar-, silver- och guldmalm.	Blyglans, kopparkis och magnetkis.	Koppar-, silver-, guld-, zink-, bly o. magnetkis.	Molybdenglans.	Magnetit.	Summa utmål.
1901 . .	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
1902 . .	178	24	2	—	71	2	105	—	—	382
1903 . .	19	—	6	—	—	—	—	1	—	26
1904 . .	30	—	16	—	—	—	—	—	2	48
1905 . .	9	—	9	2	—	—	—	—	7	27
Summa	236	24	34	2	71	2	105	1	9	484
Medeltal	47.2	4.8	6.8	0.4	14.2	0.4	21	0.2	1.8	96.8

Antalet vid grufvor och manufakturverk under perioden anställda arbetare har utgjort:

	Vid järn-grufvor.	Vid andra grufvor.	Vid manufakturverk.	Summa.
År 1901 . . .	2,025	—	108	2,133
» 1902 . . .	2,203	102	80	2,385
» 1903 . . .	2,288	130	109	2,527
» 1904 . . .	2,331	135	109	2,575
» 1905 . . .	2,481	150	53	2,684
Summa	11,328	517	459	12,304
Medeltal	2,266	103	92	2,461

Till en öfversikt öfver bergs- och brukshandteringens ståndpunkt under de fem sista femårsperioderna meddelas här en tabell, upptagande de viktigaste föremålen:

	1881—1885.	1886—1890.	1891—1895.	1896—1900.	1901—1905.
Utfärdade mutsedlar . . . st.	756	988	779	4,166	2,962
Tilldelade utmål . . . »	63	90	125	42	484
Bruten järnmalm . . . ton	199	169,788	1,768,615	4,105,855	9,295,568
» kopparmalm . . . »	—	—	—	—	58,457
Exporterad järnmalm . . . »	—	133,000	1,311,956	4,354,536	8,736,414
Tillverkad skärsten . . . kg.	—	—	—	—	1,258,218
» råkoppar . . . »	—	—	—	—	208,700
Arbetare vid grufvorna . . årl.	12	167	489	1,711	2,369
» » järn- och manufakturverk . . . »	218	124	13	45	92

4. Kommunikationer och varubyten.

A) Landtkommunikationer. Ut i bifogade tabell 2 redogöres för de allmänna vägarne inom länet äfvensom angående skjutsanstalternas antal vid 1905 års slut m. m. Af densamma framgår, att omkring 394 kilometer nya allmänna vägar tillkommit under perioden äfvensom att förut befintliga vägar blifvit till en sträcka af 136 kilometer omlagda eller förbättrade.

De mest betydande af de under femårsperioden fullbordade väganläggningarne äro:

från Arjeplogs kyrkoplats till Arvidsjaur,

från Gällivare öfver Svappavara till Vittangi,

från Nybyn i Öfver-Kalix socken till Hapakylä i Öfver-Torneå socken, samt

från Vittangi till Lainio älf,

hvilken sistnämnda väg är afsedd att fortsättas till Kare-suando kyrkoby i Enontekis socken. Denna den nordligaste af Sveriges kommuner är ännu helt och hållet i saknad af bruten allmän väg.

Sammanlagda längden af allmänna vägarne inom länet utgjorde vid periodens början 2,134.6 kilometer och vid dess slut 2,542.319 kilometer, motsvarande 24 meter på hvarje kvadratkilometer af länets hela areal. Mycket återstår sålunda ännu att göra, innan länets behof af vägar kan anses något så när tillgodosedt.

Länets landsting har jämväl under den nu ifrågavarande period gjort afsevärda uppoffringar för vägväsendets utveckling. Sålunda har Landstinget beviljat anslag dels till aflönande af tre länsschaktmästare, som haft till uppgift att verkställa utstakning och profilering af till byggnad bestämda vägar samt att tillhandagå vederbörande vägintrössenter vid vägarbetens ändamålsenliga ordnande och bedrivande, dels ock till vägundersökningar och till anläggning af sådana vägar, för hvilkas utförande statsbidrag ej varit att påräkna.

Under perioden hafva vägdelningar blifvit verkställda inom Neder-Luleå, Gällivare och Råneå väghållningsdistrikt, hvarjämte dylik förrättning påbörjats inom Öfver-Kalix distrikt.

Skjutsanstalternas antal har under perioden ökat med 18 och utgjorde vid 1905 års slut 120, däraf 67 gästgifverier

och 53 skjutsstationer. Entreprenad har varit anordnad vid samtliga skjutsanstalter. Under den entreprenadperiod af fem år, som tog sin början den 1 januari 1902, har med ett enda undantag till entreprenörerna utgått den för länet bestämda maximilegan eller 1 kr. 50 öre per nymil. Skjutsentreprenadbidragen hafva under år 1901 utgått med tillhoppa 34,416 kronor, under år 1902 med 55,611 kronor samt under hvardera af åren 1903—1905 med 55,961 kronor. Bidragen utgingo under sistnämnda tre år med följande särskilda belopp:

Bidragets storlek. Kronor.	Antal skjutsanstalter.	Bidragens hela belopp. Kronor.	Bidragets storlek. Kronor.	Antal skjutsanstalter.	Bidragens hela belopp. Kronor.
3,150	1	3,150	340	1	340
2,980	1	2,980	330	1	330
1,700	1	1,700	320	1	320
1,000	1	1,000	310	1	310
900	1	900	300	12	3,600
800	9	7,200	290	1	290
700	4	2,800	255	1	255
695	1	695	250	7	1,750
675	1	675	230	1	230
650	1	650	218	1	218
600	11	6,600	200	8	1,600
500	12	6,000	195	1	195
499	1	499	185	1	185
490	1	490	170	1	170
450	2	900	150	1	150
425	1	425	130	1	130
400	10	4,000	124	1	124
395	4	1,580	110	2	220
375	1	375	90	1	90
350	8	2,800	35	1	35

Summa 117 55,961

Järnvägarne inom länet hade vid 1900 års slut en banlängd af 360 kilometer. Under den nu ifrågavarande perioden hafva tvenne bandelar blifvit fullbordade, nämligen linjen Niemisel—Morjärv, 42 kilometer, som i början af augusti 1902 öppnades för allmän trafik, samt linjen Gällivare—

Riksgränsen, 230 kilometer, som den 15 november samma år började provisoriskt trafikeras. Sammanlagda längden af länets järnvägar uppgick alltså vid periodens slut till 632 kilometer. Genom fullbordandet af järnvägen Gällivare—Riksgränsen — den nordligaste sammanbindningsbanan med Norge — har en direkt samfärdsled erhållits mellan Bottenhafvet och en ständigt isfri hamn vid Atlantiska oceanen. Å den nya bansträckan Niemisel—Morjärv finnas stationer i Afvafors och Morjärv, och å Riksgränsbanan äro stationer inrättade vid Fjällåsen, Kalixfors, Kiruna och Riksgränsen.

Här torde böra nämnas, att af Riksdagen medel anvisats till påbörjande af norra stambanans ytterligare framdragande från Morjärv till Lappträsk i Karl Gustafs socken och anläggning i samband därmed af landsväg från Boden till Morjärv och vidare till Lappträsk. Arbetena å denna järnvägs- och landsvägsanläggning hafva jämväl blifvit under år 1905 påbörjade.

B) Sjökommunikationer. Ångbåtstrafiken har under femårsperioden varit något lifligare än tillföre, och antalet ångfartyg, som underhålla regelbundna turer på de större hamnarna inom länet, har jämväl ökats. Särskildt gäller detta Luleå stad, som under den ifrågavarande perioden erhållit en mycket liflig ångbåtsförbindelse med andra orter.

Trafiken mellan länets kustorter och en del hamnar vid Bottniska viken samt hufvudstaden har i allmänhet uppehållits med samma antal båtar och å samma linjer som under föregående period. Därjämte har under de senaste åren regelbunden ångbåtsförbindelse, hufvudsakligen för gods- trafik, varit anordnad mellan Luleå samt Göteborg, Malmö och andra hamnar i södra Sverige. Förutom de många lastångare, som med jämförelsevis regelbundna turer besöka Luleå hamn för att därifrån afhämta järnmalm, har under de senare åren en för transport af kolonial- och manufakturvaror afsedd lastångare gjort resor till Luleå från utländska hamnar, såsom Lübeck och Köpenhamn.

Å traden Piteå—Luleå har af enskild person insatts en ångare, som gjort dagliga turer fram och åter mellan de båda städerna. Likaledes har daglig ångbåtsförbindelse varit anordnad mellan Neder-Kalix och Haparanda. Å linjen Luleå—Haparanda uppehålls nu trafiken af tvenne grundgående hjulångare, Haparanda och Adalen, båda tillhörande ett för ändamålet bildadt bolag. Under år 1905 insattes en mindre ångbåt för persontrafik å Lule ålf mellan Öfre Edefors och Storbacken. Regelbunden ångbåtsförbindelse med Finland å Jeden Luleå—Gamla Karleby har uppehållits jämväl under nu ifrågavarande period, hufvudsakligen för införsel hit till länet af smör, kött och andra lifsmedel samt slaktboskap. För åstadkommande af en för mycket grundgående båtars afsedd trafikled från Luleå stad till de folkrika byarna vid den s. k. Persöfjärden har under perioden bildats ett aktiebolag, och hafva bidrag till företaget på vissa villkor utfästs såväl af länets landsting som af Luleå stad samt Neder-Luleå och Öfver-Luleå socknar. Huruvida kanaliseringsplanen skall kunna realiseras är emellertid ovisst, då svårighet synes möta att erhålla entreprenör för arbetets utförande.

På de stora sjöarna Randijaur, Skalka och Saggat inom

Jockmocks socken hafva under perioden ångbåtar blifvit insatta, en åtgärd hvarigenom turisttrafiken Jockmock—Kvickjock blifvit i högst väsentlig grad underlättad. En turistfärd efter denna led var tillföre, då resan måste ske med roddbåt å en sammanlagd sträcka af omkring 11 mil, rätt besvärlig och därjämte förenad med ej ringa kostnad. Nu däremot, då regelbunden ångbåtstrafik uppehålls å de nämnda stora vattnen, kan turisterna med lätthet och jämförelsevis billigt företaga den intressanta färden upp till Kvickjock, »Lapplands paradis», där så många storslagna naturscenerier möta främlingen.

Enligt gjorda anteckningar har *sjöfarten i Luleå* varit öppen:

	Å r s t i d.	Dagar.
År 1891	27 maj— 9 november	167
» 1892	27 maj—13 november	171
» 1893	2 juni— 6 november	158
» 1894	4 maj—31 oktober	181
» 1895	20 maj— 6 november	170
» 1896	18 maj— 7 november	173
» 1897	22 maj—16 november	178
» 1898	26 maj—19 november	177
» 1899	8 juni—15 november	161
» 1900	22 maj—25 november	187
» 1901	22 maj—22 november	184
» 1902	4 juni—19 november	169
» 1903	28 maj—15 november	171
» 1904	20 maj—16 november	180
» 1905	23 maj— 4 november	165

Under åren 1891—1905 var således sjöfarten i Luleå öppen i medeltal 173 dagar om året.

Ett arbete af ganska stor omfattning har under perioden utförts i *Luleå hamn*, i det att en hamnpir blifvit anlagd å södra sidan af staden. I samband därmed hafva järnvägs-spår blifvit utlagda från järnvägsbron vid Svartön ut till hamnpiren. Kostnaderna för dessa arbeten hafva uppgått till omkring 610,000 kronor.

Med anledning däraf att *inseglingsrännan till Luleå* genom Tjufholmssundet visat sig otillfredsställande, i den mån större fartyg användas för malmtransport från Luleå hamn, beslöto stadsfullmäktige i Luleå å sammanträde den 15 juni 1901 att låta för en kostnad af 338,000 kronor utföra ett af majoren vid väg- och vattenbyggnads-kåren P. Laurell upprättadt förslag till inseglingsrännans fördjupning till 80 meters bredd på 3 meters djup. Genom nådigt bref den 15 augusti 1902 har Kungl. Maj:t på därom gjord underdånig framställning funnit godt till efterrättelse vid arbetets utförande fastställa omförmälda af majoren Laurell upprättade plan; hvarjämte Kungl. Maj:t medgifvit, att Luleå stad må från och med år 1904 intill utgången af år 1908 af fartyg, som begagna farleden till Luleå förbi Finnklipporna eller genom Tjufholmssundet, uppbära afgifter med 10 öre för ton af fartygets dräktighet.

Nya hamntaxor för länets städer hafva utfärdats att gälla intill utgången af år 1908. Därjämte har Kungl. Maj:t meddelat vederbörande tillstånd att uppbära s. k. grundpenningar vid lastageplatserna inom länet.

Lotsplatsernas antal inom länet är oförändradt och uppgår till 7. Lotsningarnes antal och uppburna lotspennin-
gar hafva utgjort:

	Antal lotsningar.	Uppburna lotspenningar.
År 1901	1,585	80,517.00 kr.
» 1902	1,406	73,354.00 »
» 1903	1,448	78,217.00 »
» 1904	1,552	78,692.00 »
» 1905	1,335	77,399.50 »

Fyrrättningarna voro vid 1905 års slut till antalet 18. Vid Tjufholmssundet utanför Luleå hafva under perioden 3 nya lysbojar blifvit utlagda och en ny fast fyr uppförd.

C) Post- och telegraf- jämte telefonrättningar. Postanstalterna inom länet utgjordes vid 1905 års slut af 8 postkontor med 2 filialkontor (ingen förändring sedan år 1900) samt 132 poststationer, af hvilka 35 tillkommit under perioden. Medeltalet af hvarje postanstalts område i kvadratkilometer utgjorde vid 1905 års slut 745.65, mot 1,008.40 vid 1900 års utgång. Medeltalet invånare för hvarje postanstalt var 1,058 mot 1,284 vid 1900 års slut.

Oberäknadt de till postanstalterna på järnväg och till ångbåtspostexpeditioner aflämnade försändelser uppgingo enligt Generalpoststyrelsens berättelser de inom länet till postbefordran aflämnade försändelsernas antal och medeltalet försändelser på hvarje invånare till:

År.	Antal försändelser.	Medeltal per invånare.
1901	3,368,831	24
1902	3,702,727	26
1903	3,976,259	28
1904	4,242,464	29
1905	4,429,613	29.5

Poströrelsen inom länet visar sålunda en jämn stegring under perioden.

Inkomster och utgifter åren 1900 och 1905 vid de större postkontoren inom länet med underlydande poststationer äfvensom inbetalda prenumerationsavgifter å tidningar och tidskrifter utgjorde:

	Inkomster, kr.		Utgifter, kr.		Prenumerationsavgifter, kr.	
	År 1900.	År 1905.	År 1900.	År 1905.	År 1900.	År 1905.
Luleå	77,406	91,397	30,136	41,333	12,590	12,445
Gällivare ¹⁾	44,674	73,020	18,330	35,037	11,525	16,730
Boden	43,365	63,969	13,930	34,342	10,049	12,919
Piteå	34,433	33,359	17,018	18,298	8,340	7,693
Haparanda	18,629	20,863	18,094	25,410	3,666	3,258

Telegrafstationerna inom länet hafva under perioden ökat med 1, den i Kiruna. De voro vid periodens slut till antalet 9, däraf 7 af andra klassen med hel dagstjänst, i Luleå, Piteå, Haparanda, Boden, Gällivare, Nederkalix och Kiruna, samt 2 af tredje klassen med inskränkt dagstjänst, i Råneå och Töre.

¹⁾ Omfattar jämväl filialpostkontoren i Malmberget och Kiruna.

Antalet af de vid telegrafstationerna i länets städer taxerade afsända och ankomna telegram utgjorde:

	År 1900.		År 1905.	
	Afsända.	Ankomna.	Afsända.	Ankomna.
Luleå	43,985	35,721	27,115	19,167
Piteå	11,384	9,540	11,096	8,720
Haparanda	9,380	7,946	6,834	5,703

En afsevärd minskning i antalet expedierade telegram har sålunda, åtminstone hvad Luleå och Haparanda stationer beträffar, förekommit under tiden från 1900 till 1905, ett förhållande som dock uppenbarligen beror på den utsträckta användning, telefonen under samma tid vunnit.

Telefonväsendet inom länet har i synnerligen hög grad utvecklats under perioden. Växelstationernas antal var vid periodens slut dubbelt så stort som vid dess början, och antalet apparater har under perioden ökat från omkring 990 till något öfver 1,500. De nyinrättade växelstationerna äro följande: Antnäs, Bredåker, Glommersträsk, Gäddvik, Harads, Håkansön, Jarrhois, Jockmock, Kengis, Kirtik, Kiruna, Korsträsk, Koskats, Morjärv, Murjek, Nautanen, Niemisel, Orrbyn, Pajerim, Pajala, Pello, Smedsbyn, Storsand, Svartlå och Vuollerim.

D) Sjöfart och handel. Länets handelsflotta, redan förut obetydlig, har under perioden ytterligare minskats. Den utgjordes enligt Kommerskollegii berättelser vid periodens ingång af 33 fartyg; däraf 29 ångfartyg och 4 segelfartyg, med en dräktighet af tillsammans 6,962 ton och vid periodens slut af 5 segelfartyg om 170 tons dräktighet och 19 ångfartyg om 3,950 ton eller tillhopa 24 fartyg med en dräktighet af 4,120 ton. Dessa siffror utvisa ökning med 1 segelfartyg samt minskning med 10 ångfartyg, af hvilka 2 med en dräktighet af 2,528 ton förolyckats.

Sjöfarten till och från utrikes orter har under perioden varit rätt liflig. Nedanstående öfersikt utvisar antalet fartyg; som under åren 1901 och 1905 ankommit till eller afgått från de särskilda tullkammardistriktet i länet:

Tullkammardistrikt.	Från utrikes ort ankomna fartyg.		Till utrikes ort afgångna fartyg.	
	Antal.	Ton.	Antal.	Ton.
Haparanda år 1901	278	50,127	319	96,822
» år 1905	246	43,483	310	96,630
Luleå år 1901	382	569,854	430	628,699
» år 1905	324	520,738	376	586,870
Piteå år 1901	38	19,793	64	42,674
» år 1905	49	22,167	89	46,269

I inrikes sjöfart hafva under år 1905 till länets hamnar ankommit 489 segelfartyg och 2,669 ångfartyg och från desamma afgått 483 segelfartyg och 2,574 ångfartyg. Omfattningen af den inrikes sjöfarten under det första och det sista året i perioden åskådliggöres fullständigare af följande tabell:

	Å r 1901.				Å r 1905.			
	Ankomna fartyg.		Afgångna fartyg.		Ankomna fartyg.		Afgångna fartyg.	
	Antal.	Ton.	Antal.	Ton.	Antal.	Ton.	Antal.	Ton.
Haparanda:								
segelfartyg . . .	169	4,502	165	3,345	119	2,622	118	2,363
ångfartyg . . .	586	54,584	529	51,420	516	43,292	517	42,892
Neder-Kalix:								
segelfartyg . . .	22	4,789	19	3,561	34	8,591	33	8,453
ångfartyg . . .	1,028	43,932	1,028	43,932	1,313	129,347	1,308	123,278
Luleå:								
segelfartyg . . .	186	16,237	178	13,407	246	30,750	256	33,996
ångfartyg . . .	491	162,564	448	102,979	531	161,406	496	111,709
Piteå:								
segelfartyg . . .	41	8,106	31	5,411	90	14,463	76	11,140
ångfartyg . . .	264	101,934	230	70,479	309	119,077	253	74,777
Summa	2,787	399,648	2,628	294,534	3,158	509,548	3,057	408,608

	År 1900.	År 1905.
Luleå	75, däraf 20 kvinnor	69, däraf 21 kvinnor
Piteå	21, » 7 »	37, » 14 »
Haparanda . .	25, » 8 »	28, » 10 »
Landsbygden .	402, » 41 »	447, » 47 »

Summa 523, däraf 76 kvinnor 581, däraf 92 kvinnor

Till det hos Konungens Befallningshafvande förda handelsregister hafva under femårsperioden anmälts ej mindre än 525 nya handelsidkare eller i medeltal 105 årligen, hvar emot af 92 anmälts, att de upphört med sin verksamhet. Frånsedt dem, som under perioden råkat i konkurs, torde af de nyanmälda handlandena många aldrig hafva börjat någon rörelse eller ock idkat sådan endast kort tid, utan att anmälan om rörelsens upphörande därefter gjorts till handelsregistret.

Under perioden hafva hos Länsstyrelsen inregistrerats 64 föreningar för ekonomisk verksamhet, däraf 17 byggnadsföreningar, 25 landtmannaföreningar, 7 mejeriföreningar och 15 andra föreningar af skilda slag.

Gårdfarihandel har under åren 1901—1905 med vederbörligt tillstånd idkats af allenast 2 personer. Olaglig sådan bedrifves däremot fortfarande, om ock ej i så stor utsträckning som förut. Under perioden har Konungens Befallningshafvande beviljat tillstånd till i medeltal 12 s. k. realisationer årligen.

Marknaderna inom länet fortfara ju visserligen, men hafva på långt när ej samma betydelse som förut.

Försäljning af brännvin har under perioden på landsbygden ägt rum å 4 ställen, nämligen i Luleå gamla stad, där en med gästgiveriet förbunden utskänkning utöfvats, å Jockmocks kyrkoplats, hvarest minuthandel med brännvin varit inrättad under tiden 1 november 1900—31 oktober 1903 samt å Malmberget och i Gällivare kyrkoby, å hvilka båda ställen utminutering af spritdrycker varit medgifven under tiden 1 november 1902—31 oktober 1905, utminuteringen i Gällivare jämväl i förening med utskänkning.

Efterföljande tabell utvisar försäljningsställes antal samt beloppet af influtna minuterings- och utskänkingsavgifter:

Den debiterade tulluppbörden vid länets tullkammare med underlydande stationer har uppgått till följande belopp:

År.	Haparanda.		Luleå.		Piteå.	
	Tull-avgifter, kr.	Fyr- o. båk-avgifter, kr.	Tull-avgifter, kr.	Fyr- o. båk-avgifter, kr.	Tull-avgifter, kr.	Fyr- o. båk-avgifter, kr.
1901 . .	23,275	24,010	137,090	185,518	8,713	10,737
1902 . .	25,322	28,044	127,659	163,208	13,040	14,012
1903 . .	29,484	22,526	150,413	168,040	5,466	15,301
1904 . .	31,978	21,513	176,244	169,415	5,966	12,158
1905 . .	44,047	21,636	263,904	155,299	5,825	10,772

Länets förnämsta exportartiklar äro liksom förut järnmalm, trävaror och tjära. Under perioden har därjämte börjat utföras något fältspat. Utförelsen af s. k. lappmarksvaror, såsom renkött och renhudar m. m., sker numera mest på järnväg.

Importen består hufvudsakligen af spannmål, malen och omalen, kött, fläsk, potatis, salt, ägg, kaffe och socker samt andra kolonialvaror, maskiner, lysoljor, asfalt, cement, stenkol och koks. En stor del af dessa varor tages numera direkt från utlandet.

Antalet handelsidkare inom länet, däri äfven inberäknade aktiebolag samt registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet, uppgick år 1900 till 523 med en för rörelse uppskattad inkomst af 1,101,782 kronor, samt år 1905 till 581 med en uppskattad inkomst af 1,237,249 kronor. Dessa handelsidkares fördelning å städer och landsbygd framgår af följande öfversikt:

Försäljnings-år. ¹⁾	Antal minuteringsställen.	Antal utskänkingsställen.			Influtna försäljningsavgifter.		
		För helåret.		För kortare tid.	På landet. Kr.	I städerna. Kr.	Summa. Kr.
		På landet.	I städerna.				
1900—01 .	5	1	8	10	16,500	249,168·65	265,668·65
1901—02 .	5	1	8	9	15,750	186,993·05	202,743·05
1902—03 .	6	2	8	10	87,525	163,504·07	251,029·07
1903—04 .	5	2	8	10	74,475	112,819·85	187,294·85
1904—05 .	5	2	8	9	74,025	115,265·65	189,290·65

¹⁾ 1 oktober—30 september eller 1 november—31 oktober.

5. Kameralförhållanden.

Summan af jordeboksmantalet utgjorde vid 1900 års slut 1,101,316 1/2. Vid 1905 års slut utgjorde summan 1,137,975 1/2 enligt tabell 3. Ökningen är, såsom under föregående period, föranledd däraf att hemman och nybyggen ingått i hel eller

half skattskyldighet. I mantalssumman äro icke inräknade de nybyggen, för hvilka vid periodens slut skattskyldighet icke inträd.

Följande tabell L (sid. 40), som upptager uppskattningen

af fastighet och inkomst i hela länet, visar, att uppskattade värdet af fast egendom, hvarför bevillning erlägges, vid periodens slut utgjorde 94,231,200 kronor. Vid den föregående periodens slut var värdet 75,018,200 kronor. Ökningen under perioden utgjorde således 19,213,000 kronor. Under nästföregående period var densamma 24,626,390 kronor. Den uppskattade inkomsten af kapital och arbete inom länet utgjorde vid 1905 års utgång 22,297,497 kronor; vid 1900 års slut utgjorde den 17,154,448 kronor, hvadan den taxerade inkomsten under sista perioden ökats med 5,143,049 kronor.

Egendom af fideikommissnatur finnes ej i länet.

Tabell 5 upptager egendom, tillhörande inhemskt aktiebolag år 1905. Dessa egendomar utgjorde vid sistnämnda års slut 278,13840 mantal förutom 146 utjordar och dylik i mantal ej satt jord samt 182 verk och inrättningar. Taxeringsvärdet därpå var vid periodens slut 23,063,500 kronor. Vid 1900 års utgång var samma värde 14,968,100 kronor, hvadan det under perioden ökats med 8,095,400 kronor. Ökningen af mantalet utgjorde 32,85577 mantal.

Tabell 6 redogör för egendom, tillhörande främmande maktens undersåtar, och inhämtas däraf, att dem tillhörande mantalssatt jord minskats från 2,0006 till 1,8397 mantal. Taxeringsvärdet å ifrågavarande egendom utgjorde vid periodens slut 147,700 kronor mot 200,300 kronor vid slutet af föregående period. Det har under denna period således minskats med 52,600 kronor.

Öfver kronohemman och nybyggen samt delar däraf, som omförs eller lösts till skattenatur, lämnas uppgifter i tabell M. Af dessa hemman och nybyggen hafva 22 brukningsdelar öfvergått till skattenatur med full dispositionsrätt till skogen för ägarne. De återstående äro antingen belägna i lappmarken, där dispositionen till skogen enligt lag är inskränkt, eller hafva i anseende till försummelser i afseende å åboskyldigheternas fullgörande genom särskilda beslut öfvergått till skatte med för ägarne inskränkt rätt att disponera skogen.

Efter fullgjorda skyldigheter i fråga om bebyggande och mot erläggande af bestämd köpeskilling samt det fastställda värdet å växande skog hafva salubref af Kungl. Maj:ts Befallningshafvande under perioden utfärdats å följande antal tomter inom planlagda områden på kronomark vid järnvägsstationer inom länet, nämligen 5 tomter vid Lång-

träsk station, 2 vid Storsunds station, båda i Piteå socken, samt 8 vid Murjeks station i Jockmocks socken.

I följd af vid ekonomiska besiktningar befunna försummelser i fråga om byggnad och häfd har ett flertal åbor tilldelats varningar att sina åboskyldigheter fullgöra. En åbo har i följd af eftersatta odlingsskyldigheter från åboskapet vräkts, och är nybygget enligt Kungl. Maj:ts beslut sedermera utlagdt till kronoparken.

För de jordafsöndringar, å hvilka under perioden fastställelse meddelats, redogöres i följande öfversikt:

	Antal.	Ägovidd i hektar.
År 1901	295	1,780,865
» 1902	324	1,225,217
» 1903	232	569,097
» 1904	265	698,391
» 1905	354	1,079,742
Summa	1,470	5,352,812

Antalet jordafsöndringar var under föregående period 1,211 eller 259 färre, och den afsöndrade ägovidden 2,638,756 hektar, således 2,714,056 hektar mindre än under denna period.

Uppbörderna i ränteriet af landstingsmedel uppgick år 1901 till 68,499,10 kr., år 1902 till 81,511,71 kr., år 1903 till

Tab. M. Till skatte omförda eller försälda hemman och nybyggen i Norrbottens län åren 1901—1905.

År.	Mot lösen.		Utan lösen efter fullgjorda åboskyldigheter.		Summa.	
	Antal. ¹⁾	Mantal.	Antal. ¹⁾	Mantal.	Antal. ¹⁾	Mantal.
1901	1	$\frac{6}{128}$	34	$5\frac{329}{84}$	35	$5\frac{1}{8}$
1902	2	$\frac{19}{128}$	45	$7\frac{151}{560}$	47	$7\frac{231}{560}$
1903	3	$\frac{57}{128}$	33	$5\frac{49}{112}$	36	$5\frac{113}{112}$
1904	—	—	27	$5\frac{29}{84}$	27	$5\frac{29}{84}$
1905	—	—	48	$5\frac{91}{6}$	48	$5\frac{91}{6}$
Summa	6	$\frac{81}{128}$	187	$29\frac{277}{280}$	193	$30\frac{43}{80}$

¹⁾ Meddelade resolutioner. Af antalet sådana äro 22 angående brukningsdelar med full dispositionsrätt till skogen för ägarne.

Tab. L.

Taxering af fast egendom och af inkomst i Norrbottens län åren 1901—1905.

År.	Värde å fast egendom, för hvilken bevillning erlägges.			Värde å fast egendom, för hvilken bevillning ej erlägges.			U p p s k a t t a d i n k o m s t.			
	Jordbruksfastighet.	Annan fastighet.	Summa.	Tillhörig staten.	Tillhörig kommuner m. fl.	Summa.	Af kapital.	Af tjänst eller pension.	Af rörelse, yrke ell. eljest.	Summa.
1901	48,184,400	30,153,200	78,337,600	27,072,100	4,148,800	31,220,900	486,635	6,173,158	11,863,439	18,523,232
1902	48,054,700	33,341,300	81,396,000	27,280,000	5,113,400	32,393,400	478,976	6,968,713	10,886,932	18,334,621
1903	57,413,200	36,035,700	93,448,900	31,926,600	5,552,400	37,479,000	497,729	8,069,566	10,113,036	18,680,331
1904	57,458,600	36,789,200	94,247,800	31,943,200	5,821,300	37,764,500	475,963	8,578,681	10,124,924	19,179,568
1905	57,585,100	36,646,100	94,231,200	34,002,900	6,136,200	40,139,100	451,892	9,599,891	12,245,714	22,297,497

77,884.75 kr., 1904 till 94,100.52 kr. och år 1905 till 107,109.60 kronor.

Landstingsskatten utdebiterades under nämnda tid med följande belopp, i öre, på hvarje bevillningskrona:

	Jordbruks- fastighet.	Annan fastighet.	Inkomst.
År 1901	75—99	33—57	26—47
» 1902	77—101	32—56	26—46
» 1903	68—114	24—70	24—70
» 1904	65—140	27—102	24—95
» 1905	64—128	20—84	20—84

Skatten har jämväl under denna period utdebiterats till olika belopp inom särskilda grupper af kommuner inom länet, hufvudsakligen med anledning af den antagna debiteringsgrunden för länets bidrag till norra stambanan, och angifva de här ofvan intagna siffror den lägsta och högsta debiteringen, som för någon kommun ägt rum.

Prisen på spannmål, bättre hö och dagsverken vid markegångssättningarna angifvas i följande tabell:

	År 1901. Kronor.	År 1902. Kronor.	År 1903. Kronor.	År 1904. Kronor.	År 1905. Kronor.
Råg, per hl.	10 00	10 50	9 92	9 88	9 96
Korn, »	9 25	10 50	9 88	9 76	9 58
Bättre hö, per dt.	7 42	8 25	6 92	6 95	6 45
Drängdagsverke, sommartid	3 46	3 12	3 08	2 92	3 00
» , vintertid	2 12	1 92	1 86	1 75	1 79
Kvinnodagsverke, sommartid	2 00	1 83	1 80	1 80	1 80
» , vintertid	1 42	1 29	1 27	1 29	1 33
Dagsverke med häst och karl, som- martid	6 08	5 37	5 42	5 46	5 62
» » » » » , vin- tertids	4 50	4 21	4 17	4 17	4 17

Vakansafgiften för hel soldatrote uppgick år 1901 till 130 kr. 48 öre, år 1902 till 134 kr. 14 öre, år 1903 till 127 kr. 90 öre och år 1904 till 127 kr. 82 öre, hvarefter sådan afgift upphört.

6. Politi.

A) Undervisningsväsendet. Folkundervisningen. Efter följande tabell N (sid. 42) utvisar antalet skolor af skilda slag vid slutet af år 1905.

Af denna tabell, jämförd med de i senast afigna berättelse lämnade uppgifter, framgår, att antalet egentliga folkskolor under perioden ökats från 90 till 115 samt antalet mindre folkskolor och småskolor från 319 till 384. Antalet fasta folkskolor, som vid periodens början utgjorde 79, hade vid dess slut ökats till 102; de fasta småskolornas och mindre folkskolornas antal har under perioden ökats från 151 till 220 samt skolhusens antal från 200 till 285.

Såsom i tidigare afigna berättelser anmärkts, finnas inom länets finsktalande socknar åtskilliga af statsverket inrättade folkskolor med svenska till undervisningsspråk. Med dessa skolor har man afsett dels att lämna den svenska delen af gränsbefolkningen ett stöd för bevarandet af svenskt språk och svensk odling, dels att bereda den finska befolkningen tillfälle att lära sig fäderneslandets språk. Vid periodens början funnos dylika skolor inrättade: inom Neder-Torneå socken i Nickala, Sävis och Mattila; inom Karl Gustafs socken i Lappträsk, Kukkola och Korpikylä; inom Hietaniemi socken i Kukasjärvi och Niemis; inom Öfver-Torneå socken i Turtola, Jänkisjärvi, Matarengi och Kuivakangas; inom Korpilombolo socken i Teurajärvi, Narken och Jerijärvi; inom Pajala socken i Kengis och Muonionalusta; inom Gällivare socken i Soutojärvi-Granhult, Mäntyvara-Yrtivara, Palohuornas-Leipojärvi, Liikavara-Dockas, Sammako, Satter-Purnu och Vetasjärvi-Käöntöjärvi. Under perioden hafva ytterligare tillkommit följande skolor: en i Svappavara by af Juckasjärvi socken enligt nådigt bref den 27 april 1900, en i Jocks by af Öfver-Kalix socken enligt nådigt bref den 30 maj 1902 samt en i Pello och en i Öfre Kuivakangas af Öfver-Torneå socken enligt nådigt bref den 7 april 1905. De båda sistnämnda hade dock ej hunnit träda i verksamhet vid periodens slut.

Storleken af det lönetillskott, som under perioden utbetalts från härvarande ränteri åt lärare och lärarinnor vid folkskolor och småskolor i länet, framgår af följande tabell:

År.	Examinerade lärare och lärarinnor.				Biträdande lärare och lärarinnor.		Småskolelärare och lärarinnor.		Summa lönetillskott. Kronor.
	Ordinarie.		Icke ordinarie.		Antal.	Lönetillskott. Kronor.	Antal.	Lönetillskott ¹⁾ Kronor.	
	Antal.	Lönetillskott. Kronor.	Antal.	Lönetillskott. Kronor.					
1901 . .	71	38,963	21	9,263	7	1,500	324	67,271	116,997
1902 . .	79	43,233	31	11,524	13	2,462	365	72,528	129,947
1903 . .	79	44,133	33	13,900	12	2,600	387	78,236	138,869
1904 . .	85	45,944	39	16,705	13	2,373	407	82,328	147,350
1905 . .	89	50,333	42	17,337	16	4,033	415	99,312	171,015
Summa	403	222,606	166	68,729	61	13,168	1,898	399,675	704,178

Enligt bestämmelse i nådigt bref den 28 juni 1895 var länet under åren 1901—1904 indeladt i två folkskoleinspektionsdistrikt, det ena omfattande de finsktalande församlingarna, det andra de svensktalande. Genom nådiga brefvet den 11 november 1904 bestämdes emellertid, att länet skulle från och med år 1905 delas i tre inspektionsområden, ett omfattande Gällivare, Juckasjärvi och Karesuando pastorat, ett bestående af Neder-Torneå, Karl Gustafs, Hietaniemi, Öfver-Torneå och Pajala pastorat samt det tredje återstående delen af länet.

De uti tidigare afigna femårsberättelser omförmälda tre seminarier för utbildande af lärare och lärarinnor vid småskolor eller mindre folkskolor hafva varit i verksamhet jämväl under den nu gångna perioden. Därjämte har, då behovet af ännu ett småskolelärareseminarium allt mer

¹⁾ I dessa summor ingå äfven lönetillskott för lärare och lärarinnor vid mindre folkskolor.

gjort sig gällande, länets landsting år 1902 fattat beslut om inrättande af ett nytt seminarium, som tillsvidare förlägs till Töre.

Landstingsseminariet i Ojebyn har från och med höstterminen 1901 erhållit egen för ändamålet uppförd lokal, hvartill en grundplåt af 10,000 kronor lämnats af enskild person. Byggnaden är brandförsäkrad för 30,000 kronor. Lärokursen är numera endast tvåårig. Lärarepersonalen har tillökats med en särskild lärarinna för öfningsskolan. Antalet lärare och lärarinnor, som utgått från seminariet, har utgjort:

År 1901	3 lärare,	16 lärarinnor
» 1902	3 »	22 »
» 1903	2 »	24 »
» 1904	2 »	17 »
» 1905	—	23 »

Summa 10 lärare, 102 lärarinnor.

Stipendier och resebidrag till eleverna hafva årligen af landstingsmedel utdelats till ett sammanlagdt belopp af 2,500 kronor. Därjämte har hvarje år från och med 1903 utdelats räntan å en genom enskild gifvare tillkommen stipendiefond af 500 kronor.

Landstingsseminariet i Töre började sin verksamhet den 1 septemler 1903 och har sedan dess fortgått med en årlig undervisningstid af åtta månader. Lärokursen vid seminariet är tvåårig. Med undantag af första arbetsåret, läsåret 1903—04, hafva samtidigt två klasser undervisats. Sedan början af höstterminen 1904 har med seminariet varit förenad en öfningsskola, bestående af en tvåklassig småskola med 12 barn. Lärarepersonalen utgöres af en föreståndarinna, en biträdande lärarinna och en öfningsskollärarinna. Under tiden till 1905 års slut hafva inalles 56 elever åtnjutit undervisning vid seminariet, däraf 6 manliga. Den 5 och 6 juni 1905 förrättades afgangsexamen första gången vid seminariet, och utexaminerades då samtliga 17 elever i andra klassen, flertalet med mycket goda vitsord. Af landstingsmedel hafva i stipendier och resebidrag till eleverna utdelats ett sammanlagdt belopp af 2,664 kronor.

Beträffande det af statsverket inrättade seminariet i Haparanda, som har till ändamål att utbilda lärare och lärarinnor vid småskolor i de finsktalande församlingarne, har under perioden i dess organisation den ändring vidtagits, att vid seminariets öfningsskola år 1902 inrättats en folkskoleafdelning, hvadan läroanstalten sedan nämnda tid omfattar tre seminarieklaser och en öfningsskola, bestående af en tvåklassig småskola och en fyrklassig folkskola. Genom den sålunda vidtagna anordningen äro de elever, som utgå från Haparanda seminarium, fullt kompetenta att sköta äfven mindre folkskolor och kunna vid behof med fördel användas såsom vikarier vid folkskolor. Åt finska språket ägnas numera endast en timme i veckan i hvarje seminarieklaser. Under perioden 1901—05 hafva 64 elever undergått afgangsexamen (under föregående period utexaminerades 37). Af dessa hafva sju fortsatt sina studier vid Härnösands eller Umeå seminarium. De öfriga hafva anställts vid småskolor eller mindre folkskolor. En och annan har

ock vikarierat vid folkskolor. Elevernas antal under höstterminerna af periodens särskilda år har utgjort:

År 1901	3 manliga,	39 kvinnliga
» 1902	4 »	41 »
» 1903	8 »	39 »
» 1904	10 »	43 »
» 1905	7 »	50 »

Från och med läsåret 1905—06 åtnjuter elev i seminariets tredje klass stipendium till ett belopp af högst 250 kronor. I klasserna I och II är högsta stipendiebeloppet fortfarande 200 kronor för läsår.

Det af staten genom nådigt bref den 21 maj 1875 för utbildande af lärare och lärarinnor vid lappska småskolor

Tab. N. Antal skolor i Norrbottens län vid 1905 års slut.

Församling.	Antal folkskolor.			Antal mindre folkskolor och småskolor. ¹⁾			Högsta antal rotar för flyttande.		Antal skolhus.
	Fasta.	flyttande.	Summa.	Fasta.	flyttande.	Summa.	Folkskolor.	Andra skolor.	
Piteå stadsförsamling . . .	1	—	1	2	—	2	—	—	3
Piteå landsförsamling . . .	7	—	7	45	10	55	—	2	42
Älfsby	2	—	2	6	9	15	—	3	8
Luleå stadsförsamling . . .	2	—	2	4	—	4	—	—	3
Neder-Luleå	7	—	7	35	8	43	—	2	34
Öfver-Luleå	7	1	8	16	9	25	2	2	39
Edefors	4	—	4	3	6	9	—	3	9
Rånå	5	1	6	9	13	22	—	2	18
Neder-Kalix	6	—	6	32	11	43	—	2	24
Öfver-Kalix	⁹⁾ 4	—	4	6	9	15	—	3	8
Haparanda	1	—	1	3	—	3	—	—	1
Neder-Torneå	²⁾ 6	—	6	7	2	9	—	2	5
Karl Gustaf	²⁾ 4	—	4	5	2	7	—	2	4
Hietaniemi	³⁾ 3	—	3	4	3	7	—	2	1
Öfver-Torneå	⁴⁾ 6	—	6	5	2	7	—	3	6
Korpilombolo	²⁾ 4	—	4	2	4	6	—	4	3
Tärendö	1	—	1	3	2	5	—	2	3
Pajala	⁵⁾ 5	—	5	12	8	20	1	2	5
Arjeplog	⁵⁾ 2	3	5	⁶⁾ 4	⁷⁾ 12	16	3	3	2
Arvidsjaur	4	—	4	2	14	16	—	3	8
Jockmock med Kvickjock . .	⁸⁾ 7	⁹⁾ 2	9	6	16	22	2	3	¹⁰⁾ 20
Gällivare	⁹⁾ 9	¹¹⁾ 6	15	2	13	15	2	3	24
Juckusjärvi	¹²⁾ 4	—	4	5	¹³⁾ 8	13	—	2	12
Enontekis	1	—	1	¹⁴⁾ 2	¹⁵⁾ 3	5	—	2	3
Hela länet	102	13	115	220	164	384	3	4	285

¹⁾ Endast ett högst ringa antal af de i denna kolumn upptagna skolor äro egentliga småskolor. Det vida öfvervägande antalet utgöres af s. k. mindre folkskolor, de flesta förbundna med småskolor och delvis föga höjande sig öfver de sistnämnda. — ²⁾ Däraf 3 statsskolor. — ³⁾ Däraf 2 statens. — ⁴⁾ Däraf 4 statens. — ⁵⁾ Statens lappfolkskola och Svenska missionsällskapets missionsskola. — ⁶⁾ Däraf 1 statens kateketskola. — ⁷⁾ Däraf 5 statens kateketskolor. — ⁸⁾ Här inräknas statens lappska folkskola i Vajkijaur samt seminariets i Murjek öfningsskola. — ⁹⁾ Däraf 1 statens. — ¹⁰⁾ Här inräknade 4 af staten byggda eller förhyrda skolhus. — ¹¹⁾ Statens, däraf 1 lappfolkskola. — ¹²⁾ Däraf 1 statens samt 1 i Lönnavara, hvilken senare underhålles af enskild förening. — ¹³⁾ Däraf 2 kateketskolor. — ¹⁴⁾ Däraf 1 enskild skola (Femöresföreningens barnhem). — ¹⁵⁾ Däraf 2 bekostade af Lappmarks ecklesiastikverk.

inrättade seminarium vid Mattisudden i Jockmocks socken blef under hösten 1904 förflyttadt till Murjeks järnvägsstation, där nya lokaler blifvit för detsamma uppförda på statsverkets bekostnad. Seminariets lokaler utgöras af tvenne byggnader, den ena inrymmande lärosalar och bostad för föreståndaren, den andra utgörande bostadshus för eleverna. Ny uppsättning af möbler och inventarier har anskaffats i samband med inflyttningen i de nya lokalerna. Under perioden hafva i seminariet intagits 132 nya elever, och 55 hafva under samma tid utexaminerats. Vid början af läsåret 1901 var elevernas antal 29 och vid samma tid 1905 var antalet 63.

Högre allmänna läroverket i Luleå, som är fullständigt å såväl humanistiska som reallinjen, hade vårterminen 1901 ett lärjungeantal af 211. Höstterminen 1905 uppgick antalet lärjungar till 263, däraf å gemensamma linjen 161, å reallinjen 68 och å latinlinjen 34. Lärarnes antal utgjordes vid periodens slut af 7 lektorer, rektor inberäknad, 8 adjunkter, 2 extra lärare och 3 öfningslärare. Till följd af lärjungeantalets tillväxt har det gamla, i början af 1860-talet uppförda läroverkshuset länge visat sig vara alldeles otillräckligt. Redan under nästföregående femårsperiod vidtogos därför förberedande åtgärder för uppförande af ny läroverksbyggnad, men ännu vid 1905 års slut hade byggnadsfrågan ej vunnit sin slutliga lösning. Emellertid finnes grundad anledning antaga, att arbetet med den nya läroverksbyggnadens uppförande skall kunna påbörjas inom den närmaste framtiden.

Piteå allmänna läroverk har på grund af föreskriften i Kungl. Maj:ts nådiga bref den 23 juni 1905 under perioden ombildats till en sexklassig *samskola*. Lärjungarnes antal, som vårterminen 1901 utgjorde allenast 58, uppgick höstterminen 1905 till 100, däraf i samskoleklassen 32. Undervisningen vid samskolan har bestridts af 5 ämneslärare, rektor inberäknad, 1 ämneslärarinna och 3 öfningslärare.

Jämväl Haparanda läroverk har under perioden ombildats till sexklassig *samskola*, i det att enligt nådigt bref den 2 juni 1905 de tre lägsta klasserna från och med läsåret 1905—06 förändrats till samskoleklasser. Vid samskolan voro höstterminen 1905 anställda 4 lärare, rektor inberäknad, 2 lärarinnor och 3 öfningslärare. Lärjungarnes antal uppgick vid periodens slut till 63.

Elementarläroverket för flickor i Luleå, som höstterminen 1900 hade 149 elever, har under den nu gångna perioden varit stadt i jämn utveckling. Lärjungarnas antal höstterminen 1905 utgjorde 171, däraf 44 tillhörde den förberedande afdelningen eller småskolan och 127 den egentliga elementarskolan. Af dessa hafva 18 åtnjutit kostnadsfri undervisning. I statsanslag har läroverket åtnjutit 2,250 kronor årligen under åren 1901 och 1902 samt 4,150 kronor under hvar och ett af åren 1903—1905. Vid läroverket voro höstterminen 1905 anställda 10 lärarinnor och 6 lärare, däraf 3 öfningslärare.

Läroverket för flickor i Piteå har jämväl under den nu gångna perioden varit i verksamhet. Lärjungeantalet var 116 höstterminen 1905. Däremot har flickskolans i Haparanda verksamhet upphört, sedan allmänna läroverket därstädes ombildats till *samskola*.

I Neder-Kalix finnes en *privat samskola*, som för sin verksamhet åtnjuter anslag af Landstinget med 500 kronor årligen. Skolan hade höstterminen 1905 ett elevantal af 63, däraf 52 i elementarklasserna och 16 i småskoleafdelningen. Under år 1905 hafva vidare inrättats privata samskolor i Boden och Malmberget. Vid den förra undervisades höstterminen 1905 28 elever, fördelade i två klasser, och vid Malmbergets samskola 52. Skolan i Boden åtnjuter af municipalsamhället ett anslag af 1,500 kronor.

Tekniska skolan i Luleå, grundad år 1892, har varit i verksamhet äfven under nu ifrågavarande period. Undervisningen har omfattat ämnena linearritning samt byggnads- och maskinritning, frihandsteckning, aritmetik, algebra och geometri, välskrifning, modersmålet, engelska, bokföring, metallslöjd, sång och målning. Därjämte hafva, utom skolans egentliga plan, anordnats tillsammans 9 väf-kurser, hvardera om sex veckor, med inalles 42 elever. Under 1901 års vårtermin uppgick elevernas antal till 93, däraf 76 manliga och 17 kvinnliga, och under 1905 års hösttermin till 111, däraf 71 manliga och 40 kvinnliga. Medeltalet i yrke anställda har utgjort ungefär 50 %. Skolans utgifter belöpte sig under sistnämnda år till 4,230 kr. 55 öre. Samma år uppbar skolan i elevavgifter 596 kr., i statsanslag 2,000 kr., af Luleå stad 1,500 kr., af Landstinget 1,000 kr. samt af Luleå fabriks- och handtverksförening 50 kr.

Tekniska aftonskolan i Boden, som utgör en afdelning af Bodens föreläsningsförening, började sin verksamhet år 1902. Undervisning har lämnats i följande ämnen: svenska, engelska, välskrifning, ritning, bokföring, räkning och algebra. Medeltalet elever under hvarje termin har varit 60.

Föreläsningskurser, hufvudsakligen afsedda för arbetareklassen, hafva under perioden varit anordnade i Luleå, Piteå, Boden, Gällivare-Malmberget, Kiruna, Öfver-Torneå, Neder-Kalix och Arvidsjaur. Bidrag af statsmedel till föreläsningsföreningarna hafva utgått med olika belopp, växlande mellan 250 och 800 kronor.

Angående de två folkhögskolornas verksamhet inom länet har en kortfattad redogörelse lämnats här ofvan i sammanhang med berättelser angående jordbruksnäringen.

Norrbottens läns arbetsstugor på landsbygden. Under vintern 1902—03, då, såsom förut i denna berättelse närmare omförmälts, en rätt allmän nöd rådde i de mera aflägsna socknarne i länet, inrättades på enskildt initiativ i åtta af dessa socknar s. k. arbetsstugor med särskild uppgift att taga om hand barnen i de fattigaste och från den allmänna samfärdseln mest afskilda hemmen. Dessa arbetsstugor förlades till fyra lappmarkssocknar, nämligen Arvidsjaur, Arjeplog, Jockmock och Gällivare, samt till fyra socknar i finnbygden, Öfver-Torneå (i Pello), Korpilombolo, Pajala och Tärendö. I alla arbetsstugorna, utom i den i Gällivare, mottogos barnen till inlogering, och lämnades dem sålunda husrum och närande kost samt i mån af behof äfven beklädnad, hvarförutom barnen höllos till skolgång i skola å platsen och i arbetsstugan erhöles undervisning i nyttiga handslöjder. Arbetsstugan i Gällivare däremot anordnades endast för utspisning och slöjdundervisning. Un-

der år 1903 och förra hälften af år 1904, första tiden af arbetsstugornas verksamhet, kunde på detta sätt beredas den bästa hjälp och omvårdnad åt inemot tillhoppa 500 barn, alla tillhörande de af nöden mest hemsökta familjerna i obygderna. De betydande kostnaderna bestredos af enskildes till arbetsstugorna skänkta gåfvor och delvis af de rikligt inströmmande allmänna nödhjälpsmedlen. Organisationen och ledningen af verksamheten ombesörjdes af en för ändamålet konstituerad centralstyrelse, bestående af undertecknad landslöfding, fru Fanny Bergström, samt lektorn, numera rektorn Carl Svedelius. Under centralstyrelsen lydte lokalstyrelser, tillsatta en för hvarje arbetsstuga och sammansatta af några för saken intresserade och för uppdraget lämpliga personer i respektive orter. Såsom föreståndarinnor och lärare i slöjd anställdes af centralstyrelsen de bästa krafter, som stodo att erhålla. Den ekonomiska förvaltningen ställdes redan från början under inseeende af Konungens Befallningshafvande.

Då emellertid jämväl under år med bättre skörd fatigdom och brist nästan ständigt, och särskildt under vintern, råder i många nybyggare- och backstugusittarehem uti ifrågavarande socknar, och den allmänna offervilligheten icke tröttnade att lämna sina gifmilda gåfvor till arbetsstugorna, har dessas i begynnelsen tillfälliga verksamhet fortfarande hållits vid makt till obestriddigt och stort gagn för länets befolkning i de aflägsnare trakterna. Antalet i desamma mottagna barn måste likväl förminska till omkring 250 årligen, dels med hänsyn till nödens aftagande och dels till svårigheten att bereda rum och tillsyn åt en så stor mängd barn, som till en början ansetts nödigt omhändertaga, samt äfven af ekonomiska skäl.

Om sålunda verksamheten härutinnan af naturliga orsaker minskat i omfattning, kan den däremot i andra afseenden med fog påstås hafva väsentligen vuxit i betydelse. Arbetsstugorna hafva nämligen visat sig hafva en stor folkuppfostrande uppgift. Detta framgår tydligt ej mindre vid betraktande af de säregna förhållanden, under hvilka de äro satta att verka, än äfven af de resultat deras verksamhet redan hunnit utvisa.

I de afstängda nordliga trakter, hvarom här är fråga, har den vidt kringspredda befolkningen sedan århundraden tillbaka lefvat ett lif för sig, oftast prägladt af umbäranden, okunnighet, slöhet och hemmens vanvård. Härtill kommer, att en stor del af denna befolkning, eller närmare bestämdt inemot 25,000 personer, talar ett främmande tungomål, finskan, som länge, i stället för att tillbakaträngas, gjorde allt större intrång på svenskt område. Under senare tid hafva emellertid de nya kommunikationslederna samt industriens uppblomstring röjt väg för kulturen äfven här uppe. Med stora uppoffringar af staten, kommunerna och enskilde fortgår nu ett kraftigt och framgångsrikt upplysnings- och försvenskingsarbete inom Norrbottens lappmark och finnbygd i syfte att i möjligaste mån höja befolkningen i allmän hyfsning, arbetsförmåga och förvärfskunnighet samt, hvad finnbygden angår, i kunskap i riksspråket.

I detta arbete, som likväl af lätt insedda skäl ingalunda kan vinna några hastiga och lätta segrar, taga arbetsstu-

gorna en synnerligen värdefull, ehuru väl till följd af bristande tillgångar ännu skäligen begränsad del. Ett särskildt betydelsefullt gagn utträta arbetsstugorna därigenom, att i desamma i regel intagas barn från de mest aflägsna byarne och lägenheterna, hvarest tillfälle till skolgång icke kan beredas. I arbetsstugorna hållas nämligen, såsom förut nämnts, alla barnen till skolgång under hela läsåret.

Om än sålunda arbetsstugornas uppgift att lindra en kronisk nöd i allt väsentligt kvarstår såsom synnerligen behjärtansvärd, torde emellertid, såsom förhållandena nu gestalta sig, en icke mindre uppmärksamhet böra fästas vid deras nu utrönta förmåga att tjäna den efterblifna ungdomens och därigenom äfven befolkningens upptryckning, upplysning och försvenskning. Arbetsstugorna kunna nämligen i detta afseende med fullt fog sägas befrämja ett verkligt statsintresse.

Antalet barn, särskildt finsktalande sådana, som varit i arbetsstugorna intagna från början af år 1903 till slutet af arbetsåret 1905—06, samt deras fördelning på de särskilda åtta arbetsstugorna framgår af följande tabell:

Arbetsstuga.	År 1903—04. ¹⁾		År 1904—05.		År 1905—06.		Samtliga år.		
	Svensktalande.	Finsktalande.	Svensktalande.	Finsktalande.	Svensktalande.	Finsktalande.	Svensktalande.	Finsktalande.	Summa barn.
Arvidsjaurs . . .	59	—	34	—	25	—	118	—	118
Arjeplogs . . .	42	—	20	—	20	—	82	—	82
Jockmocks . . .	41	—	35	—	26	—	102	—	102
Gällivare . . .	20	68	5	40	6	40	31	148	179
Pajala . . .	12	42	—	25	—	25	12	92	104
Tärendö . . .	4	49	—	33	—	28	4	110	114
Korpilombolo . . .	46	30	9	27	—	30	55	87	142
Pello . . .	10	65	—	33	—	30	10	128	138
Summa	234	254	103	153	77	153	²⁾ 414	²⁾ 565	²⁾ 979

Arbetsstugornas ekonomiska förhållanden utvisas af nedanstående utdrag af räkenskaperna:

År 1903—04.					
Inkomster.				Utgifter.	
Gåfvomedel . . .	80,876 04			Aflöningar . . .	10,248 05
Understöd af kommunerna . . .	1,070 80	81,946 84		Bespisning . . .	18,395 06
Räntemedel . . .		857 72		Hyseskostnader . . .	843 92
Försälda slöjdalster		1,755 02		Ved och lyse . . .	812 12
				Materialier . . .	1,605 63
				Inventarier . . .	1,259 35
				Div. omkostnader	8,571 64
				Behållning till 1904—05 . . .	42,823 81
Kronor		84,559 58		Kronor	84,559 58

¹⁾ Siffrorna för året 1903—04 äro icke fullt exakta, enär någon statistik icke finnes för värterminen 1903, då arbetsstugorna organiserades. — ²⁾ Slutsumman af barn, som varit intagna i arbetsstugorna, utvisar icke antalet individer, som kommit i åtnjutande af denna förmån, i det att flertalet af barnen få kvarstanna mer än två terminer. En sådan anordning har visat sig nödig ur flera synpunkter, ej minst ur uppfostrans.

År 1904—05.				Utgifter.	
Inkomster.				Utgifter.	
Behållning från 1903—04 . . .		42,823	81	Allöningar . . .	6,134 90
Gåfvomedel . . .	38,839 66			Bespisning . . .	10,399 37
Understöd af kommunerna . . .	3,590 41	42,430	07	Hyseskostnader . . .	1,465 —
Räntemedel . . .		1,498	66	Ved och lyse . . .	1,839 07
Försålda slöjdalster		1,563	85	Materialier . . .	1,430 65
				Div. omkostnader	1,839 80
				Behållning till 1905—06 . . .	23,108 79
Kronor		88,316	39	Kronor	65,207 60
År 1905—06.				Utgifter.	
Inkomster.				Utgifter.	
Behållning från 1904—05 . . .		65,207	60	Allöningar . . .	6,427 70
Gåfvomedel . . .	20,715 83			Bespisning . . .	9,201 77
Understöd af kommunerna . . .	6,011 13			Hyseskostnader . . .	1,727 60
Räntemedel . . .	4,066 94			Ved och lyse . . .	1,570 39
Försålda slöjdalster	1,454 03			Materialier . . .	1,810 75
Pello arbetsstugas byggnadsräkning	2,850 —			Inventarier . . .	424 83
Inbetalt å skuld	1,112 15	36,210	08	Div. omkostnader	2,117 21
				Behållning till 1906—07 . . .	23,280 25
Kronor		101,417	68	Kronor	78,137 43

Arbetsstugornas behållning till arbetsåret 1906—07 specificeras sålunda:

Behållning från 1905—06.			
Kontant i bank inestående	11,975	41	
Do vid arbetsstugorna	1,898	57	13,873 98
<i>Insatta medel å depositionsräkning.</i>			
H. M. Konungens fond	5,000	—	
Arbetsstugornas fond	18,000	—	
L. J. Hiertas minne fond	1,500	—	
Damkommitténs fond	12,089	92	
Arbetsstugornas 1905 års fond	16,193	08	52,783 —
Utestående fordringar af div. firmor			799 13
Värde af kvarvarande matvaror			1,173 10
Do af inventarierna			5,046 64
Do af ej använd material			327 48
Do af ej försålda slöjdalster			1,100 75
Do af förfärdigade kvarvarande kläder			183 35
För Pello arbetsstugubyggnad ej ännu använda medel			2,850 —
Kronor			78,137 43

Förestående sammandrag utvisar, att vid sista arbets- och räkenskapsårets slut den 1 juli 1906 arbetsstugornas ekonomi visserligen icke ställde sig ogynnsam. Behållningen utgjorde nämligen 78,137 kr. 43 öre, däraf inestående på deposition i allmän bankinrättning 52,783 kr., utgörande fonderade medel, däraf endast den årliga räntan får användas, samt å upp- och afskrifningsräkning 13,873 kr. 98 öre. Åter-

stående tillgångarna voro i penningar värderade matvaror och material, inventarier, kläder och slöjdalster m. m. Såsom inkomster under sista räkenskapsåret hafva bokförts tillhoppa 36,210 kr. 8 öre, däraf inbetalade fordringar 1,112 kr. 15 öre, uppburna räntor 4,066 kr. 94 öre, genom försäljning af slöjdalster influtna medel 1,454 kr. 3 öre, af enskilda personer skänkta medel 20,157 kr. 43 öre, bidrag af kommunerna 6,011 kr. 13 öre, vinst af nyårsannonsering 558 kr. 40 öre samt insamlade särskilda bidrag till uppförande af en arbetsstugubyggnad i Pello 2,850 kr.

De af kommunerna lämnade bidrag utgöras till en del af anslag in natura, såsom lokal, ved och lyse, hvilka anslag efter ortens pris värderats i penningar. Skänkta klädespersedlar ingå icke annat än undantagsvis i räkenskaperna och då såsom uppvärderade inventarier och förbrukningsartiklar.

Utdraget af räkenskaperna utmärker tillika, att äfven om gåfvomedlen icke minskats i den omfattning, att någon inskränkning af arbetsstugornas verksamhet ännu behöft ifrågasättas, sådan minskning i tillflödet af penninggåfvor likväl gjort sig gällande, att nödvändigheten af dylik inskränkning visserligen icke bör anses utesluten, utan fastmera kan komma att i en måhända rätt nära framtid inträda till stor och ytterst beklaglig skada för folkuppfost- ran i länets aflägsnare orter. Inkomsten af gåfvomedel m. m. utgjorde nämligen för tiden 1/1 1903—1/1 1904 84,559 58 kr., för arbetsåret 1904—05 45,492 58 kr. och för arbetsåret 1905—06 36,210 08 kr., sålunda en synnerligen afsevärd minskning. Konungens Befallningshafvande vill likväl i detta sammanhang uttala den lifliga förhoppning, att genom allmän offervillighet dessa anstalter må för framtiden få åtminstone i oförminskad utsträckning fortsätta sin välsignelserika och fosterländska verksamhet.

B) Hälso- och sjukvård. Med afseende å sjukvården är länet indeladt i 9 *provinsialläkaredistrikt*, nämligen Neder-Luleå, Öfver-Luleå, Piteå, Råneå, Neder-Kalix, Öfver-Kalix, Haparanda, Pajala och Vittangi, af hvilka det sistnämnda från och med 1901 års ingång utbrutits från annat distrikt. Vid periodens slut funnos därjämte 9 extra provinsialläkaredistrikt, nämligen Älfsby, Arvidsjaur, Edefors, Jockmocks, Gällivare, Öfver-Torneå, Arjeplogs, Malmbergets och Kiruna. Af dessa hafva de tre sistnämnda tillkommit under perioden.

Till följd af de stora afstånden inom många af länets provinsialläkaredistrikt är det för en stor del af befolkningen synnerligen svårt, att ej säga omöjligt, att vid behof erhålla läkarevård. För att i någon mån tillgodose de mest vanlottade landsändarnes behof i oförmälda afseende har Kungl. Maj:t på därom gjorda framställningar medgifvit, att provinsialläkarne i Vittangi och Pajala samt extra provinsialläkaren i Öfver-Torneå må på statsverkets bekostnad och efter förordnande af Konungens Befallningshafvande företaga resor, provinsialläkaren i Vittangi till Karesuando kyrkoby i Enontekis socken tre gånger årligen, provinsialläkaren i Pajala till Muonionalusta kapellförsamling likaledes tre gånger årligen samt extra provinsialläkaren i Öfver-Torneå till Pello, Aapua och Olkamangi byar två gånger om året.

I hvar och en af länets städer hafva fortfarande stads-läkare varit anställda. Hela antalet af inom länet bosatta *läkare* var vid periodens slut 32. Vid samma tid funnos vidare 4 tandläkare, 2 sjukgymnaster och 1 fältskär (i Luleå).

En ny fast sjukvårdspersonal har under perioden tillkommit genom 1901 års landstings beslut att bevilja anslag till aflöning åt skolade *sjuksköterskor*, med 350 kronor till hvarje. Vederbörande kommuner hafva själfva förbundit sig att till sjuksköterskas aflöning hvar för sig bidraga med 300 kronor årligen. Vid periodens slut hade sålunda sjuksköterskor kunnat anställas i 13 af länets kommuner, eller i Piteå, Luleå och Haparanda städer samt i Öfver-Luleå, Älfsby, Piteå, Råneå, Öfver-Torneå, Pajala, Arvidsjaur, Gällivare, Neder-Kalix och Juckasjärvi socknar. Dessa sjuksköterskors förnämsta uppgift är att i hemmen vårda personer, som insjuknat i smittosamma sjukdomar, eller, när deras hjälp ej för detta ändamål påfordras, andra sjuka. Särskildt vid bekämpande af epidemiska sjukdomar bringa dessa sjuksköterskor en mycket god hjälp. För anordnande af sjuksköterskekurser vid lasarettet i Luleå har Landstinget jämväl beviljat nödiga medel.

Barnmorskornas antal har under perioden ökat från 61 till 77. För åren 1904—1906 har länets landsting anslagit 500 kronor årligen, att användas till stipendier med 100 kronor åt hvarje af de äldre barnmorskor inom länet, hvilka vilja genomgå en repetitionskurs vid barnmorskeundervisningsanstalten i Stockholm. I dessa kurser deltog år 1901 fem, år 1902 två, år 1903 en, år 1904 fem och år 1905 äfvenledes fem barnmorskor från länet; och synas dessa kurser hafva varit till stort gagn.

Vaccinatörernas antal var vid femårsperiodens början 51 och vid dess slut 65. Vaccinationsprocenten för tiden 1901—1905 är 79.2, således ej så hög, som den borde vara; de förnämsta orsakerna härtill torde vara dels den animala vaccinens tidvis mindre goda beskaffenhet under de senare åren, dels motvilja hos allmänheten å vissa ställen att låta vaccinera sina barn.

Särskildt med anledning af de i lagen angående vissa åtgärder mot utbredning af lungdot den 13 maj 1904 föreskrifna desinfektioner hafva *desinfektörer* blifvit anställda i länets alla socknar utom fyra; i de socknar, där distriktssjuksköterskor äro anställda, hafva dessa fått i uppdrag att verkställa föreskrifna desinfektioner.

Tab. O. Patientantal, underhållsdagar och sjukvårdskostnader vid Norrbottens läns lasarett åren 1901—1905.

År.	Luleå lasarett.			Piteå lasarett.			Haparanda lasarett.		
	Vårdade sjuka.	Underhållsdagar.	Kostnad för dag, i kr.	Vårdade sjuka.	Underhållsdagar.	Kostnad för dag, i kr.	Vårdade sjuka.	Underhållsdagar.	Kostnad för dag, i kr.
1901 . .	386	12,300	1.38	284	6,658	2.32	168	5,291	1.81
1902 . .	424	11,469	2.85	276	7,027	2.32	155	3,784	2.36
1903 . .	549	15,899	2.52	326	7,615	2.03	182	4,085	2.22
1904 . .	561	18,702	2.34	299	7,502	2.38	163	5,055	2.22
1905 . .	573	17,063	2.66	305	7,883	2.68	148	3,622	2.81

Under perioden hafva nya *apotek* blifvit inrättade i Jockmock, Kiruna och Malmberget. Inom länet finnas nu 15 apoteksinrättningar, nämligen apoteken i Luleå, Piteå, Haparanda, Boden, Råneå, Neder-Kalix, Arvidsjaur, Gällivare, Malmberget, Älfsby, Öfver-Torneå, Jockmock och Kiruna samt medikamentsförråden i Pajala och Öfver-Kalix. Personalen vid dessa apoteksinrättningar uppgick vid periodens slut till 26.

De *allmänna sjukvårdsanstalterna* i länet utgjordes vid periodens slut af länslasarett i Piteå, Luleå och Haparanda samt sjukstugorna i Gällivare, Neder-Kalix och Jockmock, hvarjämte under perioden tillkommit en sjukstuga i Kiruna, anordnad af Luossavara-Kirunavara aktiebolag. Äfven i Öfver-Kalix har funnits en sjukstuga, men dess verksamhet har med 1904 års utgång upphört.

I senast afgifna femårsberättelse omnämndes Landstingets år 1899 fattade beslut att bevilja medel till uppförande af ny lasarettbyggnad i Luleå. Byggnadsarbetet påbörjades följande år och fortgick sedermera under åren 1901 och 1902, så att byggnaden kunde för sitt ändamål högtidligen invigas den 23 december 1902. Härmed hade nu sjukvården inom länet gjort ett godt framsteg. Det nya sjukhuset måste nämligen anses motsvara de fordringar, man i våra dagar ställer på en modern sjukvårdsinrättning, ehuru byggnaden tyvärr blifvit så knappt tilltagen, att utrymmet redan nu efter endast några få års förlopp visat sig otillräckligt. Kostnaderna för den nya lasarettbyggnaden uppgingo till sammanlagt 237,900 kronor, däri jämväl inräknade utgifterna för värmelednings- och ångköksanläggning, vatten- och aflöpsledningar, installation af elektrisk belysning m. m.

Angående patientantalet, underhållsdagar och sjukvårdskostnad vid de tre *länslasarett* under de särskilda åren meddelas uppgifter i vidstående *tabell O*. De utgifter, sjukvården vid lasarett kräft under perioden, hafva uppgått till följande belopp:

År.	Luleå lasarett. Kronor.	Piteå lasarett. Kronor.	Haparanda lasarett. Kronor.
1901	20,004.73	15,432.14	9,593.08
1902	32,980.77	16,339.48	8,941.19
1903	50,056.11	15,420.08	9,071.34
1904	51,341.06	17,818.50	11,203.69
1905	47,145.30	21,086.10	10,175.66

Den allmänna sjukvårdsafgiften, som enligt Landstingets beslut fortfarande utgår med 50 öre för hvarje mantalsskrifven man och 25 öre för hvarje mantalsskrifven kvinna, har för hela länet under perioden uppgått till följande belopp:

År 1901	kr. 20,965.30	År 1904	kr. 22,910.56
» 1902	» 21,721.65	» 1905	» 23,529.00
» 1903	» 22,461.10		

Legosängsavgifterna hafva under åren 1901 och 1902 vid samtliga lasarett utgått med 75 öre för patient,

tillhörande lasarettets eget distrikt, med 95 öre för patient från annat distrikt inom länet, med 1 kr. 35 öre för patient från annat län och med 2 kr. för utländsk patient, allt per dag. Under periodens tre sista år hafva däremot dessa afgifter, som alla afse vård å allmänt rum, utgått med respektive 75 öre, 1 kr., 1 kr. 50 öre och 2 kr. Därför hafva under åren 1903—1905 särskilda afgifter varit bestämda för vård å halfenskiöldt rum med 2 kr. för patient, tillhörande länet, och med 3 kr. för länet ej tillhörande patient samt för vård å enskiöldt rum med respektive 3 kr. och 4 kr., allt efter som patienten tillhör länet eller ej.

De årligen debiterade legosängsavgifternas sammanlagda belopp har utgjort:

År.	Luleå lasarett. Kronor.	Piteå lasarett. Kronor.	Haparanda lasarett. Kronor.
1901	8,161-00	5,352-35	4,548-70
1902	7,620-05	5,530-80	3,199-95
1903	12,332-72	6,076-00	3,058-25
1904	13,851-75	5,736-00	3,907-75
1905	14,066-75	6,245-50	3,215-00

Vid 1901 års början funnos *epidemiskjukhus* i de tre städerna och i Malmberget samt ett sämre sådant i Gällivare. Detta senare har sedermera blifvit försatt i mycket godt skick. Nya epidemiskjukhus uppfördes under år 1904 i Boden, Kiruna och Ojebyn. För ett framgångsrikt bekämpande af farsotssjukdomar behöfdes ännu rätt många epidemiskjukhus inom länet; särskildt stort behof däraf har gjort sig gällande i Neder-Luleå och Neder-Kalix socknar.

Af 1903 års landsting beslöts att inrätta en anstalt för undervisning och uppfostran af bildbara *sinnesslöa barn* från Norrbottens län. Anstalten, som förlades till Rånbyn, trädde i verksamhet med början af höstterminen 1904; den är afsedd för minst 15 elever i åldern 7—12 år; årsavgiften för elev bestämdes till 400 kr. och för medellös till 50 kr.

Allmänna hälsotillståndet i länet har under hela femårsperioden betecknats såsom godt, ehuru under år 1901 difteri och scharlakansfeber erhöilo en utbredning, som, åtminstone hvad den förstnämnda sjukdomen angår, öfvergick hvad som förekommit under de föregående 10 åren.

Anmärkningsvärdt är att, ehuru länet under år 1902 hemsöktes af missväxt, svårare än hvad som förekommit något år sedan 1867, allmänna hälsotillståndet under året var mycket godt, och dödligheten var lägre, än hvad den varit på många år.

Mortaliteten har under femårsperioden varit i stadigt nedåtgående och var under de respektive åren 19-7, 18-7, 17-6, 15-9 och 16-0 pro mille.

Hvad angår de svårare *epidemiska sjukdomarna* hafva under åren 1901—1905 inga fall af kolera, smittkoppor och fläckfeber förekommit. Här meddelas en öfversikt af de viktigaste farsotssjukdomarnes utbredning inom länet under femårsperioden:

	År 1901.	År 1902.	År 1903.	År 1904.	År 1905.
Nervfeber	79	50	32	39	15
Scharlakansfeber	721	378	164	69	41
Difteri	1,042	704	368	232	321
Rödsot	13	1	—	—	3
Barnsängsfeber	6	16	7	6	5
S. k. akut barnförlamning .	—	—	—	—	10

Scharlakansfeber, som redan år 1900 förekom mycket talrikt, fick år 1901 ännu större spridning, med de flesta fallen i Luleå stad, Gällivare och Neder-Luleå distrikt; där efter har sjukdomssiffran varit i jämnt och raskt nedåtskridande.

Difteri, hvaraf år 1900 förekommo 751 fall inom länet, fick mycket stor spridning under år 1901, då ej mindre än 1,042 fall anmäldes. Svårast härjade sjukdomen i Gällivare, Neder-Kalix, Öfver-Luleå och Neder-Luleå distrikt; men i förhållande till folkmängden talrika fall förekommo äfven i Vittangi, Älfsby och Arvidsjaurs distrikt; till 10 byar inom sistnämnda distrikt samt till några byar i 3 andra distrikt infördes smittan genom från Notvikens lägerplats hemvändande beväringmanskap. Under de tre följande åren sjönk sjukdomssiffran raskt, en större epidemi inträffade åren 1902—1903 i Kiruna; äfven i Luleå stad förekommo under år 1903 ganska många fall. Under 1905 ökades sjukdomsfallens antal, särskildt på grund af en utbredd epidemi i Piteå distrikt. Mortaliteten i denna sjukdom synes ej hafva varit stor. Antidifteriserum har allt mera kommit till användning och med goda resultat; äfven allmänheten synes på de flesta trakter inom länet hafva insett medlets goda verkan.

S. k. akut barnförlamning började under år 1905 uppträda epidemiskt inom länet. Under augusti inträffade ett enstaka fall i Älfsby kyrkoby; under årets sista tre månader anmäldes 9 fall i Pajala distrikt.

Angående öfriga akuta infektionssjukdomar må nämnas, att mässling förekom med talrika fall särskildt under år 1902, då den var ovanligt utbredd i Gällivare distrikt. Under år 1905 anmäldes däremot endast 1 fall.

Influensa har förekommit med ganska många fall under alla fem åren, men talrikast under år 1904, då Luleå stad samt Gällivare, Öfver-Luleå och Neder-Kalix distrikt hade att uppvisa de största sjuksiffrorna.

Kikhosta förekom rätt allmänt i länet under åren 1902 och 1903.

Tuberkulos härjar fortfarande allmänt både på landsbygden och i städerna. I de sistnämnda förorsakade lungsoten under femårsperioden 193 dödsfall, motsvarande en lungotsdödlighet af 2-9 pro mille mot 3-0 under föregående femårsperiod och 3-5 under de tjugu åren 1875—1894. Att dödligheten i lungotsot inom Norrbottens läns städer sålunda något aftagit, är tydligt. Huru förhållandena äro på landsbygden, kan ej exakt uppgifvas, men af läkarnes årsberättelser framgår, att sjukdomen har fått en synnerligen stor utbredning inom länet. Om man beräknar tuberkulosdödligheten på landsbygden vara lika stor som i städerna, hvil-

ket torde vara en låg beräkningsgrund, skulle i hela länet hvarje år dö öfver 400 personer i lungsot, och nära 600 dödsfall årligen skulle förorsakas af tuberkulos, en häpnadsväckande hög siffra. Länet synes numera hafva fått klart för sig, hvilken allvarsam fara denna sjukdom utgör för hvar och en. Tuberkulosens bekämpande har också under de sista åren allt mera tilldragit sig allmänhetens uppmärksamhet. Norrbottens läns landsting tillsatte år 1905 en kommitté för att utreda frågan om beredande af vård åt de lungsiktiga inom länet. Svenska nationalföreningen mot tuberkulos beslöt samma år att från och med den 1 mars 1906 inom några byar af Neder-Luleå socken anställa ett socialhygieniskt försök att hämma tuberkulosens spridning och att i samband därmed upprätta en tuberkulosanstalt i Antnäs by.

Allmän hälsovård. Vid femårsperiodens slut var hälsovårdsstadgan för rikets städer i tillämpliga delar gällande för Gällivare, Bodens och Svartöstadens municipalsamhällen. För Gammelstads och Jockmocks kyrkobyar gälla särskilda hälsovårdsordningar. Byggnadsstadgarna för Kiruna och Malmerbergets stadsplaner upptaga det väsentliga af §§ 13, 14 och 17—21 af hälsovårdsstadgan för rikets städer.

På den allmänna hälsovårdens område återstår ännu mycket att förbättra inom länet, och särskildt dess städer hafva ej hållit jämna steg med den hastiga utvecklingen under sista tiden i rikets öfriga städer; särskildt gäller detta *anskaffande af godt vatten och bortförande af affalls- och slaskvatten*, hvilket sistnämnda till följd af den stränga och ihållande vinterkylan ej kan ske på lämpligt sätt vintertiden utan genom ett ordnad kloaksystem. Som en glädjande förändring till det bättre är dock att anteckna, att i Luleå stad år 1904 beslöts anläggande af allmän vatten- och kloakledning, som skall vara färdig före 1906 års slut.

Bland sanitära missförhållanden på landsbygden må nämnas, att *brunnarne* ofta ligga för nära gödselstad, ladugård och körväg, hvarigenom vattnet lätt förorenas. Allmänna, d. v. s. de under ladugårdarne placerade, kolossala träbehållarne för flytande spillning och annan orenlighet, äro olämpliga, enär marken lätt förorenas från desamma.

Bostäderna äro flerstädes illa uppförda; särskildt då-

liga äro bostäderna för skogsarbetarne vintertiden, men äfven i väl uppförda och rymliga boningshus råder alltför ofta trångboddhet, beroende på allmogens osed att vintertiden tränga sig tillsammans hela familjen i ett rum, oftast köket, som då äfven får utgöra hela hushållets sofrum. Trasmattor ser man ofta i allmogens bostäder och oftast i allt annat än rent skick; däremot kan som en mycket god sed inom vissa delar af länet framhållas, att golfven årligen oljemålas. Äfven synes allmogen något hafva beaktadt påminnelserna om, att spottning på golf, mattor etc. är både farlig och ful, men oseden är långt ifrån utrotad. Norrbottens illa beryktade lucksängar tyckas hålla på att så småningom försvinna, men det går alltför långsamt, och alltför många af dessa osunda, osnygga och fula sängar finnas kvar.

Med den personliga *renligheten* är det nog ej alltid så väl beställt, men torde dock detta läns befolkning, åtminstone den svensktalande delen i sådant afseende snarare vara bättre än befolkningen inom större delen af öfriga riket. Bastur hafva uppförts här och där inom länet och lära rätt flitigt användas, men i allmänhet borde befolkningen använda bad betydligt flitigare, än hvad hittills skett. Underkläder borde oftare bytas och tvättas, än hvad nu synes vara fallet.

Hvad *födan* beträffar, så gifver den mycket öfrigt att önska, såväl hvad sammansättning som beredning beträffar. Glädjande nog har man på sista tiden genom anordnande af s. k. *skolkökskurser* sökt gifva allmogens döttrar en välbehöflig undervisning inom denna viktiga del af deras verksamhetsområde, och, hvad som är ännu mera glädjande, dessa kurser hafva omfattats med oväntadt stort intresse. Här vore helt säkert ett tacksamt fält för Landstinget att verka godt genom ekonomiskt understöd. — I detta sammanhang bör äfven nämnas, att de små barnen dels alltför länge näras med modersmjölken, dels alltför tidigt erhålla de vuxnes ofta nog otjänliga föda.

Beträffande *veterinärväsendet* meddelas, att länet fortfarande är indeladt i tvenne länsveterinärdistrikt. Under perioden hafva därjämte såsom förut tvenne distriktsveterinärer varit med aflöning af Landstinget anställda inom lä-

Tab. P. Rörelsen vid Riksbankens afdelningskontor i Luleå, Bankaktiebolaget Stockholm-Öfre Norrland och Härnösands enskilda banks kontor i Norrbottens län samt Aktiebolaget Luleå folkbank åren 1901 och 1905.

	Riksbankens afdelningskontor.		Bankaktiebolaget Stockholm-Öfre Norrland.		Härnösands enskilda bank.		Aktiebolaget Luleå folkbank.	
	År 1901. Kronor.	År 1905. Kronor.	År 1901. Kronor.	År 1905. Kronor.	År 1901. Kronor.	År 1905. Kronor.	År 1901. Kronor.	År 1905. Kronor.
Utlånade län	3,910,745	2,988,380	8,915,588	8,093,904	12,429,390	11,314,535	254,530	474,799
Diskonterade växlar	7,965,413	15,453,263	27,930,373	13,540,487	31,541,993	31,442,658	1,395,528	2,379,011
Kassakreditiv: uttaget	441,191	402,526	10,791,101	7,558,467	16,866,202	12,739,022	53,155	89,879
Å deposition innesående d. 31/12 ¹⁾	—	—	1,996,144	2,247,322	2,481,515	1,352,964	62,870	81,532
» upp- och afskrifningsräkning d. 31/12	—	—	891,199	1,269,402	778,855	652,883	31,849	28,678
» sparkasseräkning d. 31/12	—	—	1,307,840	1,701,225	1,088,004	1,196,119	152,100	272,608

¹⁾ Här i ingå ej allmänningsfonderna tillhöriga medel.

net. På bekostnad af landstingsmedel hafva vederbörande veterinärer å förut kungjorda tider företagit resor till Öfver-Torneå, Öfver-Kalix, Råneå, Öfver-Luleå, Gällivare, Älfsbyn, Arvidsjaur, Arjeplog, Edefors, Jockmock och Pajala för att tillhandagå befolkningen i dessa orter. Då behofvet af ytterligare veterinärers anställande inom det vidsträckta länet gjort sig allt mer gällande, har af 1905 års landsting tillsatts en kommitté med uppdrag att förebringa utredning och förslag till ett fullständigt ordnande af veterinärväsendet inom länet.

I Luleå finnes sedan januari 1901 en köttbesiktningsbyrå, som förestås af den därstädes boende länsveterinären.

C) Kreditanstalter. Bankrörelse har under femårsperioden inom länet bedrifvits af:

1:o) Riksbankens afdelningskontor i Luleå;

2:o) Bankaktiebolaget Stockholm—Öfre Norrland, med afdelningskontor i Luleå, Piteå, Haparanda, Gällivare och Kiruna;

3:o) Norrbottens enskilda bank, som år 1903 uppgick i Härnösands enskilda bank, med afdelningskontor i Luleå, Piteå, Haparanda, Boden, Malmberget och Neder-Kalix;

4:o) Aktiebolaget Luleå folkbank.

Angående dessa bankers verksamhet får Länsstyrelsen hänvisa till uppgifterna i tabell P (sid. 48).

Af sparbankerna inom länet, som vid periodens början voro 12 till antalet, har en, nämligen Gällivare sparbank, blifvit under perioden upplöst. Såväl af den allmänhet, till hvilkens gagn den varit afsedd, som ock af dess närmaste målsmän hade sparbanken i Gällivare under senare år omfattats med synnerligen ringa intresse; och sedan det ombud, som af Konungens Befallningshafvande år 1904 förordnades att verkställa inspektion af bankens förvaltning, uti afgifven berättelse anmält, att styrelse och hufvudmän för banken dämera ej funnos, beslöt Konungens Befallningshafvan-

de den 7 oktober samma år att förbjuda sparbankens fortsatta verksamhet samt att ställa densamma under utredning. Bankens affärer hafva sedermera blifvit afvecklade, och den uppkomna behållningen, omkring 2,300 kronor, skall enligt Konungens Befallningshafvandes beslut öfverlämnas till skolrådet i Gällivare församling, att af densamma förvaltas under benämning »Gällivare sparbanks understödsfond». Fondens räntefkastning kommer att användas till beklädning af fattiga skolbarn inom Gällivare kyrkoby. — I tabell Q lämnas en redogörelse angående de öfriga sparbankernas ställning den 31 december 1905.

Af de belopp, hvarmed sparbankernas reservfonder öfverstigit tio procent af insättarnes behållningar, hafva under perioden till välgörande eller allmännyttiga ändamål i önlighet med hufvudmännens beslut anslagits:

af sparbanken i Luleå: till tekniska skolan i Luleå 500 kr. under år 1902 och 300 kr. år 1903 samt till Luleå skytteförening 200 kr. år 1904;

af sparbanken i Piteå: under 1905 1,500 kr. till en terminsafgiftsfond, hvaraf årliga räntan skall användas till bestridande af manliga eller kvinnliga lärjungars vid Piteå samskola terminsafgifter.

Råneå folkbanks verksamhet under perioden framgår af följande öfversikt:

År.	Antal insättare.			Insatta belopp. Kronor.	Uttagna belopp. Kronor.	Insättarnes behållning d. 31/12. Kronor.	Bankens fonder d. 31/12. Kronor.
	Tillkomne.	Afgångne.	Kvarstående d. 31/12.				
1901 . . .	82	34	491	51,383	53,664	206,824	33,932
1902 . . .	45	45	491	33,286	54,640	195,043	40,417
1903 . . .	46	49	488	33,419	48,052	189,693	44,231
1904 . . .	72	31	529	56,668	37,019	219,310	51,021
1905 . . .	57	45	541	40,888	34,086	237,153	57,663

Tab. Q.

Sparbankerna i Norrbottens län år 1905.

Sparbank.	Antal delägare.			Delägarnes fonder.				Sparbankernas fonder.		
	Under året tillkomne.	Under året afgångne.	Vid årets slut kvarstående.	Insatta belopp. Kronor.	Godtgjorda räntor. Kronor.	Uttagna belopp. Kronor.	Behållning vid årets slut. Kronor.	Inkomster. Kronor.	Förvaltningskostnader m. m. Kronor.	Behållning vid årets slut. Kronor.
Piteå	323	301	4,497	252,137.63	69,436.45	317,479.05	1,603,927.12	19,584.66	16,461.69	188,125.09
Arvidsjaur	33	47	589	24,425.87	6,201.50	39,490.31	122,206.22	2,356.35	965.97	10,587.63
Luleå	151	248	2,972	128,815.58	44,295.83	132,701.28	1,042,787.95	13,078.43	10,244.93	140,443.93
Boden	99	43	503	32,455.07	8,667.40	25,393.46	188,316.97	2,480.26	1,010.70	10,335.31
Neder-Kalix	129	101	1,548	139,665.15	46,808.11	118,177.90	1,012,517.31	11,658.49	6,646.47	53,741.63
Råneå	43	17	403	28,509.00	9,650.00	30,331.77	202,710.05	2,570.83	1,373.88	10,619.87
Haparanda	63	55	844	55,523.27	20,124.51	38,656.15	443,908.54	4,903.50	3,097.30	54,533.26
Öfver-Torneå	48	36	572	30,178.91	16,917.24	39,639.10	352,414.38	3,243.53	1,710.60	31,948.82
Pajala	37	17	325	26,771.13	7,336.02	18,628.86	160,661.71	1,515.09	950.27	7,837.83
Älfsby	63	52	595	23,170.32	5,273.79	26,606.48	125,239.62	2,518.56	2,096.99	8,931.55
Jockmock	24	12	311	15,563.36	4,466.32	17,055.33	92,107.44	1,514.30	300.00	11,251.00
Summa år 1905	1,013	929	13,159	757,215.29	239,177.17	804,159.69	5,346,797.31	65,424.00	44,853.80	533,855.92
» » 1900	1,612	898	12,649	874,647.20	204,839.87	756,821.11	4,708,350.85	62,974.59	30,691.01	407,336.93

Postsparbankens verksamhet inom länet under femårsperioden framgår af nedanstående efter Styrelsens årsberättelser upprättade tablå:

År.	Insättningar. Kronor.	Uttagningar. Kronor.	Utfärdade motböcker.	Genom uttagning dödade motböcker.
1901	450,395	359,093	1,526	1,488
1902	340,655	368,379	1,362	1,476
1903	293,836	282,531	1,260	1,138
1904	271,509	211,167	1,223	675
1905	242,738	272,581	962	1,045

Postsparbankskontorens antal var vid slutet af år 1905 142, medeltalet af hvarje kontors område utgjorde 745.65 kvadratkilometer, och antalet invånare, fördeladt å hvarvt kontor, upgick till 1,058. Motsvarande tal år 1900 voro 104, 1,018.10 och 1,296.

Den verksamhet, som under perioden drifvits i länet af *Norrlands hypoteksförening*, framgår af följande uppgifter:

År	Nya låntagare.	Lånebelopp. Kronor.	Antal delägare.	Delaktighetsbelopp, i kr.
År 1901	11	24,000	1,345	2,117,600
• 1902	23	53,700	1,353	2,140,400
• 1903	40	95,500	1,327	2,071,100
• 1904	67	120,100	1,353	2,114,800
• 1905	77	147,100	1,401	2,216,500

Genom nådig resolution den 1 november 1901 har Kungl. Maj:t fastställt reglemente för *Norrbottens stadshypoteksförening*, som har till ändamål att bereda lån åt fastighetsägare inom länets städer och municipalsamhällen. Den nya

föreningens verksamhet under perioden belyses af följande siffror:

År	Nya låntagare.	Lånebelopp. Kronor.
År 1902	16	223,900
• 1903	7	61,200
• 1904	8	168,700
• 1905	14	186,900

I Luleå stad finnes en *pannlåneinrättning*, som står under inseeende af en särskild, af stadsfullmäktige utsedd styrelse.

D) Försäkringsanstalter. Inom länet verka fortfarande Norrbottens läns brandstodsbolag, Piteå och Älfsby socknars brandstodsbolag samt Norrbottens läns kreatursförsäkringsbolag. Därjämte hafva under perioden tillkommit Neder-Luleå sockens kreatursförsäkringsbolag, Neder-Kalix sockens ömsesidiga brandförsäkringsbolag samt Brandstodsbolaget till försäkring af byggnader och lösegendom å landet inom Neder-Luleå socken. Angående försäkringsväsendet i länet torde Länsstyrelsen i öfrigt få hänvisa till den publikation i ämnet, som af Försäkringsinspektionen årligen afgifves.

E) Fromma stiftelser. Härom åberopas vidfogade tabell 7.

F) Fattigvård. Rörande *fattigvården* inom länet få Länsstyrelsen hänvisa till Statistiska Centralbyråns i detta ämne årligen offentliggjorda berättelser.

Såsom understöd åt fattiga bland lappallmogen hafva under perioden af statsmedel lämnats i medeltal 6,920 kronor årligen, hvarjämte ersättning jämlikt 29, 30 och 31 §§ fattigvårdsförordningen utgått till fattigvårdssamhällen med i medeltal 2,050 kronor per år.

Landskansliet och Landskontoret i Luleå den 29 december 1906.

KARL J. BERGSTRÖM.

A. S. Lilja.

T. Sven-Nilsson.

Tab. 1.

FOLKMÄNGDEN I NORRBOTTENS LÄN ÅREN 1901—1905.

1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	
		Kyrkoskrifna folkmängden (enligt prästerskapets uppgifter den 31 december).			Mantalskrifna folkmängden (enligt de mantalslängder, som upprättats vid slutet af motstående år).			Däraf fria från mantalspenningar.								
		Hela mantalskrifna folkmängden.			Värfvadt manskap.			Af särskilda orsaker befriade.		Underåriga.		Summa (fria från mantalspenningar).				
		Mankön.	Kvinnkøn.	Summa.	Mankön.	Kvinnkøn.	Summa.	Mankön.	Mankøn.	Kvinnkøn.	Mankøn.	Kvinnkøn.	Mankøn.	Kvinnkøn.	Summa.	
Landsbygden	år 1901 . .	64,370	60,668	125,038	63,782	59,972	123,754	—	4,736	5,393	27,573	26,309	32,309	31,702	64,011	
	1902 . .	65,982	62,841	128,823	65,574	61,625	127,199	—	5,332	5,934	28,125	27,098	33,457	33,032	66,489	
	1903 . .	67,584	63,806	131,390	67,252	63,361	130,613	—	5,729	6,156	29,225	28,046	34,954	34,202	69,156	
	1904 . .	69,255	65,362	134,617	68,755	64,735	133,490	—	5,607	6,054	29,870	28,666	35,477	34,720	70,197	
	1905 . .	70,414	66,819	137,233	70,644	66,624	137,268	—	5,643	6,067	30,926	29,702	36,569	35,769	72,338	
Luleå stad	år 1901 . .	4,778	4,854	9,632	4,763	4,876	9,639	—	112	157	1,981	1,859	2,093	2,016	4,109	
	1902 . .	4,655	4,751	9,406	4,611	4,805	9,416	—	124	167	1,920	1,821	2,044	1,988	4,032	
	1903 . .	4,328	4,506	8,834	4,289	4,547	8,836	—	142	187	1,806	1,697	1,948	1,884	3,832	
	1904 . .	4,392	4,586	8,978	4,345	4,612	8,957	—	145	194	1,852	1,755	1,997	1,949	3,946	
	1905 . .	4,318	4,590	8,908	4,230	4,537	8,767	—	147	195	1,819	1,746	1,966	1,941	3,907	
Piteå stad	år 1901 . .	1,179	1,528	2,707	1,179	1,546	2,725	—	40	80	497	504	537	584	1,121	
	1902 . .	1,169	1,533	2,702	1,167	1,535	2,702	—	38	91	476	491	514	582	1,096	
	1903 . .	1,170	1,546	2,716	1,165	1,529	2,694	—	39	83	477	474	516	557	1,073	
	1904 . .	1,175	1,553	2,728	1,162	1,540	2,702	—	38	90	462	466	500	556	1,056	
	1905 . .	1,197	1,566	2,763	1,194	1,548	2,742	—	37	84	495	470	532	554	1,086	
Haparanda stad	år 1901 . .	590	744	1,334	555	730	1,285	—	7	26	230	241	237	267	504	
	1902 . .	601	735	1,336	562	710	1,272	—	7	25	239	217	246	242	488	
	1903 . .	620	735	1,355	602	739	1,341	—	9	28	248	239	257	267	524	
	1904 . .	603	717	1,320	579	698	1,277	—	6	23	229	229	235	252	487	
	1905 . .	601	729	1,330	616	741	1,357	—	7	21	247	233	254	254	508	
Hela länet	år 1901 . .	70,917	67,794	138,711	70,279	67,124	137,403	—	4,895	5,656	30,281	28,913	35,176	34,569	69,745	
	1902 . .	72,407	69,360	141,767	71,914	68,675	140,589	—	5,501	6,217	30,760	29,627	36,261	35,844	72,105	
	1903 . .	73,702	70,593	144,295	73,308	70,176	143,484	—	5,919	6,454	31,756	30,456	37,675	36,910	74,585	
	1904 . .	75,425	72,218	147,643	74,841	71,585	146,426	—	5,796	6,361	32,413	31,116	38,209	37,477	75,686	
	1905 . .	76,530	73,704	150,234	76,684	73,450	150,134	—	5,834	6,367	33,487	32,151	39,321	38,518	77,839	

Tab.

ALLMÄNNA VÄGAR OCH SKJUTSNING I

a) Längd af allmänna vägar och kostnader för deras underhåll

1.	2.		3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
	Väglängd.		V ä g f y r k a r .										Vägs katt pr vägfyrk.	
	Väghållningsdistrikt.	Landsväg (med broar).	Bygdeväg (med broar).	Å jord- bruksfastig- het med vägunder- håll in natura.	Å ännu ej till väg- underhåll indelad jordbruks- fastighet.	Å statens allmän- nings- skogar.	Å menig- heters allmän- nings- skogar.	Å frälse- ränta.	Å annan fastighet.	Å inkomst.	Summa vägfyrkar.	Uppskattad kostnad för vägunderhåll in natura (den tid mark är bar).	Å vägfyrkar enligt kol. 4.	Å vägfyrkar enligt kol. 5—10.
Kilometer.		Kilometer.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Kronor.	Öre.	Öre.
Arjeplogs sockens	—	51 885	10,976	—	6,252	1,750	—	129	318	19,425	3,187 60	59 4	59 4	
Arvidsjaur	—	211 676	20,595	691	8,160	2,100	—	476	1,340	33,362	10,696 90	31 6	74 0	
Ålsby	—	132 297	12,579	1,836	3,419	—	—	737	1,360	19,931	10,767 00	21 1	98 14	
Piteå	61 500	214 991	74,232	—	5,500	—	6	3,587	4,099	87,424	26,839 23	29	61	
Neder-Luleå	51 788	112 089	48,172	1,949	—	—	8	9,240	4,002	63,371	17,434 20	42 14	81 95	
Öfver-Luleå och Ede- fors socknars	—	241 314	61,424	—	3,364	—	—	7,446	12,161	84,995	18,122 50	19	59	
Jockmocks sockens	—	196 429	58,094	—	22,559	7,500	—	962	5,558	94,673	20,652 00	6	61	
Råneå	25 784	82 510	35,518	—	3,354	—	—	690	2,997	42,559	13,523 00	5 5	43 5	
Neder-Kalix	61 932	90 209	27,208	8,558	625	—	—	3,586	12,869	52,846	10,948 33	35	72	
Öfver-Kalix	—	142 275	17,724	776	3,995	—	—	282	668	23,445	5,524 21	47	75	
Gällivare	—	161 034	37,114	—	10,000	2,500	—	13,457	36,693	99,764	37,161 00	—	84	
Neder-Torneå och Karl Gustafs socknars	35 500	71 638	20,714	27	75	—	—	1,506	2,892	25,214	23,094 60	—	100	
Öfver-Torneå och Hietaniemi	—	160 778	22,054	—	2,420	—	—	163	855	25,492	22,427 68	35	90	
Korpilombolo och Tärendö	—	125 413	9,477	135	1,666	119	—	5	239	11,641	14,326 50	11	145	
Pajala sockens	—	176 580	19,161	—	2,134	906	—	106	837	23,144	14,685 90	30 1	99 7	
Juckasjärvi	—	111 727	6,701	397	1,109	831	—	11,666	71,715	92,419	2,732 03	30	66	
Enontekiä ¹⁾	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Summa å landet	236 404	2 282 845	481 743	14 369	74 632	15 706	14	54 038	158 603	799 105	252 122 68	—	—	
I städerna	23 100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

1) Saknar bruten väg.

b) Väganläggningar och kostnad därför under åren 1901—1905.

Allmänna vägar.	Längd af under åren 1901—1905		Kostnad för under åren 1901—1905								
	fulländade och godkända nya vägar.	omlagda eller förbättrade vägsträckor.	fulländade och godkända nya vägar.				omlagda eller förbättrade vägsträckor.				
			Af statsmedel.	Af vägnassors medel.	Af andra medel.	Summa.	Af statsmedel.	Af vägnassors medel.	Af andra medel.	Summa.	
Kilometer.	Kilometer.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.		
Landsvägar	—	4 970	—	—	—	—	—	6,000 00	1,425 90	—	7,425 90
Bygdevägar	393 636	131 465	684,733 04	678,040 11	5,027 40	1,367,800 55	112,300 00	161,416 89	—	—	273,716 89
Städers vägar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	393 636	136 435	684,733 04	678,040 11	5,027 40	1,367,800 55	112,300 00	162,842 79	—	—	281,142 79

1) Samtliga med entreprenadbidrag och lega af 1 kr. 25 öre pr mil för hvarje roddare.

2) Summa för hela länet, inberäknadt anstalterna för endast sjöskjuts, 67 gästgifverier och 53 skjutsstationer eller tillsammans 120 skjutsanstalter.

2.

NORRBOTTENS LÄN ÅREN 1901—1905.

samt väggassornas inkomster och utgifter m. m. år 1905.

15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	1.
Väggassans behållning (+) eller brist (—) vid årets början.	Väggassans inkomster.				Väggassans utgifter.					Väggassans behållning (+) eller brist (—) vid årets slut.	Väggållningsdistrikt.
	Väggskatt.	Statsbidrag.	Öfriga inkomster.	Summa inkomster.	Förvaltningskostnader.	Ersättning till snöploglagen.	För väggars anläggning, omläggning, brobyggnad.	Öfriga utgifter.	Summa utgifter.		
Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	
— 66,018·72	12,911·54	—	489·53	13,401·07	416·60	2,335·46	980·45	7,748·35	11,480·86	— 64,098·51	Arjeplogs sockens.
+ 860·00	15,065·00	—	10·00	15,075·00	851·00	5,170·00	5,355·00	3,720·00	15,096·00	+ 839·00	Arvidsjauris »
— 15,410·61	8,589·31	—	170·20	8,759·51	270·95	1,714·50	7,045·27	5,703·39	14,734·11	— 21,385·21	Alfsby »
— 26,458·88	30,675·48	—	384·96	31,060·44	150·00	6,983·49	47,342·10	1,717·11	56,192·70	— 51,590·64	Piteå »
+ 8,504·57	32,784·37	—	676·62	33,460·99	900·00	15,266·00	—	20,643·83	36,809·83	+ 5,155·73	Neder-Luleå »
— 8,391·00	24,227·76	—	1,106·39	25,334·15	1,095·98	6,321·00	3,100·00	6,275·44	16,792·42	+ 150·73	Öfver-Luleå och Edefors socknars.
— 128,735·36	22,313·19	—	460·00	22,773·19	900·00	4,899·86	13,324·19	2,000·00	21,124·05	— 127,086·22	Jockmacks sockens.
+ 10,489·82	5,016·33	—	1,894·45	6,910·78	335·00	5,859·00	1,810·85	1,191·10	9,195·95	+ 8,204·65	Råneå »
— 7,928·13	27,005·05	16,300·00	570·00	43,875·05	654·22	7,223·00	25,803·59	2,798·93	36,479·74	— 532·82	Neder-Kalix »
— 41,269·89	12,402·18	—	511·30	12,913·48	300·00	2,531·00	347·00	26,618·69	29,796·69	— 58,153·10	Öfver-Kalix »
+ 16,678·86	36,228·70	39,900·00	15,973·37	92,102·07	1,632·62	5,473·22	58,832·53	19,708·18	85,646·55	+ 23,134·38	Gällivare »
+ 5,548·80	4,200·39	1,242·29	299·45	5,742·13	500·00	2,628·00	5,033·50	568·40	8,729·90	+ 2,561·03	Neder-Torneå och Karl Gustafs socknars.
— 1,202·88	11,135·00	—	—	11,135·00	526·75	2,584·89	10,661·00	3,013·58	16,786·22	— 6,854·10	Öfver-Torneå och Hieta-niemi socknars.
— 1,795·98	3,816·87	—	3·00	3,819·87	318·00	1,737·25	—	496·67	2,551·92	— 528·03	Korpilombolo och Tä-rendö socknars.
+ 2,240·10	8,167·13	13,600·00	318·00	22,085·13	381·00	3,500·63	56,856·61	9,141·67	69,879·91	— 45,554·68	Pajala sockens.
— 95,417·24	22,346·92	—	—	22,346·92	311·25	1,280·00	500·00	17,709·55	19,800·80	— 92,871·12	Jucknsjärvi »
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Enontekis »
— 348,306·04	276,885·22	71,042·29	22,867·27	370,794·78	9,543·37	75,507·30	236,992·09	129,054·89	451,097·65	— 428,608·91	Summa å landet.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	I städerna.

c) Skjutsanstalter och skjutslega vid 1905 års slut.

Skjutslega pr nymil.	37.		38.	39.	40.	41.	42.
	Gästgifverier		Skjutsstationer		Summa skjutsanstalter.		
	med	utan	med	utan	med	utan	
	entreprenad.		entreprenad.				
	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	
Med entreprenadbidrag 1·50 kr., eller maximi-lega	61	—	49	—	—	110	
Utan entreprenadbidrag 0·90 kr.	1	—	—	—	—	1	
Summa skjutsanstalter	62	—	49	—	—	111	
däraf: vid landsvägar	11	—	2	—	—	13	
vid bygdevägar	48	—	47	—	—	95	
i städer	3	—	—	—	—	3	
Anstalter för endast sjöskjuts	1) 5	—	4	—	—	2) 9	

d) Vid skjutsning utgångna hästar under åren 1901—1905.

År.	43.		44.	45.	46.	47.	48.	49.
	I kungs- och krono-skjuts.		Vid gästgifverier		Vid skjutsstationer		Summa utgångna hästar.	
	med	utan	med	utan	med	utan	med	utan
	entreprenad.		entreprenad.		entreprenad.			
	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.
1901	—	17,980	—	—	5,373	—	—	23,353
1902	—	18,465	16	—	5,330	—	—	23,811
1903	—	18,279	50	—	5,913	—	—	24,242
1904	—	17,085	48	—	5,496	—	—	22,629
1905	—	16,527	55	—	5,304	—	—	21,886
Summa hästar	—	88,336	169	—	27,416	—	—	115,921

Tab. 3.

HEMMAN OCH LÄGENHETER SAMT STADSIORDAR M. M. I NORRBOTTENS LÄN ÅR 1905.

I. Landsbygden.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.					
Hemman och lägenheter upptagna i jordboken.	Kronoegendomar.				Skatteegendomar.		Frälseegendomar.		S u m m a.						
	Under allmän disposition.		Under enskild disposition.		Antal.	Mantal.	Antal.	Mantal.	Antal.	Mantal.					
	Antal.	Mantal.	Antal.	Mantal.											
Boställen: hemman	36	10 ⁸⁶⁶ ₁₁₅₂	—	—	3	41	—	—	39	11 ⁷⁴³ ₁₁₅₂					
lägenheter	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—					
Säterier och ladugårdar	—	—	—	—	—	—	10	8 ²¹ ₁₈₀	10	8 ²¹ ₁₈₀					
Hemman	4	1 ¹ ₃₂	680	141 ¹³⁴ ₂₅₅₅₈₈₂₁	3,511	859 ²³² ₅₁₇₇₀₁₇₈₀	188	116 ²⁰⁴¹ ₁₀₉₄₀	4,383	1,118 ⁴⁸⁰¹ ₂₃₀₄₀					
Nybyggen	—	—	189	—	—	—	—	—	189	—					
Jordlägenheter	249	—	147	—	93	—	1	—	490	—					
Fiskerier	9	—	8	—	32	—	—	—	49	—					
Verk och inrättningar	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—					
Summa antal och nuvarande mantal	300	11 ⁹⁰⁵ ₁₁₅₂	1,024	141 ¹³⁴ ₂₅₅₅₈₈₂₁	3,639	860 ¹⁷⁵⁷ ₅₁₇₇₀₁₇₈₀	200	124 ⁸⁷⁷ ₂₀₄₈	5,163	1,137 ⁴⁴⁸⁵ ₄₈₀₈					
Oförmedlad mantal	—	11 ⁹⁰⁵ ₁₁₅₂	—	141 ¹³⁴ ₂₅₅₅₈₈₂₁	—	860 ¹⁷⁵⁷ ₅₁₇₇₀₁₇₈₀	—	124 ⁸⁷⁷ ₂₀₄₈	—	1,137 ⁴⁴⁸⁵ ₄₈₀₈					
									12.	13.	14.	15.			
									Antal.	Taxeringsvärde (i kronor) hvarför bevillning					
										erlägges.	icke erlägges.				
<i>Brukningsdelar och i jordboken ej upptagna torp.</i>															
Brukningsdelar, hvori hemman äro fördelade									11,868	—	—	—			
Jordtorp, ej upptagna i jordboken									5,019	—	—	—			
Ryttare-, soldat- och båtsmanstorp, d:o									—	—	—	—			
<i>Jordbruksfastighet och annan fastighet.</i>															
Jordbruksfastighet									—	56,373,300	32,811,200	—			
Annan fastighet:															
Hus och tomter i köpingar och därmed jämförliga orter:															
i Arvidsjaurs municipalsamhälle									—	217,000	—	—			
i Neder-Kalix kyrkostad									—	269,200	—	—			
i Gällivare									—	1,617,000	—	—			
i Nantånens grufsamhälle									—	842,800	—	—			
i Malmbergets									—	2,950,700	—	—			
i Kiruna stationsamhälle									—	3,487,700	—	—			
Lägenheter i öfrigt, hvilkas hufvudsakliga värde utgöres af åbyggnaden									—	9,773,600	148,000	—			
Kyrkor och bönehus									—	—	1,391,600	—			
Andra offentliga byggnader									—	—	2,902,200	—			
Frälseräntor									2	5,700	—	—			
Summa annan fastighet (än jordbruksfastighet)									—	19,163,700	4,441,800	—			
II. Städerna.															
16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.
Städer.	Tomter.		Länder-, jordlotter eller andra brukningsdelar. Antal.	Boningshus.		T a x e r i n g s v ä r d e (i k r o n o r).									
	Bebyggda. Antal.	Obebyggda. Antal.		Nybyggda 1901—1905. Antal.	Befintliga 1905. Antal.	Jordar		A n n a n f a s t i g h e t .							
						Hus och tomter		Kyrkor och bönehus		Andra offentliga byggnader		S u m m a (annan fastighet)			
	hvarför bevillning			hvarför bevillning		hvarför bevillning		hvarför bevillning		hvarför bevillning		hvarför bevillning		hvarför bevillning	
erlägges. icke erlägges.		erlägges. icke erlägges.		erlägges. icke erlägges.		erlägges. icke erlägges.		erlägges. icke erlägges.		erlägges. icke erlägges.		erlägges. icke erlägges.			
Piteå	206	32	482	10	216	710,700	—	2,365,100	—	—	60,000	—	319,000	2,365,100	379,000
Luleå	416	261	—	11	584	466,800	—	11,618,100	227,200	6,000	473,500	650,000	2,248,000	12,274,100	2,948,700
Haparanda	88	1	41	2	154	38,000	—	1,493,500	—	8,500	—	—	164,900	1,502,000	164,900
Summa	710	294	523	23	954	1,215,500	—	15,476,700	227,200	14,500	533,500	650,000	2,731,900	16,141,200	3,492,600
						1,215,500	—	15,703,900	—	548,000	—	—	3,381,900	—	19,633,800

Tab. 4.

EGENDOMAR AF FIDEIKOMMISSNATUR I NORRBOTTENS LÄN ÅR 1905.

(I Norrbottens län finnes icke något fideikommiss.)

Tab. 5.

EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG, I NORRBOTTENS LÄN ÅR 1905.

Tab. 4 och 5.

1. Aktiebolagets namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. M a n t a l.				8. Summa.	9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrätt- ningar (fastig- heter i städer).	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor)				
			Krono.	Skatte.	Frälse.					Summa.	å jord- bruks- fastighet.	å annan fastighet (utom fräl- seränta).	å frälse- ränta.	Summa.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.								
Munksunds sågverks aktiebolag .	Hemman, lägenheter m. m.	Piteå landsf.	—	1 4 ³ / ₈	2	15 1 ³ / ₈	6	2	435,900	372,500	2,500	2,260,100		
	Hemman m. m.	Älfsby.	2 5 ¹ / ₄	5 1 ⁵ / ₈	—	3	3	1	220,700	6,000	—			
	»	Arvidsjaur.	—	—	—	—	—	—	17,500	—	—			
	» nybyggen och lägenhet	Öfver-Luleå.	—	3 ² / ₈	—	—	—	—	10,000	—	—			
Ytterstfors trävaruaktiebolag	Hemman	Jockmock.	5 1 ¹ / ₄	9 1 ² / ₈	—	7 2 ¹ / ₄	—	1	1,193,000	2,000	—	227,400		
	» m. m.	Piteå landsf.	7 ³ / ₄	1 ⁵ / ₄	—	—	—	—	20,400	—	—			
	»	Arvidsjaur.	2 2 ¹ / ₄	1 2 ⁹ / ₈	—	—	—	1	143,400	16,000	—			
	» m. m.	Arjeplog.	—	—	—	—	—	—	6,000	—	—			
Ängermanälvens trävaruaktiebolag	Ängsäg	Neder-Luleå.	—	5 1 ¹ / ₂	—	—	—	2	100	7,500	—	45,000		
	»	Jockmock.	—	9 ¹ / ₈	—	—	—	—	34,000	—	—			
Degerfors såg- och kvarnaktiebolag	Såg och kvarn	Piteå landsf.	—	—	—	—	—	—	—	45,000	—	8,000		
Hemmingsmarks sjösänkingsaktiebolag	Lägenheter	» »	—	—	—	—	—	—	—	8,000	—	—		
Aktiebolaget Storfors	Hemman, jordlägenheter m. m.	» »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30,000		
	Hemman m. m.	Älfsby.	5 ⁹ / ₄	5 4 6 ⁷ / ₈	—	—	—	12	3	154,200	461,500		—	
	»	Arvidsjaur.	1 ¹ / ₄	1 ¹ / ₄	—	—	—	1	1	50,000	7,000		—	
	» och lägenhet	Arjeplog.	2 3 ¹ / ₈	2 8 ³ / ₈	—	—	—	—	1	180,300	4,000		—	
Byggnadsaktiebolaget Hellas	Lägenhet	Jockmock.	—	4 5 ⁸ / ₄	—	—	—	—	—	148,700	12,000	—		
	»	Älfsby.	—	—	—	—	—	1	—	37,000	10,000	—		
Älfsby tegelslageriaktiebolag	Hemman m. m.	» »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,064,700		
Löfgren & C:os handelsaktiebolag	Lägenheter	Älfsby.	—	—	—	—	—	—	—	4,000	—	—	4,000	
	»	Arvidsjaur.	—	3 ³ / ₈	—	—	—	2	1	2,600	40,000	—	42,600	
Aktiebolaget Bodträskfors	Långträsk	» »	—	—	—	—	—	—	—	600	41,800	—	—	
	Lägenheter	Arvidsjaur.	—	—	—	—	—	—	—	—	5,000	—	—	
	Lägenhet	Älfsby.	—	9 ² / ₈	—	—	—	—	—	5,400	—	—	—	
	Hemman m. m.	Neder-Luleå.	—	—	—	—	—	2	5	1,400	9,000	—	—	
Skellefteå aktiebolag	Hemman	Öfver-Luleå.	—	—	—	—	—	—	—	—	2,800	—	—	
	»	Edefors.	2 7 ³ / ₈	3 1 2 2 ⁷ / ₈	—	15 1 4 ¹ / ₈	—	2	2	517,000	12,200	—	—	
Piteå ångsågs aktiebolag	Lägenhet	Luleå.	—	—	—	—	—	—	—	—	25,300	—	—	
	»	Arvidsjaur.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Bureå aktiebolag	Hemman	Arvidsjaur.	1 7 ⁸ / ₄	—	—	—	—	—	—	7,300	—	—	—	
	»	Arjeplog.	—	1 1 ¹ / ₄	—	—	—	—	—	13,500	—	—	—	
Bureå aktiebolag	Hemman	Arvidsjaur.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	»	Arjeplog.	—	7 ⁴ / ₄	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Bureå aktiebolag	Hemman	Arjeplog.	—	5 ⁴ / ₄	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	»	Arjeplog.	—	3 ² / ₂	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

Norrbottens län.

55

Tab. 5. (Forts.) EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG, I NORRBOTTENS LÄN ÅR 1905.

1. Aktiebolagets namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. 8. M a n t a l.					9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i man- tal satt jord.	10. Antal verk och inrätt- ningar (fastig- heter i städer).	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor)			
			Krono.	Skatte.	Frälse.		Summa.			å jord- bruka- fastighet.	å annan fastighet (utom fräl- seränta).	å frälse- ränta.	Summa.
					Säterier, ladngårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.							
Öhrvikens aktiebolag	Hemman	Arjeplog.	1 1/6	25/64	—	—	2 5/64	—	—	64,000	—	—	64,000
Ångbåts- och industriaktiebolaget	Fluokaviken	»	1/4	—	—	—	1/4	—	—	10,000	—	—	10,000
Carl Palmgrens trävaruaktiebolag	Lägenheter m. m.	Neder-Luleå.	—	—	—	—	—	1	5	3,000	43,200	—	46,200
Råneå ångsågs aktiebolag	Hemman	Jockmock.	14 7/8	32/64	—	2 1/2	—	—	—	252,100	—	—	252,100
	» och såg	Råneå.	1 3/8	6 1/2	—	—	—	1	2	8,300	63,000	—	71,300
	»	Neder-Kalix.	3/16	—	—	6 1/2	—	—	—	61,400	—	—	61,400
Saltviks trävaruaktiebolag	»	Jockmock.	1 1/8	4 3/8	—	1 3/8	—	—	—	310,300	—	—	310,300
Nordiska trävaruaktiebolaget	Såg	Neder-Luleå.	—	—	—	—	—	—	1	—	500,000	—	500,000
	Hemman och lägenheter	Edefors.	1	7 2/3	—	2	—	2	2	213,100	59,500	—	272,600
	»	Jockmock.	2 2/3	14 3/8	—	—	—	—	—	905,700	—	—	905,700
	» m. m.	Råneå.	—	7 2/3	—	1 3/8	—	1	—	184,500	3,000	—	187,500
	» verk och lägenheter	Neder-Kalix.	—	17 0/8	—	1/16	—	6	3	86,900	373,500	—	460,400
	»	Öfver-Kalix.	—	3 3/8	—	—	—	—	—	5,000	200	—	5,200
	» m. m.	Gällivare.	6 1/2	8 3/8	—	6 1/2	—	1	2	1,122,200	40,000	—	1,162,200
	»	Neder-Torneå.	—	3/8	—	—	—	—	2	15,000	275,000	—	290,000
	Teurajärvi	Korpilombolo.	—	3/8	—	—	—	—	—	6,500	—	—	6,500
	Junosuando	Pajala.	—	1/8	—	—	—	—	—	10,000	—	—	10,000
	Stenborgs såg	Luleå.	—	—	—	—	—	—	1	—	169,700	—	169,700
Tegelbruksaktiebolaget Björn	Hemman och lägenheter	Neder-Luleå.	—	3/2	—	—	—	1	2	13,000	183,000	—	196,000
J. A. Enhörnings trävaruaktiebolag	»	Jockmock.	7/8	—	—	—	—	—	—	43,200	—	—	43,200
	»	Öfver-Kalix.	1 3/4	3/4	—	—	—	—	—	19,000	—	—	19,000
	»	Gällivare.	1 3/4	3 5/8	—	—	—	—	—	63,500	—	—	63,500
	»	Tärendö.	3/4	—	—	—	—	—	—	4,000	—	—	4,000
	Parrakkavara och Vittangi	Juckasjärvi.	1 1/2	1/3	—	—	—	—	—	16,200	—	—	16,200
Luleå tegelbruks aktiebolag	Hemman och lägenhet	Neder-Luleå.	—	2 7/8	—	—	—	—	1	14,100	200,000	—	214,100
Töre aktiebolag	Hemman	Jockmock.	7/8	4 1/3	—	1 9/8	—	—	—	451,200	—	—	451,200
	» och lägenhet	Råneå.	4 3/16	17 3/8	—	7 3/8	—	3	—	573,900	—	—	573,900
	» lägenhet m. m.	Neder-Kalix.	—	1 1/4	—	4 3/8	—	8	1	143,700	212,500	—	356,200
	»	Öfver-Kalix.	3/4	7 9/8	—	3/8	—	—	—	31,400	—	—	31,400
	»	Gällivare.	1 1/2	3 1/2	—	2 3/8	—	—	—	378,900	30,000	—	408,900
Aktiebolaget Gällivare, malmfält	Lägenheter	Neder-Luleå.	—	—	—	—	—	3	2	36,200	15,700	—	51,900
	Hemman och lägenheter	Öfver-Luleå.	—	1 1/2	—	—	—	1	3	61,000	358,000	—	419,000
	»	Råneå.	—	1 5/8	—	—	—	—	—	11,200	—	—	11,200
	» och lägenheter	Gällivare.	1/2	1 3/8	—	5/8	—	—	1	25,900	1,539,700	—	1,565,600
	Lägenhet	Luleå.	—	—	—	—	—	—	1	—	21,000	—	21,000
Norrbottens malmförädlingsaktiebolag	Lägenheter	Neder-Luleå.	—	—	—	—	—	1	2	18,800	413,000	—	431,800
Bodens ångbryggeriaktiebolag	Lägenhet	Öfver-Luleå.	—	—	—	—	—	—	1	—	65,000	—	65,000
Bodens tegelbruks aktiebolag	Hemman och lägenheter	»	—	7 3/8	—	—	—	1	1	16,000	4,000	—	20,000
Trollhättans elektriska kraftaktiebolag	»	»	—	2 1/4	—	—	—	—	—	21,100	—	—	21,100
	»	Edefors.	—	1/4	—	1	—	—	—	46,000	600	—	46,600
Aktiebolaget Jämtösund	»	»	—	7/8	—	—	—	—	—	12,000	—	—	12,000
	» såg och lägenheter	Råneå.	14 5/8	1 5/8	—	—	—	1	1	54,100	27,000	—	81,100
	»	Gällivare.	1/8	1 9/8	—	—	—	—	—	22,200	—	—	22,200
Skuthamns aktiebolag	»	Öfver-Luleå.	—	1	—	—	—	—	—	19,000	—	—	19,000
Aktiebolaget Ljuså bruk	»	»	1 1/2	1 1/2	—	4	—	—	—	152,000	—	—	152,000

Ulfvikens aktiebolag	Hemman	Jockmock.	—	$\frac{1}{84}$	—	—	—	—	—	—	—	—	4,000	—	—	4,000
Luleå lysoljeaktiebolag	Lägenhet	Öfver-Luleå.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9,000	—	—
	Lägenheter	Gällivare.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,000	—	—
		Luleå.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	8,000	—	16,100
Lule älfs strömningsaktiebolag	»	Neder-Luleå.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,500	—	—
	»	Öfver-Luleå.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,500	8,800	—
	»	Edefors.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,200	400	—
Aktiebolaget Båtskärsnäs	Hemman, m. m.	Neder-Kalix.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32,800	185,200	—
	» och lägenheter	Öfver-Kalix.	359	$\frac{2}{19}$	8,468,40	—	—	—	—	—	—	—	—	289,200	34,500	—
	»	Hietaniemi.	—	$\frac{1}{32}$	1,497,60	—	—	—	—	—	—	—	—	6,000	1,000	—
	»	Öfver-Torneå.	—	$\frac{1}{32}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18,000	—	—
	»	Korpilombolo.	47	$\frac{1}{32}$	3,113,88	—	—	—	—	—	—	—	—	112,200	—	—
	»	Turendö.	64	$\frac{1}{32}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44,400	—	—
	»	Pajala.	16	$\frac{1}{32}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33,800	—	—
	»	Juckasjärvi.	27	$\frac{1}{32}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7,900	—	—
			27	$\frac{1}{32}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	765,000
Aktiebolaget Bergman, Hummel & C:o	» , såg och lägenheter	Neder-Kalix.	—	$\frac{1}{8}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6,300	37,900	—
Trävaruaktiebolaget Axelsvik	Axelsviks ångsåg	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,500	65,000	—
Aktiebolaget Robertfors	Hemman	Gällivare.	—	$\frac{1}{32}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	87,900	—	—
Bergverksaktiebolaget Freja	Koskulls kullar m. m.	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23,000	227,700	—
	Lägenheter	Luleå.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5,000	15,000	—
Aktiebolaget Nautanens kopparfält	Nautanen m. m.	Gällivare.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	845,700	—
Björkfors aktiebolag	Hemman, såg och lägenheter	Neder-Kalix.	—	$\frac{2}{32}$	2,630	—	—	—	—	—	—	—	—	158,500	44,000	—
	»	Öfver-Kalix.	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3,500	—	—
	»	Karl Gustaf.	—	$\frac{1}{32}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19,500	—	—
	»	Hietaniemi.	—	$\frac{2}{32}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7,000	—	—
			—	$\frac{2}{32}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	232,500
Fagerviks trävaruaktiebolag	»	Gällivare.	$\frac{2}{32}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3,500	—	—
Gällivare träförädlingsaktiebolag	Lägenhet	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	93,500	—
Husafors kvarnaktiebolag	»	Råncå.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	600	20,000	—
Kalix bryggeriaktiebolag	Näsby bryggeri	Neder-Kalix.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5,000	—
Aktiebolaget Nordanskär	Badanstalt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15,000	—
Aktiebolaget Romit	Hemman	Gällivare.	—	$\frac{1}{64}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,000	—	—
Bankaktiebolaget Stockholm—Öfre Norrland	»	»	—	$\frac{1}{64}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,000	—	—
	Lägenheter	Luleå.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32,600	1,065,500	—
Aktiebolaget G. E. Brons egna hem	Karungi m. fl.	Karl Gustaf.	—	$\frac{1}{32}$	1,173	—	—	—	—	—	—	—	—	150,100	6,000	—
Luppmarks grufntressenters aktiebolag	Svappavara m. fl.	Juckasjärvi.	$\frac{15}{32}$	$\frac{2}{64}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11,100	—	—
Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag	Kiruna	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,035,100	—
Kiruna goodtemplares byggnadsaktiebolag	Gård i Kiruna	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	35,000	—
Taolavara aktiebolag	Gårdar i »	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25,600	—
Frälsningsarméns förlagsaktiebolag	Gård i »	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11,000	—
Luleå fastighetsaktiebolag	—	Luleå.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	182,900	1,221,500	—
Norrbottens nya bryggeriaktiebolag	—	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	101,000	—
Aktiebolaget Carl A. Malmberg & C:o	—	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40,000	—
Örnsköldsviks ångbryggeriaktiebolag	—	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22,000	—
Luleå badhusaktiebolag	—	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26,500	—
Aktiebolaget Carl A. Brandfors järn- och maskinaffär	—	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	89,500	—
Luleå bryggeriaktiebolag	—	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	310,000	—

Tab. 5. (Forts.) EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG, I NORRBOTTENS LÄN ÅR 1905.

1. Aktiebolagets namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. 8. M a n t a l.				9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i man- tallatt jord.	10. Antal verk och inrätt- ningar (fastig- heter i städer).	11. 12. 13. 14. T a x e r i n g s v ä r d e t (i kronor)				
			Krono.	Skatte.	F r ä l s e .				Summa.	å jord- bruks- fastighet.	å annan fastighet (utom fräl- seränta).	å frälse- ränta.	Summa.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.							
Gäffe bryggeri-aktiebolag	---	Luleå.	—	—	—	—	—	1	—	23,000	—	—	23,000
Aktiebolaget Luleå folkbank	---	»	—	—	—	—	—	1	—	11,000	—	—	11,000
Luleå järnverks aktiebolag	---	»	—	—	—	—	—	1	—	425,000	—	—	425,000
Aktiebolaget Robertsviks sågverk	---	»	—	—	—	—	—	5	1	13,600	100,000	—	113,600
Luleå ångbåtsaktiebolag	---	»	—	—	—	—	—	—	1	—	1,500	—	1,500
Krooks petroleum- och oljeaktiebo- lag	---	»	—	—	—	—	—	1	—	1,100	—	—	1,100
Löfholmens ångsågsaktiebolag	---	Piteå.	—	—	—	—	—	—	1	13,000	87,000	—	100,000
Piteå ångbryggeriaktiebolag	---	»	—	—	—	—	—	—	1	3,200	61,800	—	65,000
Piteå badhusaktiebolag	---	»	—	—	—	—	—	—	1	—	9,700	—	9,700
Summa			49149 192	14133330573 36130030	2	84979 1920	2781279135 322316	146	182	10,044,900	13,016,100	2,500	23,063,500

Tab. 6.

EGENDOMAR TILLHÖRANDE FRÄMMANDE MAKTERS UNDERSÅTAR, I NORRBOTTENS LÄN ÅR 1905.

1. Främmande maktens och undersåtens namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. 8. M a n t a l.				9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i man- tallatt jord.	10. Antal verk och inrätt- ningar (fastig- heter i städer).	11. 12. 13. 14. T a x e r i n g s v ä r d e t (i kronor)				
			Krono.	Skatte.	F r ä l s e .				Summa.	å jord- bruks- fastighet.	å annan fastighet (utom fräl- seränta).	å frälse- ränta.	Summa.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.							
Finska undersåtar:													
Doktorinnan Evelina Kalm	Nikkala nr 2, ångsåg m. m.	Neder-Torneå.	—	1/4	—	—	—	—	1	7,700	75,000	—	—
Abr. Alatalos stärbhus	1 afsöndring	»	—	—	—	—	—	—	—	—	1,000	—	—
Joh. J. hansson Sammeli	Neder-Vojakkala nr 3	»	—	1/4	—	—	—	—	—	7,000	—	—	—
Isak Savela	Nikkala nr 4	»	—	1/6	—	—	—	—	—	3,000	—	—	—
Mikael Panga	Korpikylä nr 3	Karl Gustaf.	—	1/4	—	—	—	—	—	2,000	—	—	—
Isak Tervahauta	Kukkola nr 1	»	—	1/6	—	—	—	—	—	2,500	—	—	—
Joh. Johansson Lakso	» 40	»	—	1/6	—	—	—	—	—	3,500	—	—	—
Abr. Juusola	Koutojärvi, torp	Hietaniemi.	—	—	—	—	—	—	—	—	500	—	—
Isak Hukanantti	Vitsaniemi nr 13	»	—	3/6	—	—	—	—	—	5,500	—	—	—
Joh. Erik Koivumaas stärbhus	Aapua nr 2	Öfver-Torneå.	—	6/4	—	—	—	—	—	4,000	—	—	—
Joh. Robert Oja	Juoksengi 6	»	—	3/2	—	—	—	—	—	1,800	—	—	—
Anton Ollonens stärbhus	» 11	»	—	6/4	—	—	—	—	—	900	—	—	—
Petter Kauvasaari	» 17	»	—	1/4	—	—	—	—	—	6,000	—	—	—
Edvard Niemi	» 21	»	—	1/6	—	—	—	—	—	1,500	—	—	—
O-kar Karlenius	Kuivakangas, torp	»	—	—	—	—	—	—	—	200	—	—	—
Severin Hurulehto	Kurajärvi nr 2	»	—	5/3	—	—	—	—	—	2,800	—	—	—
Isak Korteniemi	Pello 1	»	—	12/8	—	—	—	—	—	4,000	—	—	—
Edv. Enbuske	Rantajärvi 1	»	—	1/6	—	—	—	—	—	3,000	—	—	—
Joh. Heur. Antti	Ruskola nr 4 och 5	»	—	1/4	—	—	—	—	—	8,800	—	—	—
J. Hurulehto	---	Haparanda.	—	—	—	—	—	—	—	—	4,500	—	—
I. W. Olsson Repaniemi	---	»	—	—	—	—	—	—	—	—	2,500	—	—
Summa			—	12287	—	—	12287	—	1	64,200	83,500	—	147,700

Tab. 7.

FROMMA STIFTELSE, STIPENDIEFONDER, PENSIONSANSTALTER, ICKE REGISTRERADE SJUKKASSOR SAMT DÄRMED
JÄMFÖRLIGA INRÄTTNINGAR I NORRBOTTENS LÄN ÅR 1905.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1905		Stiftelsens storlek (fastighetsvärden inräknade) vid årets slut. Kronor.	Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut. Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.				
A. Å lundsbygden.									
a) <i>Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.</i>									
Fru Manubergs donationsfond.	Understöd till fattiga inom Öfver-Luleå s:n, som ej åtnjuta fattigvård.	Fru Manuberg.	1885	8	70	1,057	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
C. A. Hedqvists d:o.	D:o till fattiga änkor och faderlösa barn inom Piteå s:n.	Sågverksägaren C. A. Hedqvist i Öjebyn.	1900 ² / ₂	31	185	5,543	—	Kyrkorådet.	
D:o d:o.	D:o d:o inom Älfsby s:n.	Deusamme.	,	3	50	1,662	—	D:o.	
D:o d:o.	D:o d:o inom Arvidsjaurs s:n.	D:o.	,	4	50	1,676	—	D:o.	
D:o d:o.	D:o d:o inom Arjeplogs s:n.	D:o.	,	2	50	1,674	—	D:o.	
b) <i>Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.</i>									
Nils Larssons från Sundom donationsfond.	Belöning åt flitiga och snälla skolbarn i Neder-Luleå s:n.	Hemmansäg. N. Larsson o. h. h.	1802 ²² / ₇	8	14	2,201	—	Skolrådet.	
Neder-Kalix barnhem.	Uppfostran af fattiga, företrädesvis föräldralösa barn.	Prosten O. Viklund m. fl.	1865 ¹⁴ / ₇	20	2,677	36,000	5,000	Särskild styrelse.	
Kapten Strömbergers donationsfond.	Lappska barns underhåll vid lappfolkskola.	Kapten Carl Th. Strömberg.	1867 ⁹ / ₄	2	180	3,000	—	Kommunalnämnden i Arjeplog.	1)
Fonden för en blifvande flickskola i Piteå moderförsamling.	Inrättande af flickskola i Piteå landsförsamling.	Doktorinnan M. S. Stjernberg m. fl.	1872 ¹⁸ / ₅	—	—	2,751	—	Skolrådet i Piteå landsförsamling.	
Aug. Cederlunds premiefond.	Bokpremier till barn i Öjeby folkskola.	Grosshandlaren Aug. Cederlund i Härnösand.	1905 ¹ / ₆	—	—	3,043	—	D:o d:o.	2)
Höijerska donationen.	Premier till högst 10 barn i Öjeby fasta folkskola.	Kontraktsposten G. Höijer och hans fru.	1877 ¹⁵ / ₆	10	15	300	—	D:o d:o.	
Nilssonska fonden.	Premier till barn i Kopparnäs skola.	Änkefru C. G. Nilsson, f. Åström, från Stockholm.	1882 ²² / ₇	—	20	400	—	D:o d:o.	
Föreningen »Tabitha» i Öjebyn.	Beklädnad af fattiga barn och understöd åt sjuka fattiga.	Fruentimmer i Öjebyn.	1886	72	214	96	—	Medlemmarne.	
Lundbergska fonden.	Beklädnad af fattiga skolbarn inom Älfsby s:n.	Handlanden Leonard Lundberg.	1887 ²¹ / ₈	55	250	5,000	—	Skolrådet i Älfsbyn.	
d) <i>Stiftelser för sjukvård.</i>									
Båtskärsnäs sjukvårds- och nödbjälpsfond.	Hjälp åt behöfvande och vård åt sjuka arbetare vid Båtskärsnäs sågverk.	Aktiebolaget Båtskärsnäs och dess arbetare.	1896 ¹ / ₁	54	4,122	10,416	—	Särskild styrelse.	
J. Bergman-Olssons frisängsfond.	Beredande af fri sjukvård å Neder-Kalix sjukstuga åt mindre bemedlade personer.	Grosshandl. J. Aug. Bergman.	1886 ³⁰ / ₁	8	334	7,741	—	Styrelsen för Neder-Kalix sjukstuga.	
Neder-Kalix sjukstugas understödsfond.	Inköp och utdelning af ylleunderkläder åt från sjukstugan afgångne fattige patienter.	Törefors bruksägare o. vice konsul Joh. Sällström.	1887 ⁶ / ₁₁	35	150	1,005	—	D:o d:o.	
Altappens arbetares d:o.	Till frisäng för medellösa arbetarefamiljer från Neder-Luleå s:n, med företrädesrätt för å Altappen bosatta.	Arbetare vid Altappens sågverk.	1904 ⁹ / ₂	—	—	1,461	—	Luleå lasarettsdirektion.	
h) <i>Andra stiftelser och inrättningar.</i>									
Församlingsmedlem-donationen.	Hela beloppet tillfaller den del af Piteå landsförsamling, som först utbrytes såsom särskild församling.	Obekant »församlingsmedlem».	1884 aug.	—	—	2,173	—	Kyrkorådet i Piteå landsförsamling.	
			Summa	—	312	8,381	87,199	5,000	

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIEFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1. Stiftelsens namn.	2. Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	3. Stiftarens namn och yrke.	4. Stiftelsens år och dag.	5. Utdelning under år 1905		7. Stiftelsens storlek (fastighetsvärden inräknade) vid årets slut. Kronor.	8. Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut. Kronor.	9. Stiftelsen förvaltas af:	10. Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.				
B. I Luleå stad.									
<i>a) Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.</i>									
Rådmanskan Ulrika Charlotta Sundströms fond.	Understöd åt behöfvande fruntimmer af köpmans- eller handverksklassen i Luleå.	Fru U. Ch. Sundström.	1879 ^{26/12}	3	100	2,316	—	Drätselkammaren.	
Luleå fruntimmersförening.	Att genom beredande af arbetsförtjänst m. m. understödja till tyngre arbete oförmögna fattiga personer i Luleå.	Landshöfdingskan Clementine Ros.	1857 ^{6/7}	27	325	6,848	—	Särskild styrelse.	
A. V. Nybergs och h. h. E. K. Nybergs donationsfond.	Understöd åt fattiga sjöfarande samt fiskare och deras hustrur och barn.	Sjökapten A. V. Nyberg o. h. h. E. K. Nyberg.	1895 ^{28/3}	13	340	6,000	—	Magistraten.	
<i>b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.</i>									
Rådmanskan Ulrika Charlotta Sundströms fond.	Till fond för barnhem i Luleå.	Fru U. Ch. Sundström.	1879 ^{26/12}	—	—	6,361	—	Drätselkammaren.	
Sällskapet Jultomtarna.	Beklädande af fattiga barn.	Genom sammanskott. Okänt.	1880 ^{13/8} 1905 ^{29/11}	150	1,168	2,872	—	Särskild styrelse.	
Luleå stads fattigvårdsstyrelses premiefond.	Att till fosterföräldrar, som omhändertagit af fattigvårdsstyrelsen utackorderade värlösa barn, gifva en belöning för allvarlig och kärleksfull omvårdnad om barnen.			—	—	501	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Skytteanska lappskolans fond.	Till undervisningsmaterieell den vid s. k. Skytteanska lappsolan i Tärna i Västerbottens län.	Uppkommen genom utarrendering af skolbordet.	1868 ^{21/12}	—	—	426	—	Domkapitlet.	
Ad. Gulins lappska barnafond.	Utackordering vid skola och beklädnad af fattiga skolbarn af lappska börd.	Grosshandl. Ad. Gulin, Karlskrona.	1904 ^{12/12}	—	—	20,000	—	D:o.	
<i>c) Stipendiefonder och andra stiftelser för undervisning.</i>									
Nortmanska stipendiefonden.	Understöd åt skolyngling vid högre allmänt läroverk.	Prostinnan U. Ch. Nortman.	1815 ^{1/8}	1	18	466	—	Domkapitlet.	
Widmarkska fonden.	Utdelning af bokpremier åt medellöse, flitige och sedlige ynglingar vid allmänna läroverket.	Landshöfding P. H. Widmark.	1862	10	40	1,201	—	Rektor och läroverkskollegium.	
Erik Asplunds fond.	Stipendier till fattige och värltade ynglingar vid d:o, som ämna fortsätta sina studier.	Grosshandlaren Erik Asplund.	1871 ^{18/11}	—	—	4,269	—	Läroverkskollegiet.	
Samuel Gustaf Hermelins stipendiefond.	Att fortplanta minnet af frih. S. G. Hermelin genom utdelning af stipendier till lärjungar vid d:o.	Genom sammanskott.	1877 ^{21/5}	4	290	8,605	—	Rektor och läroverkskollegium.	
Luleå sängsällskaps d:o.	Premier åt ynglingar vid d:o, som visa häg och fallenhet för musik.	Luleå sängsällskap.	1884 ^{6/6}	2	20	551	—	Läroverkskollegiet.	
Turdfjällska stipendiefonden.	Understöd åt behöfvande lärjungar vid Haparanda samskola.	J. E. Turdfjäll.	1845 ^{25/6}	—	65	1,605	—	Domkapitlet.	
Aurénska d:o.	D:o åt skolynglingar.	Apologisten Per Aurén.	1841 ^{13/11}	1	150	3,454	—	D:o.	
Kommunitetsstipendiefonden.	D:o d:o.	Prästmöte år 1817.	1817 ^{6/2}	1	15	380	—	D:o.	
Widénska understödsfonden.	D:o åt skolyngling, som ämna utbilda sig till präst.	Lektor J. Widén.	1895 ^{21/3}	1	15	582	—	D:o.	
1890 års prästmötes understödsfond.	D:o åt skolynglingar, som ämna utbilda sig till församlingslärare.	Prästmötet år 1890.	1890	2	150	3,414	—	D:o.	
<i>e) Sjuk- och begravningskassor.</i>									
Luleå fabriks- och handverksförenings begravnings- och understöds-kassa.	Understöd och begravningshjälp åt föreningens medlemmar.	Handverksföreningen.	1865 ^{20/1}	6	100	2,122	—	Föreningens styrelse.	
<i>f) Pensionsfonder.</i>									
Lundbergska änkefonden.	Understöd åt änkor efter präster och läroverkslärare i Västerbottens län.	Läroverksadjunkten K. Lundberg.	1887 ^{15/6}	6	360	9,966	—	Domkapitlet.	
Fattiga prästmäns kassa.	Understöd åt fattiga prästmän.	Prästmöte 1806.	—	1	120	14,351	—	D:o.	

g) Pensionskassor.

Luleå fruntimmers under- stöds- och pensionsförening.	Beredande af pensioner och tillfälliga understöd åt behövande medlemmar af föreningen.	Frunttimmer i staden.	1880 $\frac{9}{2}$	6	230	4,388	—	Särskild styrelse.
--	---	-----------------------	--------------------	---	-----	-------	---	--------------------

h) Andra stiftelser och inrättningar.

Turdfjällska fonden.	Premier för odlingsflit.	Sekreteraren J. E. Turdfjäll.	1845 $\frac{25}{6}$	—	—	2,406	—	Hushållningssällskapet.
Norrbottens läns nödhjälps- fond.	Att genom lån eller direkt understöd bispringa länets invånare vid allmän eller partiell missväxtår.	Genom insamling.	1863	—	—	332,572	—	Länstyrelsen.
Carolina Mannerstråles dona- tion.	Riäntan användes till understöd åt befolkningen, helst lapparne, vid missväxtår.	Fröken Carolina Manner- stråle.	1893	—	—	50,861	—	D:o.
Schubertska donationsfonden.	Kyrkliga ändamål i lappmarken.	Preussiske superintendenten d:r von Schubert.	1900 $\frac{10}{11}$	—	—	1,873	—	Domkapitlet.
Fjälltraktsfonde.	Understöd för kyrkobyggnader i fjälltrakterna.	Kungl. bref.	1902 $\frac{7}{10}$	—	—	852	—	
		Summa	1857 $\frac{12}{8}$	—	—	852	—	
			1808 $\frac{7}{8}$	—	—	852	—	
			—	234	3,506	488,742	—	

C. I Piteå stad.

a) Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.

Kollega Lundströms under- stödsfond.	Understöd till pauvres honteux.	Kollega Axel Lundström.	1869 $\frac{8}{10}$	2	22	501	—	Fattigvårdsstyrelsen.
Auditören G. Dahls fond.	Understöd åt fattiga.	Auditören G. Dahl.	1873 $\frac{20}{12}$	—	—	553	—	D:o.
Piteå stads fruntimmersföre- ning.	Beredande af hyresmedel för medellösa fruntimmer af pauvres honteux.	Frunttimmer i staden.	1876	6	300	10,005	—	Särskild styrelse.
Köpmannaföreningens under- stödsfond.	Understöd åt hjälpbehövande medlemmar, deras äukor och barn.	Föreningens medlemmar.	1880 $\frac{22}{10}$	—	—	5,975	—	D:o.
Piteå jultomtar.	Gåfvor till fattiga vid julen.	Fonden skänkt af änkefru Jenny Ulander.	1881 $\frac{17}{12}$	44	268	1,648	—	D:o.
Maria Karolina Öhmansgåfvo- fond.	Understöd åt kvinnor bland pauvres honteux inom sambället.	Rådman C. Th. Öhman.	1892 $\frac{4}{5}$	12	359	7,500	—	Drätselkammaren.
C. T. Öhmans d:o.	Understöd dels till Jultomtarna och dels till åldriga behövande tjänarinnor.	Densamme.	,	12	359	7,500	—	D:o.
C. A. Hedqvists donations- fond.	Understöd åt inom staden boende fattiga.	Verksägaren C. A. Hedqvist.	1900 $\frac{2}{2}$	20	100	2,545	—	D:o.

c) Stipendiefonder och andra stiftelser för undervisning.

Kollega Axel Lundströms stipendiefond.	Understöd åt behövande lärjungar, som genomgått Piteå läroverk och ämna fortsätta sina studier.	Kollega Axel Lundström.	1867 $\frac{1}{6}$	1	30	571	—	Läroverkskollegiet.
Samuel Gustaf Hermelins d:o.	Understöd dels åt en yngling, som genomgått Piteå läroverk och ämnar fortsätta sina studier, dels åt en eller flere af läroverkets öfriga lärjungar.	Genom sammanskott.	1877 $\frac{22}{5}$	6	210	4,414	—	D:o.
Carl August Gellerstedts sti- pendium.	Uppmuntran för helst en eller ock flere lärjungar vid Piteå allmänna läroverk.	Apotekaren C. A. Geller- stedt.	1890 $\frac{18}{5}$	1	40	1,277	—	D:o.
Kr. Jak. Boströms stipendie- fond.	Till understöd åt lärjungar vid Piteå läroverk för fortsatta studier och till premier.	Genom sammanskott.	1897 $\frac{2}{6}$	4	114	3,423	—	D:o.
A. B. Selanders premiefond.	Premier åt lärjungar vid Piteå allmänna läroverk för flit, uppförande och kunskaper.	V. konsul A. B. Selander.	1898 $\frac{10}{5}$	3	30	1,141	—	D:o.
P. O. Edéns stipendiefond.	Stipendium åt en (under vissa förhållanden mer än en) lärjunge vid Piteå läroverk för flit, uppförande och kunskaper.	Genom sammanskott.	1900 $\frac{21}{12}$	2	70	2,233	—	D:o. D:o.

d) Stiftelser för sjukvård.

F. Halléns och J. E. Brodins donationsfond.	Till frisängar å Piteå lasarett.	Änkefru Klara Hallén och fröken J. E. Brodin.	1872 $\frac{24}{10}$ o. 1883 $\frac{1}{3}$	4	197	5,400	—	Lasarettsdirektionen.
Fru Ellen Govenii fond.	Till frisäng å d:o.	Fru Ellen Govenius.	1900 $\frac{1}{9}$	7	205	5,489	—	D:o.

e) Sjuk- och begravningskassor.

Skepparesocietetens begraf- ningskassa.	Begravningshjälp till föreningens ledamöter.	Skepparesocietetens medlem- mar.	1828 $\frac{9}{1}$	1	80	5,328	—	Särskild styrelse.
--	--	-------------------------------------	--------------------	---	----	-------	---	--------------------

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIEFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1905		Stiftelsens storlek (fastighetsvärden inräknade) vid årets slut. Kronor.	Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut. Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.				
h) Andra stiftelser och inrättningar.									
Åkerhjelmiska donationsfonden.	Låneunderstöd åt behöfvande handverkare och arbetare, mot låg ränta.	Landshöfding Knut Åkerhjelm.	1856 ²³ / ₆	33	—	6,994	—	Magistraten.	
		Summa	—	158	2,384	72,497	—		
D. I Haparanda stad.									
a) Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.									
Haparanda 25-öres förening.	Välgörenhet inom Haparanda stad.	Fru Charlotte Bellman.	1869 ¹ / ₂	17	230	3,553	—	Fru Emmy Carlsson.	
C. A. Söltofts donationsfond.	Understöd åt behöfvande personer, företrädesvis sådana, som ej åtnjuta fattigvård.	Danske undersåten C. A. Söltoft.	1886 ¹³ / ₉	10	190	5,762	—	Municipalstyrelsen.	
Änkefru Krist. Lindströms d.o.	Årliga räntan utdelas till de mest behöfvande.	Änkefru Kristina Lindström.	1894 ²² / ₁₁	11	50	1,000	—	Drätselkammaren.	
b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.									
Haparanda jultomtar.	Beklädnad af fattiga barn vid julen.	Genom sammanskott.	1876 ²² / ₁₂	16	299	4,194	—	C. F. Carlsson.	
c) Stipendiefonder och andra stiftelser för undervisning.									
Bergerska fonden.	Premier åt lärjungar vid Haparanda läroverk.	Tullförvaltaren C. V. Berger.	1868 ¹¹ / ₃	4	100	2,000	—	Pastor, stadsstyrelsen och rektor.	
Erik Asplunds fond.	Understöd åt en medellös och värlartad yngling, som ämnar fort-äta sina studier vid högre läroverk.	Handlanden Erik Asplund.	1871 ¹⁸ / ₁₁	1	150	3,000	—	Samskolestyrelsen.	
C. Westergrens stipendiefond.	Understöd åt från Haparanda läroverk utgående ynglingar, som vid högre läroverk fortsätta sina studier.	Handlanden C. Westergren.	1880 ⁷ / ₅	1	200	7,498	—	Läroverkskollegiet.	
1900 års premiefond för Haparanda läroverk för flickor.	Uppmuntran åt läroverkets elever för visad flit, skicklighet och ett godt uppförande.	A. E. Lundin, Otto Montell, K. V. Bergsten m. fl.	1900 ¹² / ₄	—	16	416	—	Municipalstyrelsen.	
d) Stiftelser för sjukvård.									
Asplundska frisängsfonden.	Beredande af kostnadsfri sjukvård åt fattiga sjuka, företrädesvis pauvres honteux.	Grosshandl. Erik Asplund.	1871 ¹⁸ / ₁₁	1	7	12,016	—	Lasarettsdirektionen i Haparanda.	
h) Andra stiftelser och inrättningar.									
Haparanda fabriks- och handverksförening.	Att befrämja den inhemska industriens och de inhemska näringarnes utveckling särskildt inom Haparanda stad samt att lämna understöd åt föreningens medlemmar m. m.	Haparanda stads handverkare.	1890 ²³ / ₁₁	—	—	1,474	—	En styrelse.	⁵⁾
		Summa	—	61	1,242	40,913	—		
Anmärkingar.									
¹⁾ Fonden mottogs af Arjeplogs socknemän i januari 1874. — ²⁾ Under de 10 första åren användes halfva räntan till anskaffande af bibliotek. — ³⁾ Redovisades 1900 som två skilda fonder, nämligen Klara Halléns fond (2,532 kr.) och Johanna Erika Brodins fond (2,275 kr.). — ⁴⁾ Infutna delägaravgifter år 1905 11 kr. — ⁵⁾ Infutit till industrikassan 30 kr., till begravnings- och understödskassan 15 kr.									